

ВАСИЛЬ КУДРИК

МАЛОВІДОМЕ
З ІСТОРІЇ РИМСЬКОЇ ЦЕРКВИ
І РИМСЬКИХ ПАПІВ

ТОМ VI

ЧАСТЬ ПЕРША

Видання
видавничої спілки Еклезія,
Вінніпег, Ман.

1959.

diasporiana.org.ua

Compliments of
UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH OF CANADA
9 ST. JAMES AVENUE
WINNIPEG, MANITOBA R2W 1G8
TEL: 204/686-3093
FAX: 204/682-5241

З ІСТОРІЇ РИМСЬКОЇ ЦЕРКВИ
І РИМСЬКИХ ПАПІВ

Printed by Trident Press Ltd., Winnipeg, Canada

ВАСИЛЬ КУДРИК

МАЛОВІДОМЕ
З ІСТОРІЇ РИМСЬКОЇ ЦЕРКВИ
І РИМСЬКИХ ПАПІВ

ТОМ VI

ЧАСТЬ ПЕРША

Видання
ВИДАВНИЧОУ СПІЛКИ ЕКЛЕЗІЯ,
Вінніпег, Ман.
1959.

Вступне Слово

Коли Українці терпіли великі релігійні переслідування від Поляків, то всю вину лише на Поляків складали. Не думали, що на них натискала рука Риму і його католицизму.

Адже ж папа був головою і польської Церкви (чи Костела), і польських єпископів, і ксьондзів, і монахів. Він був церковний господар, а всі Поляки були його релігійними підданими. Він мав в Польщі свого представника, який доносив йому про все, що в Польщі діється. Але що Українці живих папів не бачили, то думали, що лише Поляки злі, а папи не найгірші. А може і дуже добрі.

Коли б же були поза Поляків глянули і побачили Рим з папами, то може і зладили б бути Історію Римської Церкви, а вона була б їм дуже приддалася. Але видно, що не ті часи були, щоби її написати.

Та шкода, що бодай пізніше ніхто Історії Римської Церкви не написав, і такої Історії в нашій літературі цілком нема. Другі народи вже давно матуть

Історію Римської Церкви, навіть величими книжками, а в нас в тім місці порожнеча. Звичайний Українець, що хотів би про Римську Церкву і папів більше знати, не має звідки довідатися, бо в українській мові такої Історії нема. Хоч можна бачити причини чому такої Історії не написано.

Коди 1772 р. Галичина прийшла під Австрію, то Українці були такі приголомшені, що довго не могли на рівні ноги стати. Католицизм довів їх до того, що були разом голі, босі і простоволосі, отже крайньо несвідомі. А коли почали ставати на ноги, то місцеві клопоти забирали всю їх увагу. Про Рим не думали, він же далеко.

Знов же коли Українців поза Галичиною взяла Росія 1795 року (3-ий розбір Польщі), то Росія стала перед їх очима, а Рим відійшов далеко. І там українська свідомість не стояла так високо, щоби могла і по широкім світі розглядатися. Коли перше тяжіла на Українцях польська рука, то тепер тяжіла московська. Мабуть аж Шевченко зачепив ясно і голосно Римську Церкву, але на тім скінчилося.

Та все ж дивно, що не знайшовся хтось, що зладив би для народу бодай

невелику Історію Римської Церкви, а вона Українцям була дуже потрібна.

Ще більше потрібною була вона в Галичині, бо вона була б дуже причинила до піднесення української свідомості, отже до сильнішого опору Полякам, Українці ясніше зрозуміли би — “Чиї вони сини, яких батьків, ким за що закуті”.

**

Такої Історії треба нині ще більше,— треба на нині, на завтра, на позавтра. Рим йде наступом на Українців і готовить ще більший наступ, отже треба Українцям знати хто такий Рим і його католицизм.

Рим може підходити до Українців з золоченими хрестами, з кадилами, з побожними проповідями, а навіть з дарунками, — з грошовою допомогою, на яку люде лакомляться. Все можуть Українцям давати, — “тільки дайте себе в руки взяти”, як говорив Шевченко про Москалив. А вже в давнині розумні люди казали: “**Боїмся Данайців (Гrekів), коли вони навіть з дарунками приходять**”. За тими дарунками може бути підступ. Ощuka.

Та і без того чому в українській історичній літературі не має бути Історії

— 8 —

Римської Церкви? Другі народи мають, то і нам треба мати.

**

Маючи все те на увазі я забрався до приготування Історії Римської Церкви. Які недостачі в ній не були б, бо я писав її поза другою працею, з перервами, та все ж вона відкриє Українцям найважніше з того, що про Римську Церкву треба знати, — греко-католикам і православним.

Я уважав, що замість писати побіжно, зачіпаючи всого потрошки, ліпше спинятися довше на окремих подіях, а вони вже покриють той ґрунт, на якім вони зявилися.

Історію Римської Церкви я називаю 6-им томом Маловідомого, бо 5-им томом є "Мелхиседек Значко-Яворський".

Та щоби заокруглити Історію Римської Церкви, то треба ще написати і 7-ий том Римської Церкви і подати те, що тут не подане.

Автор.

Велике значіння Історії

Історія маловажна для того, хто не знає великого значіння Історії. Такий може казати: "Ет, що Історія! Понаписували що хотіли". Але чоловік свідомий так не скаже.

Люди жили тисячі і тисячі літ перед нами, але ми про них нічого не знаємо, бо люди ще письма не знали, отже не застали по собі писаної Історії. Віднаходяться лише сліди їх життя, їх культури, і то лише з пізніших часів, — віднаходяться знищенні і засипані піском і землею міста, вироби з каменя, з кости, з рогів, з глини (заліза ще не було), а се знаки, що були людські громади, держави, було культурне життя.

Де письмо найскоріше з'явилось, невідомо, а з'явилось коло 6,000 літ перед нами, — мабуть в сторонах Вавилону, Сирії, чи в Єгипті, чи в Китаю. Коло 4,000 літ перед Христом є вже початки писаної Історії.

Коли ж письмо видумано, то стала перед людьми перша трудність — на чим писати? І писали коротко на камінних плитах, на гладких скалах, на камінних

пам'ятниках. Вже пізніше в Сирії та Вавилоні писали на глиняних цеголках клиновим письмом, — витискали клинові букви на мокрій глині, і потім ті цеголки висушували чи випаювали. З таких цеголок складали вже цілі бібліотеки, які пізніше віднайдено. Клинового письма вживали ще потрошки до часів Христа.

Письменні знаки були ріжні в ріжніх сторонах. В Єгипті вживали образкового письма — “гіерогліфів”, в Китаю письмо складалося з багатьох тисяч знаків. В Єгипті писали на каменях, а пізніше на “папірусі”, себто на зліплюваних листках одної рослини.

Ще даліше писали на вигравлених овечих чи козячих шкірах, які звали “пергамін”, і які вже в книжки оправлювали. Се був тревалий матеріал.

А ще даліше почали виробляти папір.

Розвій письма і записування ішов поволі, але все ж то була вже лисана Історія.

Перші записи були короткі, справи державні, купецькі, священичі, а що даліше то записи були ширші, головно коли було більше на чим писати. Та багато з того по затрачувалося, хоч багато

дійшло також до наших часів і ми вже про ті давні часи багато знаємо.

Ще пізніше зявилися історики, що всякі події широко записували, які знали, про які чуvalи.

Такого матеріалу назбиралося багато, і вже пізніші фахові історики почали ті матеріали збирати, переглядати, порівнювати; вибирали що певне, що не цілком певне, що можливе, а що ні, і так все зводили до однієї Загальної Історії, зазначаючи з яких матеріалів вони історичні відомості вибирали.

Нині Загальні Історії маємо менші, де згадані найважливіші події, маємо більші, а є і такі, що складаються з багатьох томів, над якими історики десятки літ працювали. Там історичні події дуже погрібно розбираються. І ті історії можна нині купити, або бачити в великих бібліотеках.

Згадати що наш історик, Михайло Грушевський, написав Історію України в 8 томах, та і ще й не докінчив. Там він описує роди князів, їх політику; значіння боярства; громадський лад і віча; державні закони; торговельний рух; вносили князів з другими державами; загальний стан освіти; напади чужих на Україну; воєнні події; церковні справи; коза-

цькі часи і т. д. Ось яка велика сама Історія України і кількох треба було праці щоб її написати.

Фахові історики дбають також щоби в Загальній Історії не було баламутства. Зазначують що певне, що не цілком певне, справляють похибки і недогляди інших істориків і доповнюють своїми увагами і фактами, які переочив другий історик. Значить, — над історичними матеріалами є нагляд, є контроля.

**

Дуже ясно показав значіння Історії католицький єпископ Штросмаєр, на папськім Соборі в Римі 1870 року. Там, покликаючись на Історію, говорив він які негідні були папи, а коли другі спискови почали кричати щоби замовчав, бо він говорить неправду, він каже:

“Я готов замовчати, але ми маємо такого свідка, перед котрим мусимо склонитися і мовчати, не виключаючи його святості Пія 9-го. Той свідок — то Історія.

“Історія не є католицька, ані англіканська, ні кальвінська, ані лютеранська, ні грецька, ні вірменська, ні ультрамонтанська (строго папська). Вона є те що є, — себто трохи сильніша від ваших канонів і соборів. Кричіть проти неї коли маєте відвагу. Але ви не

годні уневажити історичних фактів. Підійті до папської бібліотеки і прочитайте *Пістину*, історика папства, і літописи *Баронія*.

“Чи можете доказати, що користо-любці, розпустники, убійники, свято-купці-папи були намістниками Ісуса Христа?”

Краще не можна значіння Історії пояснити. І коли б хтось в поважних Історіях правду фальшував, то історики, яким ходить про правду, те фальшовання добачать і виявлять. Се повинні знали люди, які до Історії не привязують ваги і думають, що Історія маловажна річ, і там можна писати, що кому забагатиться.

Треба тут ще згадати, що Історію пишуть і політики, яким ходить про їх політичні справи. Такі до правди домішують і неправду, правду фальшують, перекручують, натягають, немиле їм промовчують, з великого роблять мале, з малого велике. Коли польський, чи московський політик напише Історію, то чи окаже він як Поляки чи Москаві до Українців звідносиліся? Коли прислужник Риму напише Історію Українського Народу, чи Історію Української Церкви, чи

скаже він як дійсно заводилася унія, та яке велике лихо унія принесла Українцям? Ні! Він чорне буде показувати білим, а біле чорним.

І тому хто Історію заінтересований, то добре коли б він переглянув кілька Історій різних видань й авторів. Порівнюючи одні з другими він побачить дійсну правду.

Коли ж Українець хоче католицькою Церквою хвалитися, або з нею звязатися, то повинен найперше розвідатися яка є Історія за тою Церквою.

Важнійше в Історії Римської Церкви

Папська влада.

Справа папської влади стоїть в Римській Церкві на першім місці, а не наука Христа. В основу Римської Церкви поставлено уряд папи, поставлено його влада, як наслідника ап. Петра і заступника Христа.

Все зводиться там до того, що Христос зрює своєї влади, свого проводу, і все передав папі.

Коли другі християнські Церкви сво-

єю основою уважають Христову науку, то в Римській Церкві основою уважають папську владу. На тій владі, на папськім уряді має Церква стояти.

Хоч владиво сама влада не є ніякою науковою, не є розумом, ніякою гідністю, ані запорукою справедливості, ні святістю. Влади добиваються найперше диктатори. Влада то сила, а сили можна вживати і на найбільші злочини. Нерон мав владу, але вбив свою матір, свою жінку, повбивав багато поважних людей, запалив Рим для втіхи. А кілько було панів що дорівнювали Неронові.

Папи добивалися необмеженої влади, а така влада веде до злочинного диктаторства.

Так виходить, що основою Римської Церкви не є наука Христа, а папська необмежена влада, отже диктаторство.

Як папи влади добивалися

Щоби добитися признання влади, римські епископи голосили, що вони є наслідниками ап. Петра і заступниками Христа, послуговуючись всякими натяганнями і крутарствами, не зважаючи на Христову науку, ані на виводи здорового розуму, ані на історичні факти.

Здобуваючи таке признання, вони разом здобували почести і майно, про яке

їм найбільше ходило. Папська власті є джерелом, з якого можна золото добувати. І про те золото ходило папам і їх помічникам. Ось примір:

В 366 р. епископом Риму вибрано Урсина. Тоді його противник, Дамаз, вдирається до церкви з озброєними людьми, побиває нарід, здобуває папську палату і сам стає римським епископом (нібито папою). Знов' же Урсин нападає на церкву, де були зібрани Дамазові прихильники, вбиває коло 100 осіб і церкву запалює. Так вже від початків будувалося папство, отже та керниця золота.

Префект (начальник Риму), поганин, тоді казав: "Поставте мене епископом Риму, а я зараз стану християнином". Поплатиться.

А історик Амміян Марцелін, з тих часів, каже, що вже тоді епископи Риму їздять в дорогих каретах, в пишних одягах, мають дорогі столи, і стоять над цісарями своїми банкетами.

Треба ж розуміти, що епископами Риму ставали шляхтичі, графи, князики, отже папська кляса. Ті, що звикли до розкошів. Таким треба було власті і золота.

Але Церква Східня й Африканська папської власті не признавала. Коли

римський єпископ Стефан (253-257) говорив про свою владу над цілим християнством, то св. Кипріян з Африканської Церкви називає Стефана **простаком, неуком і дітваком.** (Африканська Церква була в Африці на півдні від Італії, була дуже визначна, але магометани її знищили).

Знов же еп. Фірміліян, зі Сходу, казав, що римський єпископ зі своїми претенсіями більше подібний до Юди Іскаріота ніж до ап. Петра.

Як пізніше римські єпископи влади добивалися, се покаже дальша Історія.

Собори папів не признавали

Вселенські Собори були парламентами Християнства. На них збиралося єпископи з усіх сторін християнського світа для вирішування важливих справ. Але на тих Соборах не згадувалося що римські єпископи є наслідниками ап. Петра і заступниками Христа. Тоді всі уважали римських єпископів звичайними єпископами, а не верховними правителями Церкви.

Хоч вже і там представники Риму показували постанови першого Собору з 325 року, де нібито римських єпископів призначено верховними начальниками ці-

лого християнства, але їм доказано, що ті постанови пофальшовані. Подібне було і на Соборі Африканської Церкви, де показувано такі постанови, але і там доказано, що вони пофальшовані.

А таких фальшовань і пізніше було багато.

Титул “Вселенський”.

Перші сім Соборів називалися “Вселенськими” (всесвітними) тому, що там були представники цілого тодішнього християнства. Але назви “вселенський” не привязувано до одного чоловіка як правителя над цілим християнством. Коли ж пізніше титул “вселенського” дали царгородському епископові, то не в значенні найвищого й одинокого володаря. То був титул для пошаны.

На Заході під тим титулом розуміли одинокого володаря над цілою Цервою, та ще папа Григорій I-ий пише царгородському епископові Іванові Постникові, що він не повинен такого титулу приймати, бо він показує діявольську гордість.

Але по смерті Григорія ціsar Фокас дає такий титул римському епископові, Боніфатієви З-му і він той титул приймає. Сам же Фокас замордував ціsarя

Маврикія, його жінку, 5 синів, 3 донці, і сам став цісарем. З рук злочинця дістає папа той титул, і його мають всі папи дотепер.

Папська світська держава

Папи добилися і світської влади. Король Пепін (помер 678) дав папі Стефанові 3-му околиці в Італії з 5-ма містами, як **Петрове Наслідство**. Дальше син Пепіна, Кароль Великий (742-814) дав папі більше околиць, і так створилася **Папська Світська Держава**. Папа став і світським королем, отже мав військо, провадив війни. Так папська влада єсила ще більше піднеслася.

“Ізидорові Декреталії”.

Десь в 8-9 століттю папи оголосили т. зв. “Ізидорові Декреталії”, отже документи, якими доказували, що римські епископи правили цілим християнством від перших століть Християнської Церкви, отже їх влада з християнством починається. Ті документи мав зібрати якийсь Ізидор. І тодішні люди вірили що папська влада така давна, а се підносило папську силу.

Аж пізніше ясно показалося, що ті документи видумані, брехливі, фаль-

шиві, але поки ту брехню відкрито, то папи багато з тих брехливих документів скористали.

Розділ Церкви 1054 року.

В Східній Церкві були нелади, до яких і пали причини щоби на них скористати, а разом з тим спори між Сходом і Заходом не переривалися. Для полагоди спорів після папа 1054 р. до Царгороду послів з кардиналом Гумбертом, але вони так гордо і задирчасто поводилися, що патріярх наради зупинив. Тоді папські посланці кладуть на престол в Церкві письмо, в якім проклінають патріярха, отже і всю Церкву і забираються додому. І тоді східні патріярхи переривають всі звязки з Римом.

Папа ще хотів спір латати, але так, що він має мати владу і над Сходом, отже не вдалося. Так Схід і Захід розійшлися і дотепер не сходяться.

Григорій 7-ий (Гільдебранд).

Папську владу і силу значно підніс папа Григорій 7-ий (званий також Гільдебрандом), що завів в Церкві загальний целібат. Був він папою в роках 1073-1085; Йому ходило лише про збільшення папської сили, а не про моральне під-

несення життя народу. Хоч завів целібат, але сам часто перебував в палаті вдови, графині Матильди, в Каноссі. А з целібатом дуже поширилась розпуста.

Хрестні походи

Важними були воєнні Хрестні Походи (чи Хрестоносні) до Палестини щоби відобрести від магометан Єрусалим і другі святі місця. Ті походи тривали майже 200 літ. Перший почався 1096, а последній 1270 року.

З тими походами звязані страшні католицькі насильства. Католики нищили і магометан і православних Греків, бо вони не католики. Заводили в Палестині Латинську Церкву, настановляли католицьких королів. Та хоч ті походи нічим скінчилися, але папське майно тоді дуже зросло.

Папи в Авініоні

Хоч Рим звали святым містом ап. Петра, але папи були забралися до Франції, до міста Авініону, і перебували там від 1305 до 1377 року, отже 72 роки. Там папство було зійшло морально до найглибших низин.

Коли ж Римляни примусили папів вернутися до Риму, то почалась 40-літня

“схизма”, панування двох і трьох папів нараз, які боротьбу між собою провадили. Ту схизму закінчив Констанцький Собор, що нагнав трьох папів і поставив одного, Мартина 5-го.

Винищування еретиків

Хто папи не признавав, того звали “еретиком”, і папи сотні літ тих “еретиків” жорстоко винищували. Еретики Христа признавали, але папам було се байдуже, іх журило, що еретики не признають папи. Тут був головний гріх.

Папи для нинення еретиків встановили Інквізіцію, що еретиків палила, вбивала, мучила.

Для нинення еретиків провадилися жорстокі війни цілі століття. Роботою Інквізіції була і “Ніч Вартоюмей”, коли Католики в Франції вимордували від 30 до 70 тисяч тих, що не хотіли папі піддатися, — Гугенотів. І те, що католики з православними Українцями виробляли, було ділом Інквізиції.

Розкол Римської Церкви

Але нинення еретиків папам не помогло, бо за папи Льва 10-го (1513-1521) Римська Церква розкололася на двоє, —

на Папську і Протестантську. Цілі католицькі краї від папів відлучилися. Головною причиною розколу було, що папа Лев за гроші відпускав гріхи. Хто мав гроші, то міг легко до неба дістатися. А папі дуже багато грошей було треба. Той розкол був великим ударом для Римської Церкви.

Кінець папської держави

Час навчив людей розуму, й Італійці в 1870 р. забрали світську Папську Державу і папі зоставили клапоть землі, де стоїть його палата — Ватикан. Ті, що силувалися бути на самих верхах, опинилися надолині.

Нині Римська Церква показує себе назверх сильною, але у власній середині розсипається. В Італії число католиків зменшується. В Франції число католиків досить вже мале. В південній Америці католицизм занепадає. Місії в чужих краях тратять силу, бо люди там вже довірюються яка за Римською Церквою є Історія. Отже так Римська Церква крок за кроком йде вдолину.

Чи апостол Петро був в Римі?

Є оповідання що нібито ап. Петро був в Римі і там оснував "Апостольську Столицю" — папство, і там помер за панування цісаря Нерона. Мали втяти йому голову. Однакож таке оповідання не має за собою історичних доказів.

Що Петро був в Римі, то тільки перекази, а що не був, на те є історичні факти. Вчений Литтдейл знайшов в Історії 19 переказів про Петра, та і вони неоднаково говорять. Але є іневінні історичні докази, що Петро в Римі цілком не був. І католицький еп. Штрюсмаєр доказував на папськів Соборі 1870 р., що побут Петра в Римі, то смішна видумка.

Католики кажуть, що Петро був в Антіохії 7 літ, звідси пішов до Риму, жив там 25 літ, і був замучений 65 р. по Христі.

Від смерті Христа до Неронових переслідувань макомо 31 рік, але в Посланню ап. Павла до Галат бачимо, що ще 20 літ по смерті Христа Петро був в Єрусалимі, (Нерон, римський ціsar від 54 до 68 року).

Дальше ап. Павло згадує Петра в Антіохії (До Галат 2:11-14), а також в Коринті. Давний історик, Оріген, каже, що

Петро проповідував в околицях Понту, Галатії, Бітінії, Каппадокії й Азії, бувши Апостолом для навернення Жидів.

Коли ж Петро 20 літ по смерті Христа був ще в Єрусалимі, то до Неронового переслідування лишається 12 літ, але і в тих літах Петро бував ще по других сторонах, отже як він міг бути в Римі 25 літ?

Павло написав Послання до Римлян коло 57 року по Христі і поздоровляє там багатьох, але Петра не згадує, — знак, що Петра там не було.

Коло 60 р. прибув Павло до Риму, жив там 2 роки, писав Послання, але Петра в них не згадує.

А коли Павла в Римі оскаржили, то пише він до Тимотея: “**Ніхто мене не обороняв, всі мене опустили**”. (2 Тим. 4:16). Коли б Петро був в Римі, то виходило би, що і він Павла опустив, але певне, що Павло про те згадав би.

Знак, що Петра в Римі не було.

І Павло в своїх Посланнях нігде Петра не згадує як старшого в Церкві, а про що говорив і Штросмаєр так:

“Чи можна подумати, що св. Павло забув би згадати папу (Петра), коли б папство було Божественною установою? Цілком певне, що він написав би

довге Послання о тій найважнішій справі".

**

Щé є одна справа...

Коли б Христос був поставив Петра старшим над Апостолами, то се знали б точно Апостоли. Їх повідомив би про те Христос, а дальше показав би їм свою власті сам Петро, старшуючи над ними.

І проповідуючи Христа і його науку, Апостоли згадували б разом і Христа і Петра та його "наслідників", як Христових заступників. Вони і другим проповідникам (священикам і світським) назуvalи б: "Коли говорите про Христа, то разом згадайте і Петра, як Христово-го заступника". **Всі християне тоді знали б, що Христос має заступника Петра, а дальше Петрових наслідників.** Ціле то-дішне християнство про те знало би.

І певне, що Апостоли в своїх пропо-відях також згадували б, що Петро йде до Риму щоби звідтам цілим християнством правити. Хіба про таку важну справу вони мовчали б?

Віра в Христа, а разом в Петра, як Христового заступника, була б основою християнства, отже і на Вселенських Со-борах були б про Петрову власті гово-

рили, і були б його наслідникам (папам) підпорядковувалися.

Але такого не було! На Соборах Петра, як старшого, не згадували, ані папів не вважали Петровими наслідниками і правителями цілої Церкви. Папів уважали лише звичайними єпископами, а не більше. На римських єпископів не оглядалися як на верховних правителів і не просили в них дозволу на скликування Соборів.

З того виходить, що християне сотні літ навіть не чули і не думали що Петро поставлений старшим і що є якісь його наслідники з владею старших.

Коли ж християнству не було відомим Петрове старшинство, коли не було відоме єпископам на Соборах, то що варта аж далеко пізніші баламутні згадки кількох письменників, що Петро був в Римі і заставив там своїх наслідників папів. Видно, що деякі чули якісь балачки, і їх записали, не беручи на увагу того, що загал християн про те не чув і не думав.

Чи все те не є переконуючим доказом, що Петрове старшинство і його побут в Римі є байкою видуманою римськими політиками?

Петро мав бути єпископом в Римі, тільки ж апостольство важніше ніж єпископство. Апостоли провідники, будівничі, а єпископ лише адміністратор, урядник. Апостоли ходили, а Петро на місці сидів би і чекав би на готове.

Рим в перших трох століттях для християн не мав значення. Християне не думали, що там є якийсь верховний церковний Уряд.

Каже Штросмаер, що від Никейського Собору (325 р.) до Собору 560 р. було на Соборах понад 1109 єпископів, а між ними єпископів з римських сторін було не більше як 19. Де ж тут значення Риму? І перші 7 соборів відбувалися на Сході.

Це все історичні факти і заперечити їх не можна. Ті факти сам Католицький єпископ згадує.

Ще одно. Коли б Петро мав бути старшим, то Христос ясно сказав би: "Я ставлю Петра старшим над вами, отже маєте Мого слухати". Але Христос так не сказав, значить, — Петра старшим не поставив.

І коли б Христос поставив Петра старшим, то Петро про те знов би, і зараз по смерті Христа йшов би до Риму як пра-

виганяли Церкви, однакож він не йде іходить по сторонах Сходу, де було багато Жидів, а він, як каже ап. Певло, признаєний до навернення Жидів. А до Риму не було потреби йти, бо тоді Жидів з Риму виганяли.

Ще важне: коли б Петро мав правити усім християнством, то чому не з Єрусалиму, чому не з тих сторін, де народився і жив Христос, але здалекого поганського Риму? Що дорозвіше повинно би бути для Петра, — Єрусалим, чи Рим?

**

Католики привязують велике значення до Петра і його наслідників, а Христос про Петрових наслідників не згадував. — Христос знати би, що багато Петрових “наслідників” буде великими злочинцями, отже повинен би був хіба так сказати:

“Поїбіч себе я ставлю тебе, Петре, і твоїх наслідників дальшими правителями Церкви. А хоч не я буду їх ставити, але шляхтичі, графи, графині, і хоч між твоїми наслідниками буде багато негідників, однакож вони мають мати таку властивість як ти маеш. На них має Церкви стояти і всі мають їх слухати”.

То був би закон, але такого закону Христос не постановив. Однакож з Като-

лицької практики виходить, що Христос так справу розумів, — чи хто розбішака, чи безбожник, чи роєпупстник, але коли вибрали його папою, то на нім має Церква стояти.

Христос похвалив Петра за його слова, але про його наслідників цілком не згадував. Це папи видумали Петрове наслідство.

Ще одно. Називають папів наслідниками Петра і заступниками Христа, отже папи повинні стояти висше звичайних Святих, бо заступник Христа то пів-Христос, а наслідник Петра то самий Петро, — чому ж тоді всіх папів до Святих не зачисляють?

Католики пишуть великі книжки про Святих, але чому ж не пишуть про папів? А всіх папів дотепер було коло 260, отже про них можна би написати кілька великих книжок. Чому ж не пишуть, — на них же “Церква стоїть”. Але не пишуть бо страшно. Коли б католицьким вірним показали які папи були, то тим вірним було би соромно до Римської Церкви і папів признаватися.

Ось так справа з папами стоїть, коли прикладти до неї Історію і здоровий розум.

Кілько папів до Святих зачислено

Цікаво буде знати кілько папів і з яких часів до Святих зачислено. Виказів ряду папів є кілька і ми беремо тут вісти з одного виказу.

Від Петра аж до Фелікса (526-530) всі папи зарядом до Святих зачислені, разом 54.

Від Боніфатія 2-го (530-532) до Сергія 1-го (687-701) було 30 папів, а між ними Святих 12.

Від Івана 4-го (701-705) до Івана 9-го (898-900) було папів 32, а Святих 8.

Від Бенедикта 4-го (900-903) до Сильвестра 2-го (991--1003) було папів 25, а між ними ані одного Святого.

Від Івана 17-го (1003) до Урбана 2-го (1088-1099) було 18 папів, а між ними Святих 2.

Від Паскаля 2-го (1099-1118) до Келестина 3-го (1191-1198) було папів 16, а Святих ані одного.

Від Інокентія 3-го (1198 до Боніфатія 9-го (1389-1404) папів 28, а Святих 2.

Від Інокентія 7-го (1404-1406) до Александра 6-го (1484-1503) папів 13, а Святих ажі одного.

Від Пія 3-го (1503) до Клиmentа 8-го (1592-1605) папів 17, а Святих один.

Від Льва 11-го (1605) до Пія 6-го (1775-1799) папів 19, а Святого жадного.

Від Пія 7-го (1800-1823) до Пія 12-го (що став папою 1939 р.) папів 10, а Святих нема.

Всіх папів числять дотепер 262, хоч інший виказ може показати 2-3 папи менше, або більше, таксамо і число Святих, та се маловажне.

Важне те, що число папів нагло так змаліло. Даліші папи на попередніх святих папів не оглядалися і не дбали, щоби бути святыми. Церква росла, поширювалася, але число святих папів зникало.

Коли 530 року по Христі було 54 святих папів, то від 530 до 1958 року (в часі 1428 літ) було лише 27 святих папів.

Коли б же ті 27 були дійсними святыми, то що сказати про других? Видно, що "заступники Христа" не жили так, щоби їх можна до Святих зачислити.

Христос наказував Апостолам щоби вони своїми добрими ділами були світлом для людей, та видно, що папи не були світлом, отже якими "заступниками Христа" вони були і як на них могла Церква стояти? Не маючи добрих діл, як вони могли людей до добрих діл наклоняти? Коли ж не добрими ділами, то якими ділами вони інтересувалися?

Папи й „анти-папи”

Папів вибирали ріжно, — при участі народу, вибирали епископи, вибирали державні пануючі. Вибиралися папи за впливами багатих шляхоцьких родин, за впливами багатих жінок розпутниць.

Було, що хтось папу отролє чи проганяє і сам стає папою. Де які папи здобували папство насильством і підкупством. Папство було джерелом золота і панування, отже всі до него пхалися.

Вибір папів має за собою кольористу історію. Були часи, що кардинали довго сперечалися і не могли папи вибрати. отже довго не було папи, але через те Церква не завалилася.

Було, що Собори папів усували і по-

становляли другого папу, а коли усунений не зрікався папства, то вже було двох папів, — перший ніби правний і другий новообраний, якого противники називали **анти-папою**, отже противником правного папи, значить — неправний.

Так було часто по 2, а то і 3 папи і кожний з них мав за собою якесь число епископів, священиків і вірних. Що ж до папів, то вони себе взаємно осужували і проклинали, отже в Церкві панував великий нелад. Церква не стояла, але хиталася на всі сторони.

**

Чи ж “анти-папи” були гірші від правних папів? Ні! Могли бути багато ліпші, могли бути такі як “правдиві”, але гіршими від найгірших не могли вже бути, бо не було куди.

Тут примір. На початку 15-го століття було нараз трьох папів: Іван 23-ий (правдивий), та Григорій 12-ий і Венедикт 13-ий як анти-папи. Між ними ішла боротьба, отже Церква прийшла до крайнього занепаду.

Щоби Церкву перед папами рятувати, німецький ціsar, Зигісмунд, подбав щоби скликати Собор до Констанції (1414) і нелад зупинити. Собор осудив

трьох папів як негідних, а Івана, як ніби "правдивого", засудив за його злочини на 20 літ тюрми, і вибрав нового папу — Мартина 5-го, хоч і він не показав себе дуже підним. Що ж до Івана 23-го, то він передше був начальником морських розбішак. Коли на Соборі почали його пізній гріхи вичисляти, він крадьком утікав з Собору, та його завернули і засудили. Не зважали що він "правдивий".

**

Згаданий Собор приняв таку постанову:

"Констанцький Собор є Вселенським Собором і має властивість від Бога, і кожний, включаючи папу, обовязаний слухати того Собору в справах віри; він має властивість усунути схизму (розділіття) і завести лад в Церкві, починаючи від голови (папи), а кінчаючи на членах (епископах і духовних взагалі)".

Отже Собор вирішив, що властивість Собору висша ніж папська властивість; показав, що лихо в Церкві спричиняють папи, кардинали, епископи; вони завели Церкву в болото і треба її очистити, чи "оздоровити". За тим "оздоровленням" дуже стояв цісар, хоч і не добився чого хотів.

Треба було щоби Собор завів “оздоровлення”, а тоді вибрав папу, а Собор найперше вибрав папу і справу “оздоровлення” передав в папські руки. Але Мартинови про “оздоровлення” не ходило, отже “слабість” Церкви дальше тягнулася, на що гірко нарікав цісар.

Тут маємо один образок неладу в Римській Церкві.

Що про папів казали самі католики

Поки підемо дальше, треба найперше послухати, що самі католики про папів говорили. І так еп. Штросмаєр, по кликаючись на Історію, говорив на папськім Соборі 1870 р. так:

Папа Віктор (192 р.) одобрив монтацізм (ересь), а потім осудив. — Марцелін (296-303) приніс богини Весті жертву. — Ліберій (358) осудив Атанасія і згодився приняти аріянство (ересь) щоби бути папою. — Григорій 1-ий (590-604) називає антихристом того, хто прийме титул “вселенський”, а Боніфатій 3-ий той титул приймає. — Пасchalій

2-ий та Евгеній 3-ий одобрюють двобій, а Юлій 2-ий і Пій 4-ий заборонили. — Евген 4-ий (1431-1447) позволяв в чеській Церкві причащатися хлібом і вином, а Пій 2-ий (1458) заборонив. — Адріян 2-ий (867-872) призначав світські шлюби важними. — Павло 3-ий призначав орден Єзуїтів важним; Пій 6-ий Єзуїтів осудив, а Пій 8-ий знов одобрив.

Так виглядає папська “непомильність”! Штросмаер показує дальше гріхи папів: Вігелій (538) купив папство від Велизарія.

Про Евгена 3-го казав св. Бернард: “Чи покажеш мені кого в Римі хто призначав би тебе папою не будучи підкупленій золотом або сріблом”?

Стефан 9-ий відкопав тіло папи Формоза, казав врати в ризи, палці, якими Формоз благословив, відтяв і тіло кинув в ріку. Пізніше самого Стефана в тюрмі задушили. А папа Роман та Іван 10-ий признали Формоза гідним.

Згадавши за папським істориком, Бароніем, що впродовж 150 літ папський престіл занимали неправдиві папи, питає Штросмаер: “Як ви задержите безпереривність апостольського наслідування?”

Іван 11-ий, був неслюбним сином папи Сергія і Мароції і про него писав Ба-

роній: "Свята Церква була грубо потоптана таким чудовищем".

Іван 12-ий став папою маючи 18 літ при помочі придворних жінок (розпуштиць), і Бароній називає його "проклятим звіром".

Александр 6-ий був любовником своєї дочки Люкреції.

Іван 23-ий заперечував безсмертність душі.

Таке говорив на Соборі Штросмаєр, покликаючись на Історію.

Другий недавній католицький голос.

В Ганновері вийшла 1946 р. — "Історія Косьцьола Католіцкого", стор. 192, 12-те видання. Автор Роман Архутовський, польський католицький священик.

Каже Архутовський, що при кінці середніх віків папи мали три задачі: боротьбу з Турками; церковну реформу (моральне піднесення життя церковних провідників) і боротьбу з поганськими впливами. А даліше:

"Тих задач не виконали, бо самі не були вільні від гріхів того часу.

"Справою церковних реформ не заінтересувалися, бо самі були занадто під тодішніми впливами. Їх двір стався двором пануючих, огнищем тілес-

ного життя, але не було там релігійного запалу.

“Пій 2-ий перше обороняв погляд, що Собор стоїть вище папи, а ставили папою, обороняв папу як найвищого зверхника Церкви.

“Сикст 4-ий, — з цим в'яжеться смутна справа непотизму (збагачування юояків), який опоганює і пізніших папів. Він розпочав ряд папів, які через політику забували церковні справи.

“По смутнім правлінню Інноцентія 8-го прийшли ще гірші часи, коли папою став Александр 6-ий (1492-1503). Тяжіло на нім багато проступків, — як негідний спосіб до здобуття папської гідності, а головно слабість до дітей, яких мав в молодих літах. Син Цезар і дочка Люкреція приносили батькови неславу”.

Штросмаєр сказав багато, але й Архутовський сказав тільки, що воно розтягається на довші часи. Католицькі власти мусіли знати про ту книжку, коли єї видання 12 разів повторялося, але не забороняли передруковувати, отже тим признали, що Архутовський правду пише.

Що говорив Герсон

Іван Герсон (1363-1429), голова паризького університету, визначний ка-

толицький учений, говорив на Соборі в Констанці (1414-1418) про папський двір:

“В нім є звичай антихриста, а не Христа. Нігде не читаємо, що Христос або Петро надавав комусь епископства і землі. Що ж до сили “ключів”, то з записаного в Матея (Гол. 16) виходить, що Петро дістав лише те, що має і найзвичайніший епископ.

“Григорій міг називати себе “слугою слуг Божих”, бо він давав бідним поживу, але в устах Івана (23-го) слова: “Слуга...” є брехнею. Нехай він називає себе “паном панів”, бо ж він чваниниться, що має тілько власти як Христос”.

Кардинал Д'Айлі, з Камбрей, говорив там же:

“Стало поговіркою, що Церква опинилася в такім стані, що нею можуть правити тільки злочинці. **Симонію** (грішну торговлю) Апостольської Столиці (палів) виявив один секретар, Николай де Клемангіс. Він стверджує, що деякі церковники мають по 500 бенефіцій (церковних маєтків і доходів з них). Деякі з них є разом і звичайними каноніками, і світськими, і монахами, і мають права, уряди і доходові надії з усіх тих трох становищ”.

Такі становища папи продавали за грубі гроші, а ті, що їх купували, вдєя-tero більше здирали з народу в своїх посіlostях.

Що казав епископ Арнулф

На Галліканськім Синоді (меншім Соборі) 991 р. так говорив про стан Римської Церкви Орлеанський католицький епископ Арнулф:

“Іван 12-ий (Октавіян) качається в барлозі брудних пристрастей. Він вигнав папу Льва (8-го), неофіта, з міста; і виконавши багато вбивств і жорстокостей, сам згинув (за гріхи) з рук вбивника. (Льва звали неофітом, бо став папою з світського чоловіка).

“Бачимо діякона Бенедикта, якого Римляни вибрали вільними голосами, але його вигнав в німецькі пустині цісар і папа Лев.

“Дальше в неприступності другого цісаря (Оттона 2-го), Боніфатій, дійсна злочинна звірюка, охляпана кровю свого попередника, сідає на Петровім престолі. Правда, його осуджують і виганяють, але він вертається щоби зачервонити руки кровлю святого епископа (Івана 14-го).

“Чи знайдуться такі, які твердили би, що Христові священики по цьому сві-

ті мали би принимати закони від таких злочинних звірюж, напягнованих неславою, — від людей неписьменних, що не знають ані справ людських, ані Божих?

“Як ви почувались би, коли б побачили що чоловік, в якого нема чести, сидить на престолі в пурпурі і золоті? Чи не був би то антихрист, що сидить в Божій святині і показує себе Богом?

Злочини папів були всім добре відомі й Арнулф дальше положення Церкви розбирає. Він каже:

“Божа Церква не залежна від поганого папи, і не залежна навіть від доброго. І тому в наших труднощах звертаймося скоріше до наших братів в Бельгії або Німеччині, ніж до того міста (Риму), де всі справи є на продаж, де суд і справедливість міняються за золото.

“Наслідуймо в епоху Африканську Церкву, яка на претенсії папів відповіла, — що не можна повірити щоби Господь дав одній особі повні права судівництва, а відмовив ті права великому згromадженню священиків на Соборі в ріжких частях світу.

(Деякі історики кажуть, що ту промову виголосив Герберт, але Мілнер в

своїй “Церковній Історії” каже, що акти Синоду говорять про Арнулфа).

Важне саме собою те, що самі католики про католицьку Церкву говорили; — а для нас окремо важне ще одне, — що Арнулф говорив три роки по тім, як Володимир завів християнство на Україні! Тоді і латинські епископи не хотіли до папів признаватися, — а українські прислужники Риму силують ще нині підвести Володимира під власть тодішніх папів і зробити його католиком, — на сором українському народові. Ведмежа прислугоа Українцям!

Що належе католицький катехизм

Василіяни в Польщі, в Галичині, видали 1913-1914 року великий “Католицький Катехизм” в трьох частинах, чи то мах, що обнимают 1,107 сторінок друку. Твір поважний. Його автор Франц Шпіраго, а на українську мову переклав о. Ярослав Левицький. Той Катехизм одобрив своїм підписом і печаткою митр. Шептицький 4-го вересня, 1912 року.

Згаданий Катехизм важний тим, що він розкриває важні справи про папів і папсько-католицьку політику, а чого ви деінде не знайдете. Отже послухаймо що в тім Катехизмі на стор. 269, Часть I, оповідається:

Папський двір

“Папський двір є уряджений на взір дворів світських володарів. Папської резиденції стереже **350 жовнірів**, а са-
ме: **швайцарська сторожа** (відділ зложений з 75 людей, котрі походять переважно з Люцерни, в Швейцарії; одягнені по середновічному, сповняють в Ватикані службу придверників);

“**Шляхоцька сторожа** (числить 75 людей, виключно членів римської шляхти); вони товаришать папі при кожнім публичному виступі, мають вільний доступ до папських кімнат, часом сповняють також обовязки послів, коли прим. треба доручити якому епіскопової іменовання на кардинала і т. п.

“Дальше **палатна сторожа**, вложена з сотки людей; ся служба є почестна і безплатна; врешті 100 жандармів (поліцайв).

“Як удільний (як світський) володар, каже папа бити власні **гроші**, роздає **ордери** (почетні відзнаки), має власну

біло-золоту хоругов (сі краски вибрано з огляду на слова св. Петра, які сказав до хромого від уродження: “Срібла і золота не маю”. (Діян. Ап. 3:6).

“Папа удержує також на всіх дворах **володарів** власних послів (легатів, апостольських нунцій і т. д.).

**

“Кого се може разить і хто би вакидав, що прецінь Ісус Христос не знав жадної виставності, нехай зважить — що папа не заступає Спасителя переслідуваного і осоромленого хрестною смертию, але Христа, що володіє в небі в найвисішім прославленні.

“Зрештою треба узгляднити, що папа силою свого уряду мусить зноситися (мати діто) часто з володарями і їх послами; мусить отже пристосуватися до їх звичаїв і приняті етикети (до форм їх поведення), коли не хоче осмішити себе і свого уряду.

“Прецінь є ми мусимо в зносинах з людьми перестерігати правила доброго тону, приняті цивілізованими людьми, коли не хочемо стратити пошани у других; тими самими зглядами руководиться також папа”.

Кілько тут вже на початку важного сказано. Папський двір, то не монастир,

але величавий двір пануючого, що не на-
гадує нічого християнського. Сторожа в
середновічних одягах, "біло-золота хо-
ругов", що є наоміхом над ап. Петром.
Петро золота і срібла не мав, а тут: "Ба-
чиш Петре, в нас є і срібло і золото. Ми
не такі, як ти був!"

Христос для папів осоромлений

Той Катехизм розкриває важну спра-
ву, а то: — "що папа не заступає Спаси-
теля переслідуваного й осоромленого
хрестною смертию, але Христа що воло-
діє в небі в найвисшім прославленю".

Чи оподіявся хтось, що папа не за-
ступає того Христа, який жив на землі
ї що він для папи "**осоромлений?**" Аж
католицький Катехізм ту тайну виявив.
Справа тепер зrozуміла, — коли Христос
для папи осоромлений, то і папа ним
осоромиться.

Виходить що є два Спасителі — **осо-
ромлений і неосоромлений**, отже папи,
як розумні, вибрали собі того неосором-
леного. Але коли і хто дав папам право
вибирати собі Спасителя який їм подо-
баеться?

Так виходить, що Христос, який жив
на землі, трудився, учив і життя дав для

добра людей, не має на землі заступника.

На таکий лад то і для пр. кат. вірних, та і для всіх католиків Христос є осоромлений, отже не повинні до него признаватися, ані його науки слухати.

Виходить ще одно, — Коли Христос тут осоромився, то він і до неба поніс той сором. Зміна місця не увільняє осоромленого від сорому.

Провина осоромлює, але й Пилат не вважав Христа винним. Йосиф і Никодим, що Христа хоронили, а за ними Жінки Мироносиці, що йшли намастити миром тіло Ісуса, не вважали Христа осоромленим. Ап. Петро величає Христа жуччи, — “дорогоцінною кровію Христа, як непорочного (безгрішного) Агнця” викупились люде від марного життя. (1 Петра 1:18-19). Для Петра Христова Кров дорогоцінна, бо він “непорочний і чистий Агнець”, отже він Христа прославляє.

Прославляють Христа і другі Апостоли, прославляли перші і пізніші християни, прославляє Православна Церква...

Лише Румська Церква разом з папами уважає Христа осоромленим.

Ще питання, — коли хрест осоромив Христа, то і меч осоромив Петра, коли

йому відтяли голову. Пощо ж тоді папи називають себе Петровими наслідниками? Петро також осоромлений. А коли Христос осоромлений, то чому папи покликаються на слова Христа: "На тебе збудую Церков мою". І на кім? На осоромленім Петрі?

Не казав Христос, що папи мають його небесного заступити, а не земного, але говорив про земне заступство коли казав Апостолам: "Примір я вам дав, як я робив так і ви робіть. Блажені ви коли будете так робити". (Іван 13:15-17). Наслідуючи його діла вони мають на землі його заступати.

Тільки ж Христос жив на землі убого, то хіба виплатилось би папам його наслідувати? Не те небесний Христос, — він там панує, а папи тут панують.

Чи хрест осоромив Христа?

Коли розбишаю розіпнуть на хресті, то він осоромлений, але не хрестом, тільки своїми вчинками. Коли ж розіпнуть праведника, то розпинателі осоромляться, а праведник прославиться. Хрест буде свідком його праведності. Так каже здоровий розум.

Але в римськім толкованні хрест є

таким поганим інструментом, що навіть праведника осоромлює. До чого дітк-неться, то вже за собою сором лишає. Виходить, що для папів хрест є огидною річчю, — він же навіть самого Христа осоромив.

Однакож Апостоли хрест поважали. Каже ап. Павло: "Мене, Боже, не доведи хвалитися чим другим, а тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа". (Галат 6:14). "Слово про хрест погибаючим ду-рощі, нам же, що спасаємось, сила Божа". (1 Кор. 1:18). "Ми проповідуємо Христа розпятого" (1 Кор. 1:23).

Та чим же хрест є для папів і Римської Церкви взагалі? Знаком сорому, — але тоді папи рівняють себе з тими протестантами, які називають хрест шибеницею.

Тут питання: пощо ж в Римській Церкві ставлять хрест на Престолах, на церковних річах, на церквах, на цвинтарях, а навіть на папській тіярі (короні)? Чи щоби ті річи осоромлювати? Але римська політика дуже гнучка, вона може ходити і сюди і туди. Для неї хрест, коли треба, то сором, а коли треба, то слава. Однакож хто так до хреста ставиться, той по крутарськи поводиться.

Етикета чи політика?

Говорить згаданий Катехизм, що папа пристосовується до звичаїв й етикети (етикета — поведінка) пануючих щоби себе не осмішити; але етикета дурниця, — а важче, що папа до політики володарів достроюється!

От пристосовуючись до польської політики папа конкордатом дав гр. кат. Церкву в Галичині в руки польського уряду, не питуючи про те українців; він призначав целібат, якого Поляки давно хотіли, на протести Українців не зважаючи.

На Волині і Холмщині поблагословив польську "урядову унію", що мала Українців латинізти і польщити. Продав українські церкви на Волині Полякам на знищення і дістав за них від Поляків 500,000 доларів, — а продав їх вже другий раз, бо перше був продав їх Росії.

А все те не етикета, але жорстока політика диктаторів.

Папа не залишається "етикетово" до пануючих, але достроює свою політику до їх політики. Політика, то зорганізована машина пануючих, зорганізована сила, яка працює для добра пануючих і їхньо-

го народу. А другі народи, над якими вони панують, то для них лише матеріал, і вони готові його нищити, рабувати, асимілювати. До такої їх політики достроює свою політику і папа.

Для него й Українці, греко-католики, чи православні, є матеріалом, і для него було б вигідніше коли б вони спольщилися і златиницілися, бо тоді не підносили би клича "Проч з Римом!"

Не "етикета", але папська і польська політика довела до того, що — як говорять гр. кат. священики в "Виовітленнях", гр. кат. Церква —

"Найшлась нині (1924 р.) в тім положенню, що — втратила через ріжні розпорядки і конкордати заключувані між Римом і пануючими над нами державами, майже всі права, які колись посідала. Духовенство і народ не мають ніякого голосу. Всі ті права перейшли на чужі круги і виконуються часто на нашу шкоду". — А про події після 1-ої війни говориться там же:

"Коли сотки нашого духовенства і тисячі народу були ув'язнені, мучені, або й убивані, а їх майно брутально нищено і коли ніхто в світі не озвався за нами..."

Отже і папа не озвався, бо він свою

політику достроював до польської. Годився з тим, що Поляки робили. Се була політика, а не етикета!

Та є нині дорослі, але безглузді дітваки, які вірять, що папа злегковажить політику й інтереси пануючих, їх відречеться, і йдучи їм наперекір, буде будувати Українську Державу.

Папів не можна судити.

В тім же Катехизі, частина I, стор. 269, говориться ще таке:

“Коли низша духовна влада віблудить і зайде з правої дороги, тоді підлягає судови своєї найближчої зверхності. Найвищу духовну владу (папу) може судити хіба **один Бог**, а не чоловік. (Боніф VIII, 1302). Папа не має на землі судії над собою. Отже та-кож **Вселенський Собор**, або збір всіх єпископів світу, не стойть понад папою. (Євг. IV, 4 вересня, 1439; Соб. Ват., 4, 3). Тому хто апелює (відкликається) від рішення папи до Вселенського Собору, тим самим є виключений з Церкви. (Пій IX, 12 жовтня, 1869).

Чи такий закон не є законом для добра злочинців? Всі злочинці на світі хотіли би такого закону. Роблять що хочуть, і ніхто їх не судить і не карає. Ви-

ходить, що і папи були злочинцями, коли такий закон для себе встановляли.

Добре люде такого закону не потребують, вони скажуть: "Люде добрі, судіть нас такими, якими нас бачите і знаєте". Але папів таки і судили, і наганяли, і карали.

Значіння того Катехизму.

Се великий католицький богословський твір, що показує "віру" Католицької Церкви. Він зладжений для широкого католицького світа за дозволом Риму, а в українськім перекладі одобрив його і митр. Шептицький, що сам був доктором богословської науки. Значить, — так воно є, як той Катехизм говорить.

Але може хтось поставити питання: "Як відважилися католики таке виявляти?" На таке може бути хіба така відповідь: "Кого Бог хоче покарати, то розум відбере".

Дотепер ми мали, те, що самі католики про папів і католицьку Церкву говорили.

Перші папи і їх урядові канцелярії

Коли б прийняти, що Петро був в Римі як верховний правитель, то мусів би мати свою канцелярію, дорадників, писарів, а по його смерті ту канцелярію перебрали б другі папи.

Там записували б де що діялось, що робилось; там були б заховані Петрові листи до Апостолів й епископів, а також їх листи до Петра чи других папів.

Тут писали б Історію Церкви починаючи від Петра, — а вже сам Петро, що знов всіх Апостолів, повинен був зоставити про них точні відомості. Окремо ж про себе самого повинен би зоставити де він був, та що робив.

Про других Апостолів, крім Павла, оповідають аж пізніші перекази, та і про Петра є переказ, що нібито він з Симоном Зилотом заснував Африканську Церкву, хоч історики кажуть, що се байка. Про ап. Павла є переказ, що він був в Еспанії, але і се вважають видумкою.

Чому ж в папських канцеляріях не мало все те записуватися? Коли б записали, то не треба було видумувати брехливих "Ізидорових Декреталій" щоби

ними доказувати як папи, починаючи від Петра, правили цілою Церквою.

Не записали які були дальші папи, хто їх вибирал і коли, що вони робили, які були важні події за їх часів.

Виходить, що коли б Петро і дальші епископи мали свої канцелярії, то всі ті канцелярії були дуже нездарні, дуже капарні. Як же тоді могли папи заводити лад в Церкві, коли в своїх канцеляріях ладу не завели?

Се показує, що Петра в Римі не було і не було ніяких папських канцелярій. Епископи, що були в Римі, чи поза Римом, обмежували свою роботу до місцевих справ і далішими справами не інтересувалися.

І тому відомостей про перших папів є дуже мало впродовж кількох сотень літ. Самі католики кажуть, що ті відомості дуже непевні.

Правда, що католики заповнили ті часи іменами папів, але то назагал голі імена. Вони є лише на те, щоби показати що папство не переривалося. А вістки, які є, дуже неоднакові.

Історія “Романізм ез ит из” (Романізм яким він є) вичислює перших папів: Петра, Лінея, Анаклита, Клета, Кли-

мента й Евариста, і подає історичні викази про тих патрів, але викази в собою не годяться.

Один виказ каже, що Ліней став папою 66 року, Анаклеп 78-го року, Климент 91-го, Еварист в 100 році.

Другий виказ: Ліней 65 р., Анаклет 78, Климент 91, Еварист 96 року.

Третій виказ: Ліней 66 р., Климент 67 р., Клет 77 р., Анаклет 83 р., Еварист 96-го.

Четвертий виказ: Ліней помер 68 р., а по нім був Климент, що помер коло 100 року.

Дехто ставить Анаклета чи Клета між Ління і Клиmentа, другі ставлять по Клименті. Евариста згадується що він був епископом коло 100 року. Історик Бароній і теольог Белярмін кажуть, що Анаклет і Клет то окремі епископи, інші історики вважають їх одним епископом.

Згадана книжка подає джерела, в яких вона се бере, і таке тягнеться впродовж довгих літ.

Коли ж папи, почавши від Петра, правили Церквою в Європі, в Азії, в Африці, то чому відомостей про самих себе не застали? Але і те правління то видумка, бо як вони знали, що в далеких столонах робиться? Нинішньої почти тоді

не було, телеграфів не було, газет не будо. Навіть Петро не міг би знати як обставини змінялися в околицях йому відомих. Тоді кожний Апостол чи єпископ знову що він може робити і не потребував наказу чи поради з Риму.

Римський єпископ був собі місцевий як усі другі. Коли ж дальші римські єпископи хотіли надати другими єпископами старшувати, то тій не хотіли їх верховенства признавати. Таке каже Історія.

Чим папи найбільше клопоталися

Церковна Історія показує, що папам не ходило про лад в Церкві, ні про моральне життя людей. Вони примірами свого життя не показували як гідне життя виглядає. Чим же вони клопоталися?

Найперше дбали щоби всі признавали **їм необмежену власті**, отже необмежену силу. Буде власті, а дальше все буде. Добивалися власті навіть над володарями держав.

Дальше дбали про нагромаджування грошей для особистих потреб. Гроші також сила.

Надзвичайно важним було для них збагачувати своїх незаконних дітей та дальших своїків, ставити їх князями, королями, короликами, королями.

Дуже важною справою для папів було — огнем і мечем винищувати “еретиків”, отже тих християн, які не хотіли признавати папської влади над собою. Великий катол. теольог, Тома з Аквіну, голосив, що — **непоправних еретиків** треба давати в руки світським властям щоби їх смертю винищувати. І на те встановили папи Інквізицію, що людей палила, вбивала, мучила.

Разом з тим римські верховоди дбали щоби нарід тримати в найбільшій темноті, бо темного легко можна застрашувати, дурити, отже легко його використовувати і ним орудувати як захочеться.

Але влада була найперша і папи голосили, що сам Бог найвищу владу їм призначив. Папа Іннокентій (1198-1216) казав:

“Се до мене говориться в пророці: “Я поставив тебе над царями і народами, виривати і нищити, будувати і насаджувати”. До мене сказано: “Дам тобі ключі Царства Небесного”. Мене

поставлено низше Бога, а вище чоломіка. Я можу судити всіх, а мене ніхто судити не може”.

Папа Урбан 8-ий (1623-1644) говорить:

“Бог поручив св. Петрови і його наслідникам два мечі, — духовний і світський. Першим має орудувати Церква, а другим світська влада відповідно до бажань Церкви”.

Знов папа Сикст 5-ий говорить в були з 1585 року:

“Власть дана св. Петрови і його наслідникам незмірною силою вічного Царя, перевищає всю силу земних царів і князів”.

Визначний теольог, езуїт Белярмін (1542-1621) казав:

“Князь є вівцею і духовним сином папи, але священик не є ані сином, ані вівцею для князя. І тому священик може судити цісаря, але не може цісар судити священика, — як не може вівця провадити ластуха”.

Такими видумками і натяганнями підтримувалася папська влада цілими століттями. Але перечитайте ви Євангелій, чи знайдете там що Христос про таку

необмежену власті говорив Петрови, чи його "наслідникам"? Ні! І Петро про свою власті також не згадував. Христос же говорив Апостолам:

"Не називайте себе учителями, бо один ваш учитель — Христос. І не євіть себе наставниками, бо один в вас наставник — Христос". (Мат. 23:8-12).

Коли ж папи заявляли, що Христос дав їм майже Божеську власті, то чи не зневажали тим Христа?

Але часи змінилися і нині папи з давніми претенсіями до влади не виходять, а те вже показує, що вони Богом наданої влади не мали. Вони знають, що тепер розумні люди їх балачкам не повірили б та ще їх висміяли б. Папи до нинішніх поглядів й обставин достроюються.

Вселенські Собори а папи

Вселенські Собори, се ті, на яких були представники цілої загальної Церкви, отже з усіх християнських сторін. Се були Церковні Парламенти.

Таких Соборів було сім впродовж 462 літ. Послідний Собор був 787 року, отже в другій половині 8-го століття.

І Рим в тих Соборах стояв далеко по-заді. В них перед вела Східня Православна Церква. Та і не диво.

Першу Службу Божу склав ап. Яков в Єрусалимі, а в Римі до 3-го століття правилось Богослуження по грецьки.

Всі Послання ап. Павла були писані до Церков Сходу, крім Послання до Римлян.

Всі сім Соборів були на Сході, скликані заходами Сходу, а не папів. Папських представників було на них дуже мало.

Перший Собор в Нікеї 325 р., де було 318 єпископів. З Заходу було 8 осіб, а з Риму 2 священики.

Другий Собор в Царгороді, 381 р., де було 150 осіб, всі лише зі Сходу. Тут рішено щоби єпископ Царгороду мав гідність зараз по римськім єпископі, бо Царгород нова столиця.

Третій Собор в Ефезі 431 р., де було 198 єпископів, а між ними від Риму 2 єпископи й один священик.

Четвертий Собор в Халкідоні 451 р., де було 630 єпископів. Від Риму були 2 єпископи й один священик. Тут знов по-тверджено, що римські єпископи малоть

лише світську почесть, а не Божеське першенство.

П'ятий Собор в Царгороді 553 р., де було 164 єпископи. Папа Вігілій був тоді в Царгороді, але в нарадах Собору не брав участі. Пізніше піддався рішенням Собору.

Шостий Собор в Царгороді (Труланський) складався з двох Соборів, в 680 і 692 р. Він відбувався в царській палаті, Трулі, тому він Труланський.

На першому було коло 200 єпископів і представники Риму, і тут Собор осудив папу Гонорія, що став єретиком (моно-телітом), і з тим осудом згодилися папи Агато, Лев 2-ий та Адріян 2-ий.

Тут говорилося, що Схід довідався, що в Римській Церкві забороняють священикам жити з жінками, отже Собор рішав що хто гідний, нехай з жінкою не розходиться.

З того виходить, що Собор уважає Римську Церкву лише місцевою, лише частиною загальної Церкви, і тому уненажнює постанову Риму. А даліше — коли Собор аж довідався про рішення Риму, то знак, що Рим неуважав себе папом над цілим християнством, тому Східу не повідомляв і йому целібату не на-кидав.

Тут знов потверджено права царгородського єпископа як рівні єпископови римському.

Той Собор папам не подобався, отже раз не вважали його важним, то знов його принимали, то знов легковажили.

Семий Собор в Нікеї 787 р., де було 350 єпископів, а між ними 2 папські представники. Тут головним для Собору була іконоборська ересь.

**

Собори відбувалися впродовж сотень літ, але вони ніколи не признавали римських єпископів начальниками християнства. Уважали їх лише звичайними єпископами Риму. Каже Штросмаєр, що від першого Собору до 5-го на Соборах було більше як 1109 єпископів, а між ними західних єпископів було небільше як 19. Так позаді стояв тоді Рим.

Коли б же папство було Божеською установою, то чи піоміж всіми єпископами на Соборі бодай деякі про те не знали б і на Соборах з тою справою не виступали б і про неї не говорили б? Але не говорили! Значить, — тоді нікому на гадку не приходило, що папи є наслідниками Петра і заступниками Христа.

І тому римські політики всякими крутарствами старалися доказувати верхов-

ну папську владу. Вже на 4-ім Соборі папські представники показували ухвали першого Никейського Собору, до яких додали: "Римська Столиця засігди мала першенство", але Собор довів, що то брехливий додаток.

Також на Соборі Африканської Церкви в Карthagіні 418 року папський епископ, Фавстин, покликався на Никейський Собор, через пофальшовані Канони Сардійського Собору з 347 року, але коли тут з архівів в Александрії, Антіохії і Царгороді дістали копії Никейського Собору, то показалося, що Рим ухвали Никейського Собору фальшує. Тоді папі Келестинові написали гіркого листа, який підписав і св. Августин.

Схід скликав Собори і папів не разився, робив постанови, а про верховенство папи не згадував, бо розумів що римські епископи ніякого верховенства не матуть. А те верховенство то папська видумка.

Вислови давніх про Апостолів

Дуже важним є вислови тих визначних церковних мужів, що жили в перших віках християнства, отже в близьких часах до часів апостольських. Нинішні тол-

кування католиків достроюються до вимог римської папської політики, а давні церковні мужі думали своїм розумом і висловлювали погляди тодішнього християнського світа, близького до часів апостольських. Послухаймо що вони казали.

Були тоді такі, що в бесідницькім запалі дуже вихваляли ап. Петра, звали князем (екзархом), провідником (коріфейон, кефалін (головою), проедрон (предсідником), капітаном (проіоборон) і т. п., але то були вислови почувань, настроїв, не холодного розуму. Про таких казав визначний католицький теолог і кардинал Беллармін (1542-1621), що вони — “деколи говорили пересадно, не вважаючи строго на зміст, а лише так, щоби гарно виглядало”. (Пер ексцессум льокві...).

Послання Клиmenta називає ап. Якова — “епископом епископів”, Руфін зве ап. Якова — “Епископом Апостолів”. Іван Золотоустий говорить, що Яков був — “председником для всіх віруючих (християн) з Жидів, Гезихій, єрусалимський священик, називає Якова — “начальником (архістратигон) нового Єрусалиму (християнського), начальником

священиків, князем Апостолів, найвищою головою над головами ”

Той же Гезихій називає ап. Андрея — “первородним (першим) в громаді Апостолів, найперше поставленим стовпом Церкви, Петром, що був перед Петром, основою основ, першим овочем того, що починалося ”

Св. Іван Золотоустий говорить про ап. Іvana що він був — “стовпом Церков (церковних громад) по світі, був тим, що має ключі царства небесного ”

З того бачимо, що давні церковні мужі величали і других Апостолів як великих, передових, -- але не величали б їх так, коли б були уважали Петра одиночним найстаршим правителем між Апостолами.

**
*

Окремо св. Іван Золотоустий ставив ап. Павла вище Петра і найбільшим між Апостолами. Він казав:

“Він (Павло) був провідником (коріфейос) і сторожем (простатіс) збору всіх святих.

“Він був устами (язиком), учителем, апостолом світа. Він дістав цілий світ в свої руки, і клопотався ним, і йому були поручені всі люде живучі на світі.

“Він був світлом для церков, основою віри, стовпом і основою правди.

“В його руки був відданий обовязок дбати про світ” (щоби навернути його до Христа).

“Він був ліпшим ніж усі люди, більшим ніж Апостоли, всіх їх перевищував.

“Ніхто не був від него більшим, нівеличним ніж він.

“Ніхто не був від него більшим, ніхто йому рівним не був.

“Найрозумішим будівничим церков.

“Благословенний Апостол, батько батьків (о тон патерон патір)”

Чи міг би так св. Іван Золотоустий (347-407) говорити про ап. Павла, якій буважав ап. Петра головою Апостолів і скакую, на якій Церква має стояти? Всі права, всі високі прізвища ап. Павла, і всі для него похвали він звертав би до особи ап. Петра, а Павла може і не згадав би. Коли ж Золотоустий ап. Павла ставить вище других Апостолів, то особа Петра лишається в тіні.

З того бачимо, що в розумінні Золотоустого Петро був лише звичайним Апостолом, без ніяких окремих прав для старшинування, без ніякої начальної влади. Визначався він особисто ли-

ше деякими прикметами, які не виявлялися так різко в інших Апостолів.

Коли Золотоустий так справу розумів, то певне, що таке розуміння було тоді загальним, — всі уважали Петра звичайним Апостолом, а правах усім йм рівним.

Навіть ті, що Петра окремо поважали, не ставили Петра вище всіх. Ось що говорить св. Амвросій (340-397), епископ Медіоляну, один з визначних Отців Латинської Церкви:

“Благословенні Петро і Павло є найвизначнішими між всіми Апостолами, що перевисшли інших окремими прерогативами (окремими правами): але котрий з них стояв вище другого, се неважне; бо я вважаю їх рівними в заслугах, бо ж вони рівні в стражданнях...”

Отже і визначний Святий Римської Церкви не вважає Петра верховником цілості Церкви, але ставить його нарівні з Павлом їх особистими заслугами.

Коли б тоді (в 4-ім століттю) були в Римській Церкві уважали Петра начальником Апостолів і заступником Христа, то хіба Амвросій того не згадав би? Він певно сказав би, що Петро стоїть вище Павла тою верховною владою, якої Павло не має. А він того не згадує,

значить — він Петрови висшої влади не признавав, отже не признавав висшої влади і римським єпископам (папам). Уважав їх лише такими єпископами як і всі інші єпископи.

Таких примірів можна навести більше з Церковної Історії, та і тут згадані показують, що в перших часах християнства не було і думки, що ап. Петро поставлений старшим над Апостолами, і що до него і його наслідників належить правління усім християнством. Аж Римська Церква пізніше почала голосити про Петра і папів те, що вона нині голосить. Та се її видумки.

Багацтва папів, єпископів і монастирів

Багацтвом папи була його папська держава з підданим йому народом, з селами і містами. І тут папа продавав всяких урядів єпископам, що стягали з народу всякі податки і вдесятеро відбирали те, що папі заплатили..

Великі земельні посілості мали єпископи. Читаємо в "Іст. Лат. Християнства", Мілмана:

“Епископи з кожної сторони рівнялися світським богачам-панам. В кожнім місті єпископ, хоч не найважніший, стояв нарівні з першим світським: хоч не мав міста, але був паном чи властителем широких земельних посілостей (розуміється з людьми). Архиєпископи майже рівнялися (майном) з королями. Єпископ, який купив собі єпископство (єпископське місце і маєтки, що до него мають належати) продавав менші місця священикам. Так від папи аж до низших степенів всі духовні гідності продавалися.

Кардинал Петро Даміяні (1007-1072) написав сатиру (остре висміювання) де говорить:

“Що робили би давні єпископи, якби переносили такі муки, як переносять чинішні (його часів). Безнастанно виїздять з відділом війська з мечами і коліями (тіками, лягцями), окруженні озброєними людьми, як поганський генерал!

“І не між поважною музикою гімнів (побожними піснями), але між брязкотом і ударами зброї. Кожного дня королівські (неначе королівські) бенкети і паради. Столи, трубо заставлені деликатними стравами, але не для бідних, тільки для жерунів гостей, то-

ді, коли бідаки, до яких майно правно належиться, не мають туди вступу і нидіють з голоду.

“Нема ані одного духовника, що міг би стати епископом, бо один малоощо ліпший від другого”. Епископа з Фано називає “Лятро Фененсіс”, — фанський розбішака.

Епископ з Марсії передав епископство своому синови, (від нешлюбної жінки), а сам старався здобути для себе монастир в Касіно, щоби там бути ігуменом, де певна річ, сподіався більше доходів. Щоби ціли досягнути він найняв бандитів щоби викололи очі ігуменови монастира, однакож ігуменства не здобув, бо в часі, коли бандити ігуменови очі виколовали, той бувший епископ помер.

(все з Історії Милмана).

Церковні маєтки власність папи

Одну важну справу треба тут пригадати, а то — що церковне майно католиків (і греко-католиків!) не належить до людей, але до папи. Він властитель того майна, хоч він нічим того майна не заслужив.

У 1910 р., 2-го вересня французький

архиєп. Лянжвін, з Ст. Боніфасу, в Канаді, видав був довгий лист до своїх священиків, закликаючи їх до праці між Українцями, і там він говорить:

“Русини (зн. Українці греко-католики) мусять показати себе католиками тим, що віддають церковні маєтки... Вони мусять віддати церковні маєтки на руки єпископа або релігійну корпорацію, якої єпископ, або архиєпископ є головою в дієцезії.

“Бо в католиків церкви і церковні маєтки належать передовсім до папи, а єпископи чи латинські, чи грецькі, є лише адміністраторами тих маєтків. Першою і найважнішою річчю є, що Русини остають в злуці з Римом, бо записують свої церковні маєтки способом, як вимагається від добрих католиків...”

Виходить що під таким услівям щоби громада стала католицькою, треба записати своє церковне майно папі. Се має бути важніше ніж Десять Заповідей Божих. А коли б хто записав і особисте своє майно, незвязане з Церквою, то має бути ставбище більшим католиком.

Так папа без ніякої заслуги стає власником людського майна. Добрий інтерес! Папи на майні розуміються.

Таке було і в Галичині і поза нею. В Галичині і церковні будинки і церковні поля, що належали до господарства священика, належали до папи. Правда, сам шапа ними не орудував, але люде і священики, але той запис на шапу був припоном, що тримав людей під пануванням папів.

Певна річ, що коли б те майно було людське, а не папське, то греко-католики були б вже давно покинути папу і стали б православними, бо ж папи нераз далися їм добре взнаки.

Але було годі.

Стали б вони православними, то стратять і церковний будинок і все, що до церкви належить, — бо ж воно не їх, а папське. Тоді шапа продасть їх Полякам, або передасть їх польським єпископам, а ті за нього папі заплатять. Люде ж зостануться і без церкви і без другого майна, яке церква мала. Зостануться голі і босі. Отже щоби такими не застаталися, терплять доки можуть. Та вже по першій війні і терпець вривається, отже люди переходили до православія, а нарешті до протестантів.

Таке було і на Волині і на Холмщині. На Волині вже давно греко-католики (уніяти) стали знов православними, і вживали тих церков, що колись були уніяцькими. Коли Росія забрала Волинь і Холмщину, то російський уряд заплатив папі за бувші уніяцькі церкви, отже купив їх від папи.

Однакож коли повстала Польща, то Поляки ті церкви, що тепер мали право-славні, забирали як ніби католицьку власність ("ревіндиковали"), а в 1938 році папа гуртом продав Полякам церкви на Холмщині за 500,000 доларів як свою власність. Се вже була друга папська продаж тих самих церков, — бо раз продав Росії, а тепер те саме продав Полякам. — Добрий інтерес!

І Поляки, заплативши папі, забирали також і ті церкви, що первісно були таки православними, а на уніяцькі перемінено їх пізніше, також і ті, що були побудовані пізніше й уніяцькими ніколи не були. Папа все продав і Поляки забрали. Хиба грабіжникам не однаково що вони забирають? (Про те широко в львівськім "Ділі" з 1938 року).

Отже бачимо як ведеться папська, чи католицька політика. Про людське майно папам ходить щоби його в руки взя-

ти. Але хиба се до справи віри, чи до спасення належить?

Певне, що папа міг би на таке згодитися: "Піддайтесь мені без запису вашого майна, а я дам вам своїх священиків, що будуть вчити вас і ваших дітей". Він розумів би, що за час його священики так підготовлять дітей тих підданих, що вони запишуть папі церковне майно. Хоч поволіше, але напевно папа те майно в свої руки дістане.

Так взагалі ведеться папська заборона політика, і чи можна називати її християнською? Вона безбожна, противідносна християнській.

I польські розбої папська справа

Всі католицькі краї чи околиці творять одно папське господарство, і їх господаром є папа. Тому не можна казати, що пала не відповідає за те, що робилося в Єспанії, в Франції, чи в Мадярщині, чи в Хорватії, чи в Польщі, отже в стенах його господарства.

I Польща була частиною папського господарства. Там були вихованки його Церкви, були його священики, його епис-

копи, його представник-наглядач, який папі все доносив і діставав від папи накази. Отже що в Польщі робилося, то було за відомом папи, за його згодою та його наказом. Коли він правитель цілого світа, то він і правитель Католицької Польщі. А що в Польщі робилося, говорить гр.-кат. священик Рудович в книжці "Відношення обрядові", покликуючись і на польських істориків.

**

1. В латинського духовенства (польського) не мали значіння папські накази, де ходило о перетягнення уніятів на обряд латинський.

2. Папа Іван 22-ий писав 1324 р. до короля Володислава Локетка, що дає відпуст для тих, що умрут на війні з схизматиками (православними).

3. Українці були позбавлені всіх прав коли не приймали обряду латинського.

4. Ляхи латинники віддавна нищили руську (українську) Церкву, епископів виганяли, край нищили, а князів, боярів і нарід переслідували. (Морачевський).

5. В Галичині вивінували латинське епископство добрами руського митрополита (Длугош).

6. Поставлена в Польщі Інквізиція 1381 і 1436 р. заборонила в Галичині бу-

дувати і поправляти церкви щоби ті по-
упадали.

7. В 1521 р. заборонено було Україн-
цям померших публично ховати, чи хо-
рих відвідувати зі св. Тайнами, але все
крадькома.

8. Польські духовні брали десятину
від уніяцького народу, а то і від уніяць-
ких духовних. А польські епископи на
Синоді 1643 р. наказували уніяцьким
епископам щоби ті не вчили своїх свяще-
ників, а священики не говорили народо-
ви, що польським духовним десятина від
уніятів не належиться.

9. В 1628 р. були постанови польських
богословів, щоб уніятам вільно було пе-
реходити на латинство, а перехід з ла-
тинського обряду заборонений.

10. Був шляхтич Тарновський, що
вбив більше як 20 селян, а також свого
дядька (вуйка), а дальше став польським
ксенондом. В його парафії був місцевий
ксенонд, і Тарновський казав йому при-
йти на свячене першого дня Великодня.
Ксенонд прийшов і вийшла між ними су-
перечка. То було 1646 року. Тарновсь-
кий казав щоби ксенонд чекав на него в
костелі на Вечірню (нешпори). Коли ж
Тарновський не приходив, ксенонд сам

Вечірню відправив. Тоді Тарновський приходить, каже ксьондза бити, а коли ксьондз утікає, Тарновський його здогонив, пробив мечем і вертів в тілі поки той не помер. І такі ксьондзи були для папи добрі.

11. Що навертання на латинство ішло поспішно, річ проста, коли церкви "синагогами", а Українців поганами називали, а при переході на латинство наново хрестили.

12. Український шляхтич, Древинський, говорив королеві Жигмонту 3-му, що львівський магістрат Українцям ані спокійно жити, ані спокійно вмерти не дозволяє.

13. В Перемишли казав король Ягайло вигнати українських духовних з православної катедри, трупи і попіл (з тіл православних єпископів чи і князів) повикидати, катедру наново посвятити, і посеред плачу, крику і проклонів місцевого народу запровадив латинських духовних. (Морачевський).

14. Року 1550, забрав король Жигмонт 2-ий Август, церкву в Сяноці. Українцям позволив збудувати в місті церкву, але до трох днів. Коли за той час церкви не поставлять, то втратять право.

Українці купили стару церкву в Ясенові,
працювали день і ніч і церкву поставили.

**

Таких фактів наведено в згаданій книжці коло 1500, або і більше, і все те відноситься головно до західних українських земель, а кілько було би, коли б почислити що в східній Україні діялося.

Чи ж можна сказати, що пали за те не відповідають? Адже ж се діялося в їх господарстві, за їх відомом, бо хиба воно не знали що в Польщі робиться? Чи польські епископи їм про те не доносили? Чи папський представник не повідомляв?

Чому ж папи, що були головами, були правителями Католицької Церкви, і хотіли ціле християнство забрати в руки щоби ним правити, не завели справедливого християнського ладу бодай в одній своїй провінції — в Польщі? Не могли? Тоді повинні були покинути те, чим орудувати не можуть. Але було відоме, що пали і наказували робити те, що Поляки робили, — з чого виходить, що Поляки були такі як пали, а папи такі, як Поляки. Спілка! Або як каже притовідка: “Яке їхало, таке здибало”. Папи не були ліпші від Поляків, а Поляки від папів.

Брехливі Декреталії і Константин Великий

До великих фальшовань в Історії Римської Церкви належать "Ізидорові Декреталії", отже нібито папські постанови з перших трох століть християнства. До них причеплено і байку про Константина Великого.

Хто ті "Декреталії" написав, точно невідомо, кажуть що якийсь Ізидор. Голосилося також, що нібито вони були віддавна в папськім архіві. Їх оголошено десь в 8 чи 9-ім віку.

Але вже появі тих Декреталій де-хто підозрівав, що ті Декреталії брехливі. Коли ж пізніше почали вчені люди зблизька їм приглядатися, то побачили, що то католицька фальшивницька робота. Доказів на те було багато. От хоч би таке:

1. Ті, нібито давні Декреталії, не були писані давною мовою й давним ладом, але мовою з 8 чи 9-го століття, отже питання: як давні пали мову з 8-го століття знали? І чому не писали давною мовою?

2. Папи 2-го століття, згадані в Декреталіях, наводять місця з Біблії пере-

кладеної на латинську мову багато пізніше.

3. Папа Віктор 1-ий пише лист до Александрійського епископа, Теофіла, який помер 388 року, отже несповна 200 літ по Вікторові.

4. Папа Анаклєт, що помер чото 100 року по Христі, говорить про патріярхів, митрополитів і примасів (головніших епископів), коли в тих часах патріярхів і митрополитів цілком ще не було.

5. Папа Мелхіядес згадує Никейський Собор з 325 р., хоч той Собор відбувався 11 літ по смерті Мелхіадеса.

Отже брехню видно на кожному кроці.

Такого було більше, отже було видно, що се твір католицьких брехунів. Його почали розбирати в 12-ім віку, а в 15-ім вже добре розібрали.

Хтось скаже: "Чому ж відразу не розібрали? Треба знати, що в тих часах Церковна та Загальна Історія не була розглянена й упорядкована як пізніше, отже треба було довше розшукувати."

Поки ж не розкрито брехливости Декреталій, то папи багато на них окористали, бо на те ж їх змайстровано. На їх основі папи означували свою велику владу; на їх основі вирішували на Соборах

справи в' користь папів. На Декреталії і королі оглядалися.

**

До тих Декреталій додано ще одну велику байку про Константина Великого. Байка та довга і в ній говориться, що Константин був заслаб на проказу і поганські лікарі казали, що він мусить скутатися в крові малих дітей, а тоді стане здоровим. Але Константин жалував дітей і матерей отже на таке не згодився.

Тоді приснилося Константинові, що папа ховається в печері, отже нехай цар його покличе. Коли ж папа прийшов, то охрестив царя і зразу проказа зникла. Папа пояснив цареві, що це ап. Петро через руки Сильвестра царя оздоровив. І каже тоді Константин:

“Коли Петро поставлений заступником Сина Божого на землі, то папи, що ділають в його імені (Петра), повинні дістати від нас і нашої держави більшу силу для урядовання ніж земна ласка повинна їм дати, бо ж ми уважаємо князя Апостолів і його заступників нашими свідками перед Богом. А що ми власті земна, то ми постановляємо поважати найсвятішу Римську Церкву і святу столицю благословеного Петра, треба її славно підносити понад нашу державу і земний престіл.

“Ми передаємо йому (папі) власті і величну гідність, силу і повагу від держави, і приказуємо, щоби він був правителем чотирьох головних престолів, — Антіохії, Александриї, Царгороду і Єрусалиму. І первосвященик, який тепер є головою Римської Церкви, повинен бути найвисшим і головним над священиками цілого світа, і за його рішенням мають всі справи полагоджуватися.

“Повинно бути щоби осередок святого закону був там, де Спаситель приказав св. Петрови мати апостольський престол і перед яким всі народи повинні склонити свої ший”.

Виходило би, що Константин так думав, як ті папи, в яких не було і “волоска епископського”, як це казали і католицькі історики. А дальше:

“Святым Апостолам, а через них благословенному Сильвестрові, найвисшому первосвященикові і всесвітньому папі в Римі, і його наслідникам до кінця світа що будуть на престолі св. Петра, — ми даруємо і передаємо Лятеранську Палату, найкрасчу на світі, дальнє дорогоцінний віночок з нашої голови та митру; й епитрахиль, що є на нашій ший; і пурпуровий плащ, і менший плащ скарлатовий і всі царські одяги.

“І постановлю, що духовні всіх становів, які служать Римській Церкві, повинні мати таку величність, значення і першенство, як має наш сенат.

“Ми передаємо благословенному Сильвестрові, всеовітньому папі, палату і далішу владу, і рівною всі проvinції, палати й округи Риму й Італії, й околиці (далішого) Заходу як постійну власність Римської Церкви”.

Тут подано в скороченню те, що про Константина говориться в тій довгій байці, яка мала папську силу і властивість підносити.

**

Що се байка, бачимо по єї змісті, бо чайже Константин не був дитиною, щоби до сорочки розбиратися і всім, що є на світі, папів обдаровувати. Хиба він не вмів подумати, що пали і їх наслідники можуть бути такі, що вони ніяких дарунків не варта?

Але є важніше. Константина нібито хрестив папа Сильвестер 324 року, а наділі хрестив його епископ Східної Церкви, Евсевій, 337 р. Се признають нищі і католики! Отже Константин не мав папи за що обдаровувати.

Ще дальше... Коли б Константин був так обдаровував папу, то всім се оголосив би як примір й обовязок до наслі-

дування, а вже найперше "оголосив би епископам, а вони були б на Соборах ту справу обговорювали. Однакож на Соборах і згадки про те не було. І перші Собори скликали царі, а не папи. Царі мали більшу владу ніж папи.

Брехлива робота римських політиків довший час папам помагала, але вкінці брехня виявилася і зосталася побіч подібних фльшовинь в Історії Римської Церкви, — як брехня і фарисейство!

Десяте століття й Українці

9-те століття.

Католики вмовлять в Українців, що Володимир Великий прийняв католицьке верховенство, отже був залежний від папи, і тому треба нам 10-те століття розглянути, зачепивши і 9-те та 11-те століття.

Можна би думати, що Рим був тоді дуже славний, папи були великими пра-ведниками, в Римській Церкві був взірцевий лад, отже слава була би й Україні до такого Риму в тих часах належати.

Але вже в 9-ім століттю папській Собор в Павії, 850 р., вирішує:

„Епископи повинні вдоволятися не-вибагливою поживою, не повинні си-лувати гостей до їжі і пиятики, і сво-їм приміром повинні показувати тве-резість. Нехай не буде смішних ви-став, пустої балачки, дурноватих ви-гадок і простацтва”.

Дальше є заборона епископам дер-жати собак для ловів (польовання), со-колів, надмір коней і мулів; є заборона мати пишні одяги. Видно, що все те бу-ло таке загальне, всім відоме і разяче, що вже й на Соборі треба було про ньо-го говорити. Коли ж були такі еписко-пи, то не красні були і папи.

Собор в Ей-ля Шапель 836 р. забо-роняв епископам впиватися. Епископи залишали Церкву і їздили собі на ви-тріщки. Говорилося, що нежонаті духов-ні мають в своїх домах жінок, а деякі і рідні сестри, з якими мають дітей.

Звичайні священики заходять до коршем, поганими способами добива-ються майна, поводяться соромно й огидно в домах, які відвідують, і не со-ромляться пиячти. Жіночі монастири в деяких місцях більше подібні на доми розпусти ніж на монастирі. Подібне го-

ворилося і на Соборі в Мейнс 888 року. Коли син поважної родини нідочого був неспосібний, то ставили його високим духовником.

До 9-го століття належить історія про жінку Іванну, що була папою. В 9-ім століттю оголошено фальшиві „Ізидорові Декреталії”, які папи для свого інтересу видумали і використовували.

10-те століття.

Так виглядала Римська Церква в 9-ім століттю, за яким прийшло ще гірше 10-те.

Берімо 10-те століття, коли Українці прийняли християнство. Папський бібліотекар й історик, кардинал Бароній (1538—1607) в своїх „Річниках Церкви” каже:

„Називають той вік залізним через його варварство і відсутність усього доброго; також оловяним за його велику злочинність; рівно ж темним віком за брак письменників (знач. розумних, вчених людей).

„Тяжко було би повірити яке негідне поведення, які плюгаві вчинки, які погані і соромні крутарства опоганювали святу Католицьку Церкву. Коли світські володарі були тиранами

і присвоювали собі право вибирати папів. Які звірюки засідали на святім престолі і які страшні наслідки з того виходили. Яким борботом була та столиця (папська) обхляпана; який бруд її нівечив. І яка неслава зосталася за нею надальше".

Тут Бароній говорить загально, та ми гляньмо окремо на папів.

**

По смерти Бенедикта 4-го, 903 р. папою став Лев 5-ий й урядував 40 днів. Кардинал Христофор його арештував і сам став папою. Наступного року священик Сергій усуває Христофора і стає папою. Сергій помер 911 року, а по нім є иапи Анастасій 3-ий і Ляндо, що помер 914 р. Тепер за старанням розпустиці Теодори папою стає архієп. Равенни, як Іван 10-ий.

Теодора ж була жінкою Тускальського князя Альберика, а любовницею Івана 10-го. Дочка Теодори, Мароція, жінка Альберика, а по його смерті жінкою Гвіда, намовила чоловіка щоби вбив папу.

По Іванови прийшов Лев 6-ий, якого по 6-ох місяцях не стало, і приходить Стефан 7-ий, що урядував 2 роки. Помер 931 року.

Тоді син Мароції стає папою як Іван 11-ий, якого батьком був папа Сергій. Але того Івана вигнав з Риму і замкнув брат Івана по матері, де папа Іван і помер 936 року. Бароній називає Івана невільником кожного злочину і найбільшим негідником.

Після Іванови 11-ім було 4-ох папів аж до 956 р., Лев 7-ий, Стефан 8-ий, Марин 2-ий й Агапет, що були мабуть гідніші ніж Іван.

За Агапетом папою став 16 чи 18-літній син римського консуля, Альберика, — Октавіян, що перший змінив своє ім'я на Івана 12-го. Але також підписувався іменем Октавіяна.

Він 960 р. вдається до німецького короля Оттона, щоби прийшов з військом до Італії й освободив Церкву від власти короля Беренгарія, а папа дасть Оттонові титул цісаря. Й Отон прийшов. За час папа збирає силу проти Оттона, і тоді Отон приходить знов до Риму, скликає Собор, де Івана за всякі злочини усувають і вибирають Льва 8-го.

Іванови закидали, що висвятив діякона в стайні; поставив 10-літнього хлопця епископом; мав багато любовниць; часто ходив з мечем; перемінив свою палату на дім розпусти і др.

Коли ж Отон з Риму забрався, Іван входить до Риму, скликає свій Собор, осуджує папу Льва, але сам невдовзі гине як розпустник.

Ще згадати Івана 13-го (965-972), що був сином єпископа Івана і Теодори, сестри Мароції. — Дальше Григорія 5-го (996—999), якого його противник, Іван 16-ий хотів струтити з папського престолу, але Григорій мав за собою цісаря, отже виколов Іванови очі, відтяв уха, ніс, язик, і казав возити по місті на ослі, обернувши лицем до хвоста, і бити доки не помере.

Таке діялося в 10-ім століттю в Римській Церкві, і те століття мало 24 чи 25 папів. Чи була тоді Римська Церква християнською? Чи на папах стояла Церква? Чи ті папи були заступниками Христа? А нині Володимира й Українців до тих папів тулять.

Століття 11-те.

В іншім місци вже згадано що кардинал Петро Даміяні (1007—1072) говорить про стан Римської Церкви в 11-ім століттю. Оповідає як папи робили парадні поїздки з озброєним військом, як справляли великі бенкети, як пиячили.

Се загальний опис того, що в 11-ім століттю діялося, але Історія подає багато окремих примірів. Тут досить вже того, що Даміяні говорить.

Такі були папи, такі епископи крім одиниць, що бачили все те лихо, осуджували його, але не мали сили його спинити.

Пошо ж Римська Церква таких папів, як згадані, до папів зачисляє, Христовими заступниками їх називає? Відповідь проста: коли б їх папами не вважала, то папський ряд був би дуже порожній, отже заповняють той ряд ким вдастся щоби показати, що папство ніколи не переривалося. Злочинцями заповняють.

Мордовання Гугенотів в Франції

Ніч св. Вартоломея.

До ряду жорстоких подій в Римській Церкві належить мордовання Гугенотів (некатоликів) в Франції, і те мордовання називається в Історії Ночею св. Вартоломея, бо розпочалось воно під ніч св. Вартоломея, 24-го серпня, 1572

року. (Гугенотів звати і протестантами).

Некатоликів (Гугенотів) було в Франції багато, і між ними та французьким королем — Каролем 9-им вийшла утіда, що між Католиками й Гугенотами не має бути спорів. Гугеноти можуть собі спокійно жити. І провідник Гугенотів — французький адмірал Коліні, докладав старань, щоби спорів не було.

І до Парижу було зіхалося багато протестантської висшої і низької шляхти на слюб Генрика, молодого Наварського короля, з Маргаретою, сестрою Кароля 9-го. Слюб був 18-го серпня, дуже величавий, і забава тривала кілька днів. Але коли адмірал Коліні в пятницю йшов додому, його прострілив висланник католицького князя, Гіза, провідника католиків.

В неділю рано, в 2-ій годині по півночі, почали католики дзвонити в дзвони щоби починати мордовання Гугенотів. Плян був уже давно приготований. І католики почали вдиратися до домів Гугенотів і всіх домашніх убивати. Найперше мордували раненого Колінія. Його викинули через вікно і князь Гіз уважав, чи Коліні добудуть. Дальше втягли Колінієви голову і занесли матери короля, Катерині, великій католичці, — а

тіло Колінія повісили на шибеници ногами вгору. Замордували також ще одного визначного провідника Гугенотів.

Зараз затим вийшов заклик з парліментарного будинку до всіх католиків щоби починали мордувати всіх Гугенотів. І почали. Була ще ніч як почали вдиратися до домів Гугенотів і мордували сплячих, — чоловіків, жінок, дітей, молодих і старих. Католицька віра і наука перемінила людей в варіятів, в звірюк, в найгірших дикунів.

Мордовання тривало в Парижі три дні, а даліше поширилося по цілій Франції. Вбивали в домах, на вулицях, на дорогах, на полях, де лише захопили.

Так згинуло від 30 до 70 тисяч Гугенотів. Таким дикунством виявлялася „одинока правдива католицька віра”.

Мати Кароля 9-го була своячкою бувшого папи Климента 7-го, і за єї старажинами та різня почалася. Та певне, що і тодішній папа, Григорій 13-ий, до того причинився, бо ж папська політика була за тим, щоби всіх „єретиків” винищувати.

Коли ж папі дали знати що в Франції сталося, то папа дуже радів і наказав співати „Te Deum лявдамус” (Тебе Бога

славимо). Правилось Богослуження з подякою Богу, були в місті паради, з замку Ангела стріляли з гармат, нарід з радошів розкладав огні. Маляр Васарі намалював образ мордовання Гугенотів що підписав: „Папа оправдує вбивство Колінія”, і той образ повісили в Ватикані.

Окремо папа казав зробити медаль, на якому на одній стороні був ангел з мечем що вбиває Гугенотів, і був напис: „Гугеноторум Страгес” (Різня Гугенотів), а на другій стороні образ папи з написом кругом: „Григорій 13-ий, Головний Первосвященик, Рік 1”. (Той медаль дістав в Ватикані Сер Калінг Ердлей Сміт).

**

Визначний державний муж й історик, Туанус (1553—1617), що написав Історію своїх часів в 11 томах, описує як Гугенотів мордували. Колінієви відтяли голову що повісили на шибеници. В Парижу за три дні замордували понад 10,000 осіб. На вулицях були страшні крики, стогін, кров текла усюди наче річками, з вікон викидали вбитих, волочили тіла вулицями. А разом з тим пішли рабунки.

В місті замкнули коло 200 осіб, а ко-

ли доми порабували, то замкнених виводили по одному і вбивали. В Орлеані замордували коло 500 чоловіків, жінок і дітей. В Ліоні коло 800...

Багато оповідає Туанус дуже подрібно, і згадує також папські радощі в Римі з приводу тої різни.

Хиба ж було тоді в тих католиків та і в папи якесь християнство? Не було і природної людяності. Було божевілля, було дикунство.

**

Тут можуть католицькі політики сказати: Бачите, люде, як вони за протестантами розпадаються!"

Але воно не так! Тут за Історією говориться що в Римській Церкві діялося і ставиться питання чи в Римській Церкві було християнство? Чи те, що там робилося, було згідне з науковою Христа й Апостолів? Чи правдиве християнство виявляється такими розбоями?

Але тут є ще одна важна справа, а то: — Чи папські закони не ставлять православних нарівні з протестантами? Чи в папській „Догматичній Конституції” не сказано, — **хто не признав би папи наслідником Петра і заступником Христа, і не хоче піддатися папі, — “найбуде проклят?”** (Додаток до Пров. Со-

бору 1891). А якраз православні не признають папи тим, чим він хоче щоби його признавати, ані не хочуть папі піддатися, отже вони для папи **прокляті**, такі як і протестанти. Ім належиться Інквізіція, належиться Ніч Вартоломея. Та хиба вже не було недавно Ночі Вартоломея в Хорватії?

Хиба папа не називав православних „паршивими вівцями”, і не старався, щоби Поляки не давали православним ніяких прав на українській землі? (Архів Юго-Зап. Росії, ч. 1, том 2-ий, 1864).

А те, що на українській землі під Польщею творилося сотні літ за спонукою і згодою папів, чи не нагадувало жорстокостей Заходу? Бо ж відомо як папи настоювали щоби Поляки православних переслідували, але не знаємо щоби вони поти польських переслідувань виступали.

Православним протестантів обороняти не треба, бо протестанти самі вміють себе оборонити, — але православні свідомі того, що коли б Римови цілком руки розвязалися, то могла би для них повторитися Ніч Вартоломея.

Політика Григорія 7-го (Гільдебранда)

Целібат-Конкубінат-Каносса.

Папа Григорій 7-ий, званий також Гільдебрандом, стойте в Римській Церкві дуже високо, бо він своєю політикою дуже підніс силу папства. Був папою від 1073 до 1085 року.

Він вийшов з домаганням, що всі світські пануючі мають папам піддаватися, папів слухати, а папа має ними розпоряджати. До англійського короля Віліяма 1-го він писав:

„Властями (на землі) є — власть Найвищого Священика (папи), а друга менша (королівська). Христова релігія наказує, що при Божій помочі апостольська властив (папська) має правити властевою королівською”.

Але король відповів, що папським підданим не буде, бо ані він, ані його попередники папі не піддавалися. А зо слів Григорія бачимо як йому хотілося бути диктатором.

**

Щоби скріпити папську властив, Гіль-

дебранд завів в Римській Церкві загальний целібат для священиків, злегкова живши Святе Письмо. Христос не забороняв женитися. Ап. Павло казав, що будуть люди, які послухують порад бісовських, будуть забороняти женитися. (1 Тим. 4:3). Також казав, що епископ повинен бути чоловіком одної жінки. (1 Тим. 3:2-4). Але Римська Церква на слова Апостола не зважала.

Целібат і конкубінат.

До часів Григорія були ще і жонаті священики, але були вже і нежонаті, що дійсно мали неслюбних жінок (конкубінаток); мали їх і папи, мали епископи, і було воно всім відоме. Коли по смерті Льва 10-го (1513—1521) хотіли поставити папою кардинала з Сіону, він сказав: „Я папою не хочу бути, але не буду голосувати за того папу, який має жінку”. Всі знали, що кардинали, з яких вибирали папів, мають неслюбних жінок (конкубінаток).

Григорій завів загальний целібат і поширив конкубінат, отже розпусту. Він заявлявся проти розпусти, але то була балачка. Подібне тягнеться і дотепер. Коли на Львівськім Соборі 1891 р.

священики стали проти целібату, то папський делегат, Часка, мав сказати: „Не журись отче! За одну (слюбну) будеш мати тисячу”. Про те писали гр. кат. священики.

Неслюбних жінок мали і галицькі целебси, бо ж недармо еп. Хомишин забороняв своїм целебсам зі своїми „господинями” явно їздити.

І перед Гільдебрандом целібат готовили, але не вдавалося. На Соборі в Єспанії коло 300 року рішили, що жонатих священиків й епископів треба усувати (видно що й епископи були ще жонаті). Подібне було за папи Сириця (402—417). За Льва Великого (440—461) рішено, що в Західній Церкві має бути загальний целібат, але те рішення не мало сили. Аж Григорій 7-ий загальний целібат завів. Нежонатий буде добрим папським вояком. Пішлеш його куди схочеш.

Григорій називав і слюбних жінок священиків також конкубінатками, тому священики мають з ними розійтися. А людям наказав, щоби священиків і їх жінок били, коли не розходяться, і темний нарід папи слухав. Байдуже, що ді-

ти будуть безбатьченками. Але католики Григорія до Святих зачислили.

Який моральний занепад був в Римській Церкві оповідає кардинал Петро Даміяні (1007—1072), — що, як вже деінде згадано, епископ з Марсії поставив свого незаконного сина на своє епископське місце щоби сам міг взяти в руки монастир Касіно (очевидно дуже багатий), отже найняв бандитів, щоби викололи очі ігуменови монастиря. Але монастиря не забрав, бо нагло помер, коли ігуменови очі виколювали.

Протести проти целібату.

З задовженням целібату багато священиків в Італії, Німеччині і Франції покинуло священство.

Протестів проти целібату було багато. Коли в Менці папський делегат прочитав щоби епископи старалися розганяти священиків з жінками, то повстив такий крик, що папський делегат боявся за своє життя.

Коли в Пассав еп. Альтман прочитав з проповідниці папський наказ і прогляв священиків, які з жінками не розійдуться, то були б його роздерли, коли б дехто не обороняв. Се було 1074 року.

Еп. Генрик з Коар, ледви вратувався з життям перед противниками целібату.

Епископа з Руен, що читав папську постанову, нагнали з проповідниці й обкидали камінням.

На Соборі в Парижу при читанню папської постанови нагадували слова ап. Павла.

Ігумен монастиря в Понт-Ізер казав, що: — „чи папа приказує добре, чи зло, треба його слухати”, отже випхали ігумена з зібрання, в лиці плювали, били, поки королівські слуги його не оборонили.

Нарід в Камбрей спалив чоловіка, який казав, що жонатий священик не має права правити Служби Божої. І папа зачислив того чоловіка до мучеників.

Подібні протести були в Італії, в Франції, в Німеччині. Се папа заводив нелад в Церкві, отже папі належалося, щоби його випхали, оплювали і побили.

Та хоч папа ніби осуджував конкубінат, то сам жінок не обминав. Дуже багата вдова, **княгиня Матильда**, була щирою приятелькою Гільдебранда, і він любив перебувати в єї палаті в Каноссі.

Гільдебранд проти симонії.

Симонія, то торговля святыми справами. Не можна за гроші висвячувати єпископа чи священика; не можна за гроші давати місця єпископові чи священникові. Не можна за гроші відпускати гріхів і подібне. Ті справи не є на продаж. Але для папи не було нічого святого, як показує його робота. Все добре, що оплатилося.

Добивався власті, яка до него не належала. Писав англійському королеві, що він — „повинен служити йому в усім і піддаватися йому цілим серцем і силою”.

Законне супружje називав розпустою, — точно так, як в Галичині жонатих священиків називали „маточниками” та „касильниками”, а їх жінок „сплювачками”. Продовжування Гільдебрандової політики.

Гільдебранд виступав проти симонії, але на свою користь. Коли світські пануючі роздавали єпископства за гроші, то була симонія, але Гільдебранд домагався щоби те право належало лише до папів, — отже право роздавати єпископства також не дармо. А єпископства мали величезні маєтки, — земельні про-

стори з панцизняками, отже за те епископство треба було добре заплатити.

Папам, кардиналам й епископам треба було багато грошей, бо вони були великими панами. В „Історії Церкви”, Милмана, говориться про часи Григорія 7-го:

„Він (Гельдебранд) має правити цілим світом при помочи духовенства. Папа мав би вирішувати спори в справах війни і мира. Рішати, хто має бути королем, роздавати королівства.

„Але вже тоді було повно зла між самими духовними, — продавались епископства за гроші, а епископ продавав частями ті посіlosti низшим духовним і відбирав багато більше, ніж заплатив папі. Тоді все вартне було напродаж.

„Епископи стояли нарівні з великими панами, — міські з найбільшими в місті; епископ поза містом мав великі земельні простори. Архієпископи були рівні королям, і тому хто лише міг, то ліз між церковників. Кароль Великий ставив своїх незаконних синів на високі церковні становища.

„Через кілька століть Собори осуджували симонію, але на тім кінчилося, бо почавши від папи, а скінчивши на звичайнім священикови, все було

на продаж. І папське становище купувалося й продавалося”.

Є ще також т. з. „Гільдебрандові Диктати”, чи принципи його політики, де говориться: — Що сам Христос оснував Римську Церкву і що лише папі належиться слушно право вселенського. Що він один має право вживати відзнак пануючого. Що всі пануючі можуть цілувати лише його ногу. Що папа має право усувати цісарів. Що ніякий Собор без папи не може зватися Вселенським. Ніхто не може розглядати папських постанов, а папа може постанови других розглядати. Що Римська Церква ніколи не помилиться, та ще дещо подібне.

На таких принципах стояла політика Гільдебранда та других папів, що зводила все до найповнійшого диктаторства.

Отже що в тих високих церковників було християнського? Всім ім ходило лише про диктатуру і нагромаджування майна.

Король Генрик в Каноссі.

Було, що партія німецького короля Генрика 4-го була на який час папу арештувала, отже папа закликає Генрика,

щоби прибув до Риму і вилучався, але Генрик відповів папі різко і зібраав Собор до Вормації, де були два архієпископи і дві третини німецьких єпископів. Тут рішили, що папу усувають з його становища.

Тоді папа Генрика екскомунікує й оголошує щоби нарід Генрика не слухав, бо він вже не король. І нарід папи слухав. Се примусило Генрика папу перепрошувати.

Папа перебував в Матильди, в Каноссі, в Тусканській княгині, вдови, і туди Генрик вибрався, але папа не хотів Генрика до себе допустити. Генрик стояв три дні надворі, на холоді, в покутниці сорочці, босий, голодний, з непокритою головою, аж четвертого дня Гельдебранд допустив Генрика до себе, як кажуть, на бажання Матильди.

Генрик кланявся, просив, і папа йому прощав коли зречеться деяких своїх прав, відсуне своїх дорадників, і в усім папі піддасться. Коли ж ні, то королем не буде.

Тимчасом німецькі королики вибрали вже королем другого, Рудольфа, і папі було воно ніби байдуже. Але коли Генрик почав боротьбу з Рудольфом, то папа став по стороні Рудольфа.

Тоді епископи; що з Генриком стояли, зібралися в Бріксені і поставили папою Климента 3-го на місце Григорія 7-го, а Генрикове військо увійшло до Риму і папа Клімент коронував Генріка на цісаря. Тоді се було важне.

Папа Григорій сковався тоді до замку Ангела, звідти утік до Салерна, де помер 1085 року. Розганяв священичі родини і сам згинув на вигнанні. В Каноссі він закінчив свою диктатуру.

**

Тут маємо образець папської роботи не одного Григорія 7-го, але цілого ряду папів. Хиба релігійними справами вони інтересувалися? Хиба мали на те час? В них важна була не релігія, але політика, диктатура і нагромаджування майна.

І та гільдебрандська політика не переривалася до наших часів.

По недавній першій війні папа згодився на целібат в Галичині і почалися насильства як за Гільдебранда. Переслідували богословів, обсмішували жона-тих священиків. На протести священиків і народу папа не зважав. Адже він диктатор.

Епископами на Лемківщині поставив московофілів, прислужників і Москви-

лів і Поляків, не зважаючи на протести Українців.

Поблагословив польську „урядову унію” на північно-західних землях України, щоби тою унією перетягати православних до піддачі папі є їх польщити.

Продав православні церкви на Холмщині Полякам за півмільйона долярів, щоби так примушувати православних до католицтва і разом польщити.

А католики Хорвати в другій війні, навіть при допомозі римо-католицьких духовних, вимордували тисячі і тисячі православних Сербів лише за те, що вони православні і папі не піддаються.

Так давна політика папів-Гільдебрандів продовжується. Входить, що коли б давні часи для панів вернулися, то була би загальна Інквізиція, тортури, інтердики, прокляття як колись. Та люди стали мудріші і папської диктатури не бояться.

Тут маємо образець роботи не тільки одного Гільдебранда, але цілого ряду папів. Хиба релігійними справами вони інтересувалися? Хиба мали на те час? Їх особисті інтереси були для них важнійші.

Так давна політика Гільдебранда і других папів продовжується. Правда,

що нині папам трохи руки звязані, але де можуть, то роблять так як їх попередники і як наказує їм — „римська одинока правдива віра”.

Хрестні походи до Палестини

До важких подій в Римській Церкві належать Хрестні чи Хрестоносні походи до Палестини щоби відобрести від Магометан Єрусалим і другі святі місця. Тих походів числять на 7, 8, а то і 9, хоч вони були ланцюком, що тягнеться майже 200 літ. Хрестоносці нашивали собі хрести на одіж, тому вони „хрестоносці”.

Причини до тих походів були такі: Єрусалим відвідували побожні люди, паломники, та коли Сарацени (магометане) забрали Палестину, то робили паломникам труднощі. Та прийшло до гіршого коли 1076 р. Палестину забрали Турки магометане, вони паломників обробовували а то і вбивали. І паломники, вертаючись додому, про все те оповідали. (Паломники приносили пальмові галузки, тому вони „паломники”).

Заклик до тих походів зробив папа Урбан 1095 року на Соборі в Клермонті,

і слухачі привітали його промову окликом: „Так Бог хоче! То Божа воля!” А щоби людей в ті походи затягнути, то оголошено, що хто до походів пристане, то всі гріхи будуть йому відпущені.

Отже з усіх країв Заходу збиралися люди до тих походів, — одні бажаючи відпущення гріхів, другі щоби на тих походах заробити, третих тягнула туди авантурнича вдача.

Перший похід був успішний, хоч в нім згинуло дуже багато і христоносців і других. З другого дволітнього походу вернулася 1149 р. лише жменя христоносців. Третий похід довів лише до замирення з Турком Салядином. Четвертий визначився тим, що обробував Царгород. Пятий закінчився неславою, збравши свої недобитки з Єгипту. Таке було і з дальшими. А всі разом причинилися до занепаду християнства на Сході і заведення там магометанського панування. А всіх христоносців згинуло яких 2 міліони.

**
*

Перший похід (1096-99) був найбільший і досить успішний, а були в нім Англійці, Скотляндці, Данці, Норвежці і з других країв Заходу.

Перші христоносці вирушили гурмою,

цілком незорганізовані, через Европу, — то була всяка збиранина, а не маючи з собою ніяких запасів, почала в Мадярщині людей рабувати, отже почалися бійки між хрестоносцями і Мадярами. Ту збиранину провадив Петро Монах, Вальтер Безгроневий і священик Готшальк.

В тім першім поході була понад 200-тисячна армія. Вона здобула Антіохію 1098 р. і винищила там населення. Слідуючого року хрестоносці здобули Єрусалим, мешканців безпощадно винищили і заснували три латинські королівства, — в Едесі, в Антіохії і в Єрусалимі. Цілею було — Схід златиніти і дати папам в руки. Дальші походи не були вже такі успішні і нічим закінчилися.

Ряд тих походів: 1) 1096—1099; 2) 1147—1149; 3) 1189—1193; 4) 1202—1204; 5) 1217—1221; 6) 1228—1229; 7) 1248—1254; 8) 1270. Ті походи закінчилися 1291 р. коли Турки все забрали.

Діточий похід.

Між тими походами був ще Діточий Похід за Іннокентія 3-го (1198—1216), отже 1212 року, на якім спинимось що-

би показати якість тодішнього людсько-го розуму під папським пануванням.

Католицькі фанатики пригадали собі біблійні слова: „З уст немовлят і ссучих Ти показав свою славу”, і почали толкувати, що діти мають Єрусалим від Турків відобрести і тим Богу славу показати.

І почали збирати дітей підростків і зібрали коло 30,000, та під проводом хлопця Степана та других, вирушили до Палестини. А легковірний народ давав дітей щоби Богу прислужитися.

Одна частина пустилася походом до французького порту в Марсилії, та вже подорожі багато погинуло з голоду і невигод. А ті, які зайдли, вірили, що вода в морю розступиться і вони по дні моря зайдуть до Палестини. (Та коли вже в такі чуда вірити, то чому не мало статися, що вони підуть по воді куди вибралися?)

Але вода не розступалася. Тоді хитрі купці обіцяли завезти дітей до Палестини, забрали їх на кораблі, і в Альжирі та в Александрії попродали їх як невільників.

Друга частина йшла до Кольонії (Кельн) в Німеччині і там пропала.

Третя частина вийшла з Бріндізі до

Палестини і також пропала. А коли 500 дітей дісталося до Генуї в Італії, там люде тих дітей поміж себе порозбирали. І ніхто з тих 30,000 дітей не бачив Палестини. От що варта велика побожність без здорового розуму! Та певне що і папа знов про той похід, а він же „непомильний”, отже повинен був той похід спинити, але не спинив.

**

А як ті христоносці поводилися? Ще в Мадярщині рабували і вели боротьбу з Мадярами, які були вже християнами. А дальнє винищували не тільки магометан, але і православних, яких уважали єретиками що не хочуть папі піддатися. В „Церковній Історії Мосгайма” читаємо:

„Коли б Сараценн (Араби магометане) були так думали як латинські християне, то були б винищили всіх християн до одного, які жили в Азії. Та хоч завдавали вони християнам багато лиха, однакож те, що для римських християн здавалося святым, для Сараценів було несправедливим і жорстоким, а то — щоби винищувати огнем і мечем тих, які мають іншу релігію і не хочуть її виречися.

„Хоч латинські письменники тих часів кажуть що (в Палестині) були

тоді люди які сміялися з християнства і Бога, - але те, що пали і їх послугачі проповідували і робили, і як вони огнем і мечем обороняли свою віру, яку звали одною правдивою, могло виробити в людей думку, що християнство вифабрикували священики для своєї користі".

Виходить, що Сарацени, які мали віру Магомета, були більше людяними ніж католики. А як хрестні вчинки виглядали, показує „Церковна Історія” Милмана:

„Ніхто з варвар, ніхто з невірних, ніхто з Сарацен не виявляв таких нерозбірчивих злочинних жорстокостей як носителі Христового хреста (хрестоносці). Вони падали на коліна, співали побожні пісні коли побачили святе місто (Єрусалим), а дальше йшли мордовання, насильства над жінками, рабунки. Дітей відривали від матерних грудей, брали за ноги і вбивали ударами до стіни, або кидали за оборонні плоти. Інших примушували скакати зо стін. Ще інших мучили, пекли на повільнім огни. Розпорували животи щоби побачити чи хтось не проковтнув золота. З 70,000 Сарценів не залишили навіть тілько, щоби помордованих поховали".

Папські католики не показали себе християнами, але розбішаками і рабівниками. Хоч Палестина й околиці належали тоді до православних Греків, то католики на Греків не зважали, вони їх мордували і все собі забирали.

Вже по 10-ох днях здобуття Єрусалиму, поставили там свого католицького короля Годфрея, пізнійше Балдвіна, а ще дальнє других.

І завели в Єрусалимі католицький патріярхат з латинським архієпископом і римськими епископами. Господарили як в Італії, на Греків, що були господарями тих сторін, не оглядаючись. Стояли на тому, що Палестина має бути латинська і належати до папи. Отже хрестні походи були заборчими рабівничими війнами Римської Церкви.

Та як могли хрестоносці по християнськи поводитися, коли, — як говорить Історія, між самими хрестоносцями була зависть і незгода. Лицарські відділи Темпллярів і Госпіталерів вели між собою таку війну 1259 р., що ледви чи один Темплляр зостався. І такого було більше.

Хрестоносцям ходило головно про перемогу і панування і про збагачення

себе рабунками. Від переможеного можна все забирати.

І так в поході 1203-4 р. хрестоносці звернули свій наступ на Царгород, бо там можна було багато нарабувати. Так почали вони воювати не з магометанами, але з православними християнами. Коли ж 1204 р. Царгород здобули, то яке там варварство виробляли пяні вояки, яке було насильство, які рабунки, яка зневага святощій. **Вони є найчорнішою плямою в Історії латинського християнства,** — говорить про те Історія. Там було таке страшне варварство, що вже і пані було того забагато і він казав:

„Як може Грецька Церква вернутися до церковної єдності і шанувати Апостольську Столицю (папство), коли вони (Греки) бачили в Латинцях лише приміри злочинності і діла темряви, за які могли б їх (зн. Латинців) ненавидіти більше ніж собак”.

Здобувши Царгород хрестоносці людей вимордували і рабунком забирали все, що мало яку вартість і везли з собою до Італії. Про те їм ходило. Тому Греки ще і нині кажуть: „Ми ніколи не забудемо католицьким латинянам того, що вони з нами виробляли”.

Коли ж вкінци на Сході все забрали і Латинці всі здобутки там стратили, то папи ще хотіли ті походи продовжувати, але і людям і пануючим ті походи вже остохидли, отже папських закликів не слухали. А в тих походах, що були, згинуло кілька міліонів людей.

Ось такі темні події є за Римською Церквою! Але Історія говорить, що пали на тих походах добре заробили. Багаті люди, вибираючись в похід, передавали свої маєтки папі, і багато з тих маєтків в папських руках зсталося.

Сумна слава за хрестоносними походами зсталася. Перше — ті чорні насильства і рабунки хрестоносців, а друге — хитрий плян папів щоби, воюючи з магометанами, силою забрати Схід в свої руки.

Свята Інквізиція

Латинське слово „інквізицію” значить — розслідження, розбирання якось справи, судові допити. І Римська Церква встановила таку інституцію, що мала вишукувати тих християн, які не хо-

тіли бути під папською владою, судила їх і карала. Не за якісь злочини, а тільки за те одно, що вони не хочуть папі підатися.

Ту інституцію назвали „Святою Інквізицією”, хоч наділі вона була інституцією пекольною. Виконувала вона якраз те, що нині виконують большевики.

Коли люди бачили велику безбожність в Римській Церкві, — головно в єї папів, кардиналів, епископів, монахів, і багатьох священиків, — то були такі, що покидали Римську Церкву і папів, і засновували свої християнські громади, де мав бути красший християнський лад. Римські церковники назвали таких людей „єретиками”, отже відступниками від правдивої віри, і їх судили, мучили, вбивали, палили на огни. Таку роботу провадила Інквізіція.

Наділі тут ходило не про віру, бо діла багатьох папів показували, що вони самі ніякої віри не мали, а ходило ім лише про панування.

Такими „єретиками” були громади Альбігензів, Вальдензів, Гугенотів і др., а даліше Лютеран, Кальвіністів, і ще інших.

Головною справою папів і їх помічників не була віра, але політика, влада,

сила, майно. Про таких говорив Христос:

„Хто не входить дверми в загороду (в кощару), але перелазить деінде, той злодій і розбійник. Хто ж входить дверима, той пастух вівцям. Свої вівці кличе він по імені, а вівці підуть за ним, бо знають голос його. За чужим же не підуть, а будуть тікати від него. (Іван 10:1-5).

Так і від папів люде тікали, і нетільки звичайні люде, але і вченійші, і вчені, в яких був здоровий розум і чиста совість.

**

Коли в 1510 р. Мартин Лютер відвідав Рим, то записав таке:

„Ніхто не може собі уявити які гріхи і негідні вчинки виконуються в Римі; їх треба бачити щоби повірити. Отже і говориться: „Коли є пекло, то Рим над ним збудований”. Він є пропастєю, з якої кожний гріх виходить”.

Таке в Римській Церкві тягнулося сотні літ, тому і сотні літ люде Римську Церкву покидали. І таке тягнеться до наших часів. От що говорить визначний гр. кат. священик, Теодор Савойка, в своїй книжочці п. з. „Туча йде”, виданій у Львові в Галичині 1924 року:

„В Італії йде подекуди праця, бо на 600 душ там буває парох і двох сотрудників (помічників). Але на моєму віку я нігде не стрічав так мало культурних і занедбуваних духовників, як таки в Італії, і **нігде не був так згіршений як таки в самому Римі...** На підставі обчислень з 1922 р. є в Німеччині 20,315,847 католиків і 40,-622,790 протестантів. В католицьку Церкву перейшло 7,596, а з католицької Церкви виступило 24,500. І чим тут одушевлятися?”

Чи міг Савойка писати неправду не оглядаючись на церковне начальство? Але не оглядався, бо писав правду. — Та ось що писав в 16-ім століттю визначний італійський державний муж, Маکіявеллі, католик:

“Згіршаючі приміри і злочини римського двору є причиною чому Італія стратила основи побожності і всі релігійні почування. Головно Церква і священики винні, що ми стали непобожними і неморальними”.

Люйджі Де Санктіс, визначний католицький священик, що родився в Римі 1809 р. був професором теольогії, але бачучи безбожність римських духовних, покинув Рим і став протестантом, говорити в своїх писаннях:

“Щоби розуміти римську грошеву релігію, треба відвідати Рим і пійти до **Датарія** (папський уряд), де всі епископства світа є на продаж; де йдуть торги за церковні становища і супружі уневажнення. Таке провадиться і в других папських урядах, — в державного секретаря, в канцелярії незвичайних церковних справ...”

Вже наведені приміри показують чому думаючі люде папство і Римську Церкву покидали. Рим був тому винен, але всю вину складав на тих, що Рим лишали і старався їх винищувати.

**

Нові громади і непорозуміння.

Люде, що покидали папів, не ставали безбожниками, — вони засновували свої християнські громади, де заводили красше християнське життя, дестроюючись до змісту Біблії, хоч в толкованню Біблії розходилися. Біблія твір великий, з ріжнородним змістом, і деякі місця там неясно висловлені, отже і толковання були неоднакові.

Тоді люде вважали кожне слово в Біблії срятим і непомильним, забуваючи, що й писали помильні люде. Писали в ріжних часах, серед ріжних обставин,

отже є там і таке, що для пізнійшого життя, новійших потреб і поглядів не надається. В тих часах люде Біблії своїм розумом не розбирали.

А також і настрій супроти Римської Церкви виводив людей з рівноваги. Відкидаючи папство, відкидали не тільки зло, але і те добре, що Римську Церкву нагадувало.

Та одні було в тих давних „еретиків” спільне, — вони хотіли завести в себе красший християнський лад ніж був в Римській Церкві.

Політика мордовання.

Папська політика стала на тому, що хто папу покидає, того треба вбити. Великий католицький авторитет, Тома з Аквіну, казав:

“Є гріхи, за які не тільки треба відлучати від Церкви, але і вбивати, коли вони (єретики) вперті і не хочуть вернутися. Церква дає їх світським властям щоби знищити їх зо світа”.

На папськім Лятеранськім Соборі 1215 р. постановлено, що коли король не послухає церковного наказу і не буде єретиків нищити, то треба його по-

збутися і королівство передати доброму католикови.

Встановлення Інквізиції.

Інквізиційний Трибунал організувався в 13-ім віку за папів Гонорія 3-го, Григорія 9-го, та Іннокентія 4-го. Той Трибунал мав судити Жидів і Магометан, які верталися від християнства до своєї віри; дальше мав судити тих, що покидали папів, чарівниць, ворожбітів, многоженців і др.

Папа Григорій 9-ий встановляє **Інквізиторський Суд** 1232 р., і дає його в руки монахам Домініканам, отже вони почали людей судити, а то і палити на огни. І таке провадилося сотні літ. От примір: в Севілі, в Єспанії, спалили 1481 року 298 осіб. В Андалузії 2,000, а 17,000 покарали іншими карами. Така була християнська робота Риму і Домініканів.

Першим великим інквізитором в Єспанії був Домініканець — **Тома Торквемада** (1420—1498), що свою роботу почав 1483 р. і спалив 8,800 осіб.

Інквізиційна робота провадилася і поза Єспанією.

Папа Павло 4-ий дуже підтримував

Інквізицію, бував на інквізиційних нара-дах, і довів до того, що коли в Римі за папи Льва 10-го було 80,000 населення, то дальнє зійшло до 45,000. Люде тікали перед інквізиційними чекістами.

Коли ж папа помер, то нарід тішився і понищив папські фігури з папськи-ми тіярами (коронами), котив їх вули-цями і копав ногами. Дальше з інквізи-ційних будинків випустив 1,700 арешто-ваних інквізиторами, а будинки спалив. Нарід був більше християнським, ніж папи й інквізитори. Щоби попасті в ру-ки інквізиторів, не треба було ставати еретиком, — досить було сказати, що робота папів й інквізиторів нехристи-янська, є вже досить.

**
*

Кілько людей замучили.

Шоберль, що зібрав багато матері-ялу з католицьких жерел, широко подає що з людьми робили.

Зв'яжуть руки назад, до ніг привя-жуть тяжкий камінь, чоловіка підтяга-ють, а потім нагло спускають, але не до споду; а дальнє знов таке повторяють, є допитуються про що ім ходить. Коли ж не допитаються, то переломлюють хре-

бет і знов допитуються. Коли ж і тепер не допитаються, то палять.

В Єспанії за один раз спалили 30-го червня, 1680 р., 21 особу, а 34 в образах (в малюнках), отже тих, яких були би спалили, але вони погвікали. Там послідну жінку, „чарівницю”, спалили 7-го листопада 1781 року. Інквізицію заборонив Наполеон 1808 р., та її ще відновляли. Найбільше людей спалили в Єспанії.

**

Льоренте (1756—1828), секретар Інквізиції, мав в руках інквізіційні документи, отже написав Історію Інквізиції, де говорить:

В часі Торквемади (1483—1498) спалено в Єспанії 8,800 людей.

За інквізитора Дези (1499—1506) спалено 1,664.

За кардинала Хіменеса (1507—1517) спалено 2,586.

Від 1483 р. спалено в Єспанії 31,912 осіб, а в тім часі вязнили і мучили 291,450 осіб. Кого ж спалили, то майно конфіскували, отже оплачувалося.

Кілько всіх людей Інквізиція в інших країнах мучила і спалила, невідомо. Була вона навіть в Індії, в Азії, в про-

вінція Гоа, що належала до католицької Португалії.

Історики що старалися бодай приблизно обчислити кілько людей римські володарі в ріжних краях впродовж століть замучили, кажуть:

“Обчислено, що один міліон Вальдензів знищив похід постановлений Лятеранським (римським) Собором 1215 року. Дальше встановлена Інквізиція знищила 150,000 осіб в 30 літах. Є думка, що Єзуїти знищили 900,000 всякими переслідуваннями. В Голяндії після постанови Кароля 5-го, 50,000 або повісили, або повтинали голови, або живцем спалими.

“А коли взяти тих, що замучено в Франції, Англії, Еспанії й Америці, то обчислюють, що замучено більше ніж 68 міліонів осіб за спротив пальському пануванню”.

Коли б зменшити ті обчислення на половину, або навіть третину, то все ж яке страшне число виходить. Чи не були то пекольні сили, що так людей нищили?

Окремо „єретиків” винищували католицькі королі на приказ папів. Так прим. як королівське військо здобуло Безієр, то почало всіх вимордовувати.

Коли ж військове начальство запитало папського легата (представника) як пізнати хто єретик, а хто католик, то лєгат відповів: „**Всіх вбивайте, а Бог пізнає хто який.**”

Розуміється що інквізиційною роботою була і “Ніч Вартоломея”, де католики 1572 р. вимордували в Франції за 4 тижнів від 30 до 70 тисяч некатоликів.

А хиба мордовання православних Сербів в католицькій Хорватії в часі другої світової війни не було продовженням Інквізиції? А там католики вбили понад один міліон православних, як подають ті, що ту справу розсліджували.

Конець Інквізиції в Італії.

Ще до 1849 р. була в Італії Інквізиція, але там розвязав її коротко тревавючий республіканський уряд. Тоді папа Пій 9-ий відновив її при Ватикані.

Але того ж 1849 р. відчинено інквізиторські будинки для публичного оглядання, й історик Де Сантіс описує як ті будинки виглядали.

Були там кімнати для інквізиторів. В кімнаті для нарад було 20 крісел, а між ними вигідне крісло для голови зіборання, над яким був великий хрест. Були

там всякі канцелярії, архів, була бібліотека, де збиралися всякі записи і документи, нові і давні.

Були сходи до підземелля, до кімнат, наче до гробу, де була купа людських тіл напів присипаних землею. — Було і темне вузке подвір'я, коло кімнаток, де арештованих тримали. Вхід до них був закриваний. Звідси був вхід до льохів для тих, що на смерть засуджені.

І там знайдено мертві жертви, яких руки були назад звязані, і були вони закопані до рамен в землю з вапном. Так вони там гинули.

Окремо було 30 льохів, а в кожнім прикований обруч, що мав обнимати чоловіка в поясі. Всередині тих льохів був отвір накритий каменем, де в глибині було багато людських костей, та невідомо чи кидали туди неживих, чи живих.

Були ще і новіші келійки чи льохи для арештованих, де на кожних дверах було розпяття (хрест), а всередині написи: „Поставте над ними лю того чоловіка і нехай сатана стойть по їх правій руці”. „Проклятий будь коли туди входиш і виходиш”.

Була старинна кімната в землі, де людей мучили. Було там колесо до му-

чення і шнури. І була кімната з двома великими печами на подобу улийв, а в них знайдено багато костей. Коли не можна було публично людей палити, то в тих печах палили”...

Тут коротко переказане те, що говорить згаданий історик, отже маємо окремий образ того, що папська Інквізиція виробляла. А папи називали себе наслідниками ап. Петра і заступниками Христа. Однакож їх робота показувала кого вони наслідують і заступають.

Як провадили засуджених Інквізицією на смерть.

Загальний опис як провадили засуджених Інквізицією на спалення, подає Шоберль. Він каже:

„Дуже рано катедральний давін скликає вірних на страшну подію. Особи поважного значіння прибувають щоби помагати в поході, а навіть дуже поважні перебираються за слуг інквізиторів, або шпіонів.

„Домінікане з інквізиційним прaporом починають похід. Засуджені на спалення йдуть босі, в острокінчастих шапках на головах, вбрани в жовті плащі, на яких є малюнки чортів.

„Ті, що каються, на яких лише наложили меншу кару, йдуть напереді, поза ними хрест, а дальше поза хрестом засуджені на смерть. А рисунки, які представляють тих, що повтікали, і тих, що померли, але мали бути спалені, є в чорних домовинах, на яких намальованій пекольний огонь і пекольні сили.

„Коли головною вулицею йде похід до катедри, то говориться проповідь до тих, що каються, а вони мають в руках погашені свічки. Тоді один з Інквізиції вдаряє їх по грудях на знак, що Інквізіція не має вже над ними сили.

„Тих же, що на смерть засуджені, передають офіцерові світських владей і той веде їх на місце смерті. І кожного питаютъ в якій вірі хоче вмерти. Коли в католицькій, то найперше його задушують, а опісля спалюють. Хто ж до католицизму не признається, то живцем палять.

„Те палення людей притягає гурти народу, — чоловіків, жінок, молодих і старих, щоби подивитися і натишитися.

Навіть королі уважали собі заслугою бути на тих жорстоких видовищах з цілим своїм двором і вдоволяти свої очі муками нещасних людей”. — Таке подає Шоберль.

Історія оповідає багато подібного, а хоч католики кажуть, що в Історії багато прибільшено, однакож не можуть заперечити що папська Інквізиція людей вбивала і палила. **Бо не те важне, чи спалила 20, 50, чи 100 тисяч, але важне те що живцем людей палила на приказ церковних володарів.**

Тут бачимо яка була в Римській Церкві „одинока правдива віра” і чи була вона християнською. Бачимо які були папи і їх помічники, які були католицькі королі, і який темний був католицький загал, що сходився дивитися як людей палять і тішився. Чи всі вони не були розбішаками, дикунами і ворогами Христової науки?

Що знайшов французький генерал

Послідною була в Еспанії жінка, яку вважали чарівницею і яку спалили 1871 року.

Еспанську Інквізицію спинив Наполеон 1808 р. в тих частях Еспанії, яку були заняли Французи, а в 1813 р. спиняв її парламент. В 1814 р. був відновив Інквізицію Фердинанд 7-ий, та знов в 1820 р. парламент її зупинив. Знов відновив її Фердинанд 1825 р., але знов її

придушено 1834 р., а майно інквізиторів забрали в 1835 р. на заплачення публичних довгів.

Коли французький генерал, Лемановський в 1809 р., придушив Інквізицію коло Мадриту, то, як він заявляв:

“Знайшов в підземеллях (в льохах) людські тіла ще в лацюоах, а також живих людей всякого віку і полу, від молодих людей і дівчат до 70-літніх, всі голі як на світ народилися. Також знайдено всякі прибори до муک, які могли видумати люди, або чорти”.

Такі діла творила „одинока правдива римська віра”, — найстрашніші злочини, які могли озвірілі люде видумати.

Встановлена “непомильними” папами Інквізиція мусить уважатися Божою встановою, отже вона дотепер мусить належати до папських законів. І коли б папи дістали знов в руки давну силу, то певно відновили б всю інквізиційну роботу.

Та покищо папи можуть мати одну потіху, що мають щиріх наслідників-большевиків, які продовжують давну Інквізицію.

Інквізиція на Україні

Чи була на Україні Інквізиція? Була! В усіх краях, куди сягала папська рука, провадилася Інквізиція. І над Українцями, що були під Польщею, вона була.

Хиба не була се Інквізиція, коли польські королі переміняли православні церкви на костели?

Коли вихованок Єзуїтів, Кунцевич, православні церкви силою забирали, священиків виганяли і забороняли православні Богослуження?

Він робив так, як робили інквізитори на Заході, і писав Сапізі що йому вільно православних топти, голови їм вгинати, а православні церкви зневажати, і робив так, як казав — чи ж Кунцевич не був інквізитором?

Знаємо як Сапіга осуджував Кунцевича відповідаючи йому своїм листом (той лист впovні поданий в „Життю Йосафата Кунцевича”, вид. 1948 р. в Вінніпегу, в Канаді), а той же Сапіга писав ще до митроп. Рутського так:

“Пач і ридання чути в Полоцку, в Могилеві, в Вітебську та в других містах і селах, бо рука Владики Йосафата змочена в невинній крові православних. Крім того що забрав їх церкви, то

втинає їм голови, приказує втикати пальці, а враз з жінками вбиває і маліх дітей... Прошу Вашої милости, опамятайте його, і нехай віддасть Могилівцям церкви, не ждучи щоби воїни самі без просьби їх відобрали.”

А послухаймо що писав російський представник (резидент) в Польщі, Голембіовський, до польського примаса (головного епископа):

“Для зневаги православних церков на конях до церков візджатель, до образів в вівтарі стріляють, образи друть, ломлять хрести, священиків і людей в церквах на смерть вбивають, монахів і монахинь з монастирів виганяють, — поздиравши з монахинь всю одіж, голими пускають, все майно забирають, церкви нищать, вікна вибивають, крокви скидають, кажуть що будуть церкви палити, образи, де намальований Христос на хресті, ногами топчуть, волочать їх вулицями і ногами ріжуть і колять, та приказують висміваючи: — “Чому ж не мстишся за твою кривду схизматицький Боже”...

Чим були такі варварства католиків як не папською Інквізицією? Коли б се не була Інквізиція з волі папів, то папи протестували б, католицькі епископи

протестували би, папи Польщу проклинали б, однакож вони мовчали.

А що писали православні дворяне до польського сойму 1623 року. Кажуть, що не можуть мати Богослуження ані в місті, ані близько міста, отже виходять далеко на поле і там правлять Богослуження без священика. Діти без хресту виростають, померших ховають без похоронів, і таке є — „по всіх воєводствах і повітах”. Кунцевич викопав тіла православних в Погощку і викинув на зізження собакам. „І вже 28 літ терпимо ті переслідування”... (Те письмо подане вповні в „Життю Йосафата Кунцевича”). А подібного Історія подає ще більше.

Що було на Придніпрянщині.

Згадане належить до західних сторін України, де інквізиційну роботу провадив Кунцевич і його помічники та наслідники. А що було на Придніпрянщині, коли Поляки мали її в руках і там ширіли унію при допомозі своїх помічників з Українців.

Поляки позбавили Українців усіх прав, церкви забирали, рабували, мучили, давали і по 200 буків (нагайв), вбивали, а священики і нарід розбігалися по лісах як перед Татарами.

Вживали й огню. Старому Данилови Кушнірови, з Млієва, обмотали руки прядивом, обляли смолою і запалили. Дальше голову втяли, тіло спалили, а голову на паль прибили. (Про те широко в книжці „Мелхиседек Значко-Яворський”).

А все те діялось за відомом і спонукою папи. Аджеж папа Климент 13-ий вислав в 1766 р. своє „Бреве Апостолікum” (апостольські постанови), польським єпископам, де наказує їм впливати на польський уряд, щоби не давав православним Українцям ніяких прав на український землі та називає православних паршивими вівцями. („Бреве” з 6-го жовтня, 1766 року).

Чи ж можна сказати, що папи не кермували інквізиційною роботою на Україні?

Гляньмо ще даліше.

Вже 1-го серпня, 1324 р. писав папа Іван 22-ий до польського короля Володислава Локетка, що дає відпущення гріхів тим, що згинуть на війні з „шизматиками” (православними), з Татарами і поганами, — отже поставив православних нарівні з Татарами і поганами. Буйте їх, а я дам вам спасення.

Папа Урбан 8-ий писав 1624 р. до короля Жигмонта 3-го, коли православні вбили Кунцевича:

“Державний королю! Ти не повинен здергуватися від меча й огню. Нехай єресь почує, що лютим злочинцям нема пощади...” (Дата листа 10-го лютого, 1624).

Отже православіє для папи то „єресь”, невірство, безбожність, і треба ту єресь нищити.

Історія згадує, що в Польщі була Інквізіція, і вона 1381 та 1436 р. заборонила в Галичині будувати і поправляти церкви, щоби вони понищилися. І треба розуміти, що вона кермувала всіми насильствами, які діялися на Україні. Вона не кричала, що вона Інквізіція, але інквізиційну роботу провадила.

Правда, в Польщі людей не палили, як то було на Заході, бо тут інквізиторам руки були трохи звязані, — Полякам, Єзуїтам, Домініканам. Побіч Польщі була православна Росія, що в польські справи мішалася, отже на ній треба було оглядатися. З другої сторони грозили Польщі протестантські держави, яких представники сильно домагалися свободи віри для тих протестантів, що

були в Польщі, а їх тоді було там багато. Загрожували Польщі й українські настути зі Сходу, отже інквізитори мусіли на всі сторони оглядатися.

**

Але Українці тоді не думали, як і ніні ще не думають, що на Україні була Інквізиція, — хоч вона була! І якраз Кунцевич був тут **першим великим інквізитором!** Він — Український Торквемада! Розуміється, що поза ним, і після него були другі інквізитори.

І чи не можна думати, що нинішня „Католицька Акція” є приготованням до дійсної Інквізиції, коли б папам руки розвязалися? А ті з Українців, що „Католицьку Акцію” проходять і взагалі помогають папській політиці, — чи не готують ся на будучих інквізиторів? Такі питання можна ставити.

Тут ще увага читачам... Хто з читачів не вірив би, що могла бути така страшна інквізиційна робота, як тут згадуєсь, нехай загляне до більшої Енциклопедії, а там знайде про Інквізицію, про Торквемаду, про Альбігензів, Гугенотів, Савонаролю, Гуса і др. А ще ширші відомості знайде в більшій Церковній Історії.

І тоді стане йому ясним, що тая ж Ін-

квізиція провадила свою роботу і на Україні, і що Кунцевич вже в початках заводження унії був великим інквізитором.

Українські церковні історики

Коли говориться про істориків Римської Церкви, то мається на увазі тих істориків, які писали, що діялося в Римі, в Італії, в Еспанії, в Франції, в Англії, яке було відношення папів до Східної Церкви; — але ті історики не згадують які страшні звірства виробляли католики Поляки в католицькій Польщі над Українцями православними й уніятами.

Виходило б, що в Польщі все діялось по християнськи, гідно, отже лишалося хиба згадати, що в Польщі не було нікому ніякого лиха зі сторони папського католицизму.

Однакож не так воно було. Тут була **Інквізиція**, — були насильства, розбої, тортури, вбивства, переслідування, що тягнулися сотні літ, а папи ті насильства своїми стараннями піддержували.

Далекі від Польщі історики не знали

Польщі, отже писали лише про те, що в їх сторонах, в їх краях діялося, або що було ім близше відоме.

Виходило би, що нема Історії католицьких переслідувань в Польщі, нема істориків, що про ті переслідування писали б, коли в Історії Римської Церкви про них не згадується. І далеким людям може здаватися, що в Польщі ніяке лихо не діялося.

Однакож воно не так. Українці не мали таких голосних церковних істориків, як Бароній, Пістіна, Мураторі, Люйтпранд, чи інші, але Українці мали своїх істориків і велику Історію Римської Церкви в Польщі, — таких, що світ повинен би про них знати. Одно лиxo, що не було кому тої Історії ширшому світови передати. Тут згадаємо хоч деяких наших істориків поіменно, або загально,

**

Петро Камінський, уніят Василіянин, коло 1685 року описав які насильства виконували католики Поляки на Українцях. Рукопис Камінського видав у Львові В. Щурат 1929 р. п. з. „В обороні Потієвої Унії”. Там Камінський оповідає як Поляки за уніяцькими священиками на вулицях кричали „Господи помилуй”, як їх всюди зневажали, як зне-

важали церковні обряди, кидали за священиками каміням! Як силували уніатських священиків брати участь в польських Богослуженнях. Каже він:

“Все, що Русь має, обряд і церемонії, все бажають викоренити. Прислухатися в школах як латинську» (польську) молодь проти руського народу юдять, яке там глузоване з самих уніатів. Коли посміятає то над Русином, “ковбасниками” їх називають... Церкви божницями називають...”

Оповідає Камінський як Поляки забрали уніатську церкву, в Тиличи, хоч єї не потребували, бо мали свій костел. Як монастирі Поляки нищили, або в них виховували Німців, Чехів, Жмудинів, Литовців, Поляків на нових монахів. Як церкви вели до того щоби вони знищилися.

А все те Рим мусів знати, бо ж він мав свого представника в Польщі, що за всім слідив і папі доносив. Уніати ж були також під папською владою як окрема група, отже він же мусів знати як до них Поляки ставляться. Але папа, як господар цілої Католицької Церкви, мовчав. Нехай роблять що роблять.

Отже Камінський — се історик!

Григорій Кониський (1718—1795), православний єпископ Могилівської епархії (дієцезії) позаписував які звірства Поляки виконували над православними. Як лютими способами силували православних переходити до унії. Каже він:

“Духовні (польські) при допомозі світських гонять православний народ як овець до костелів з уніяцьких церков, — гонять не тільки з домів, але і з наших церков. В часі читання Євангелії заходить приказчик, бе народ на гайкою, виганяє немов худобу з хліва, як се діялося недавно коло самого Могилева.

Відлучають дітей від матерей, а матерей від дітей, — дітей перед очима матерей блють, а матерей перед очима дітей. Тут лемент, який хіба в часі катування дітей Іродом можна було почути.”

Подібного Кониський більше описує, — отже Кониський історик! І його промовою в соймі про церковні справи були заінтересувалися навіть деякі в чужих державах.

Теодосій Бродович, архипресвітер гр. кат. Капітули в Луцьку, автор цінних

записок про події на Волині і Поділлю (1789 р.). З його то записок (Відок ше-моци . . .") походить польський "Проект на знищене Русі". Він писав: „Знай про те зединений (з папою) Русине, — хочби ти дав за Польшу майно і життя, завсігди твоя доля буде смутна. Поляк буде тебе переслідувати кажучи, що ти прихильний Москві, а Москаль буде робити такесаме, бо ти уніят”.

Отже Бродович історик.

**

Лев Шептицький, гр. кат. єпископ (1749—1779) обороняє греко-католиків перед польськими єпископами і посилає ціаревій Марії Терсі 1774 р. опис кривд, які греко-католики терплять від польських єпископів і Василіян. Каже він, що Українців звуть собаками, а їх віру собачою. Українських священиків до гробівців замикають. Не позволяють гр. кат. духовним Богослужження відправляти і т. п.

Отже він розкриває що в його часах діялося. Він історик.

**

Степан Качала († 1888 р.) гр. кат. декан, що написав книжку **„Політика Полякув взгледем Русі”**, написав по польськи щоби показати Полякам що вони

з Українцями виробляли. Він пригадує давне, а також говорить про те, що Поляки виробляли з Українцями в його часах. Отже він історик. І його книжку Поляки закуповували і палили, щоби вона між Поляками не розходилася.

**

Іван Рудович, гр. кат. священик (Іван Безсторонний), що написав книжку „Відношення обрядові в Східній Галичині” (Львів 1893), зібрав велику силу історичних фактів, що відносяться і до Церкви і позацерковних справ в Галичині і поза Галичиною; зачінає він і папів, отже се також історик!

**

Тут згадано кілька осіб, а таких можна знайти багато більше. Всі вони історики.

Чимало є історичних матеріалів записаних менше відомими людьми, є всякі документи, що належать до історії.

Берімо українську пресу, кілько в ній позаписувано того, як жилося греко-католикам і православним під Австрією, а дальше під недавною Польщею. Чи ті, що писали в „Ділі”, чи „Ниві”, чи перемиськім „Українськім Голосі”, чи в „Новім Часі”, чи ще де, не буди істориками, чи літописцями, що описували по-

дії які в їх часах діялися і перечисляли вони, кривди, яких Українці від Поляків і папів зазнали?

Чи „Висвітлення” (Ловів 1924), під якими підписалося 9 гр. кат. священиків, які були на Львівськім Соборі 1891 року, а ті „Висвітлення” розкривають римсько-польські крутарства на тім Соборі, чи ті 9 священиків не творять гуртка істориків?

Згадати посла, Стефана Барана, що головно в 1938 р. в багатьох статтях в „Ділі” описував насильства Поляків над Українцями, а окремо кілько він писав про те як Поляки на Холмщині церкви нищили, чи він не історик?

**

Коли такі історичні матеріали порозкидані, вони забуті, отже може здаватися що в нас нема Української Католицької Історії, — Історії папського панування над Українцями. Але позбирайте всі ті матеріали в книжки, то з них буде велика Історія. А передайте той історичний матеріал тим, що пишуть Історію Римської Церкви, чи Історію папства, то вони побачать яка інквізіційна робота провадилася сотні літ в Католицькій Польщі. Коли ж той матеріал не зібраний в Історію і чужі не мають еї в

руках, -- то знають що Римська Церква вживала Інквізиції навіть в Індії, в провінції Гоа, а не знають що в близкій Польщі була велика інквізиційна робота.

Українські літописці чи історики були в великій мірі свідками того, що в їх часах діялося, отже і католицькі власти не мали сили заборонити їх дійсних фактів записувати.

Коли б же в нас всі матеріяли позбирати, то показалось би, що і в нас є наші Баронії, Пістіни, Мураторі і другі подрібні історики. А те, що вони писали, належить до Історії Римської Церкви. І чужі побачили б, що під пануванням Польщі були для папів пів-єретики (уніяти) і були цілі єретики (православні), і як до одних так і до других, католицизм прикладав свою Інквізицію.

Уніяцькі Собори Берестейський Собор.

Під пануванням Польщі були два ніби назверх уніяцькі Собори, а один під Австрією, але наділі воні були папсько-польськими Соборами. Для Укра-

їнців вони були лихом, а Римови і Полякам приносили добро. То не були Собори Українців, де Українці вирішували б самі свої справи для українського добра.

Берестейський Собор був 1596 року для встановлення унії, отже Поляки його прилагодили. Хто ж на тім Соборі був? Був митрополит Рогоза, що покинув православну Церкву, були єпископи: Потій, Терлецький, Гермоген, Гоголь, Збіруйський і мабуть Загоровський. Були три архимандрити (начальники монастирів) і деякі священики. То був гурток польських пастухів, яким Поляки подавали батоги в руки, але ті пастухи не мали ще ані овець, ані пасовиськ. Поляки готовили їх на те, щоби вони йшли наступом і забирали силою чужі вівці і чужі пасовиська і творили з того уніятів.

А з Поляків на тім Соборі були: — архієп. Сумковський, еп. Машевський і Гомолінський (три польські єпископи). З Єзуїтів були: Скарга, Роб, Лятерна і Ногай (Татарин зроду). Були королівські комісари: Радивил, Сапіга і Галецький та багато визначної польської шляхти.

Поляки, як пануючі, були тут пана-

ми і все вирішували, а жменя новоспечених уніятів то були польські наймити. Вони за Поляками лиш потакували. По закінченню того Собору Поляки потягнули тих наймитів до костела, де ті співали „Те Деум лявдамус” — Тебе Бога хвалимо. На чийм возі їхали, того пісню співали.

Замойський Собор.

В 1720 р. уніятський митрополит Лев Кишка (1714—1729) скликав Собор до Замостя, на якім був папський нунцій (папський посол, дипломат) Грімальді було 7 єпископів, архимандрити (від монастирів) і 129 уніятських священиків. Собор той був 124 року по встановленню унії (1596 р.).

При встановленню унії голосилося, що православні священики дуже темні, а вже унія виховає священиків дуже свідомих. Та показалося що якраз уніятські священики були крайно темні навіть в часах того Собору, бо уніятським правителям і Полякам про те ходило, щоби уніятські священики були крайно несвідомі.

Отже на Соборі говорили про виховання свідомих священиків, про засно-

вання духовних семинарів, про народну просвіту, і на тій балачці все скінчилося. Як було до того часу, так було і даліше. Однакож провідники Собору мали на гадці щось важнійше, — вони рішили впровадити до Церкви „тиху мшу” (тиху Службу Божу) щоби наблизити Церкву до костела, де Служба Божа завсігди є тиха. Постановили викидати Іконостаси, щоби церкви були подібні до костелів, та ще дещо.

Два роки по тім Соборі, 1722 р. Кишка видав книжку „Собрание припадков” як підручник для уніяцьких священиків, і там бачимо папсько-польську політику, а також якими темними були тоді священики. В розділі про церковних служителів говориться найперше про найнизшого, — „Вратаря”, отже дверника, паламара, і там пишеться:

“Уряд Вратара есть . . . двери церковні відмикати і замикати, але в ниніших часах се робота світських людей (паламарів); крім того Вратар доглядає священичих одеж; він Жидів, Єретиків і людей виклятих з церкви виганяє і до церкви не допускає; дзвонить до церкви; з церкви пси виганяє . . .”

Так Кишка нівечить церкву! Показує

церкву такою, що ніби там хмарою лі-
зуть Жиди, Єретики, люде викляті і пси,
і треба одного чоловіка з буком щоби
ту погань з церкви виганяв і до церкви
не допускав. Така тая церква погана! А
польський костел, — там все гарне, бо
ніяка погань туди не лізе.

В іншім місци говориться, чи уніят-
ський священик під гріхом смертельним
має кожного дня відчитувати Полуно-
чницю, Утреню і др., і тут сказано:

“Римляне повинні під гріхом смер-
тельним, але Грекове і Русь не повин-
ні під гріхом смертельним бо — Рим-
ляне мають **доходи великі**, а Русь
(уніятські духовні) мусить сама собі
хліба заробляти; Римляне мають **Па-
цюри малі** (молитви короткі), а русь-
ка Полуночниця, Утреня, Часи, Вечер-
ня і Повечерня довгі...”

Ясне про що тутходить. Пощо тобі
триматися церкви, коли тут **молитви**
довгі, а **доходів нема**. Йди до костела, а
там будеш мати велики **доходи**, а **молит-
ви короткі**.

Про велику папську владу так гово-
риться:

“Священиків посвятив сам Господь
наш Ісус Христос при послідній Вечері,
на котрій і запричастив Апостолів Ті-

лом і Кровію своєю. Але на єпископа посвятив тільки Святого Апостола Петра, коли Ангели на воздусі співали три рази: Аксіос! (гідний), як про те в стародавніх книгах пишуть Сирійці".

Тут знов бачимо які люде правили тоді Церквою і про що їм ходило. Се були латинізатори, польонізатори, дурисвіти, яким релігійні справи були байдужі. Се були лише папські і римські політики.

Також бачимо якими темними були уніяцькі сященики коли їм можна було таке писати. Ім можна було сказати що Апостоли, крім Петра, були лише дяками, або паламарями. Так їх католицька унія просвічувала!

Певна річ, що на Соборі ті справи подрібно обговорювалися і приготовлялися щоби їх в книжці проголосити.

Таким був Собор, — не уніяцький, але папський і польський, і тут вирішувалися якраз справи на повільне ніщення Церкви.

Собор Львівський 1891 року.

Той Собор був таким же папським як і Замойський, бо і тут греко-католи-

ки не вирішували своїх важких справ як вільні люди, але як залежні від чужих, яким ходить лише про їх справи. Собор 1891 р. був за згодою чи призволом папи, на нім був папський представник Чиска, й ухвали того Собору пофальшували папські помічники в користь папи, а не греко-католиків. І вже ті фальшовання показують, що то був лише папський Собор, що готовив лихо греко-католикам.

Відбувався він у Львові, в Галичині, від 24-го вересня до 8-го жовтня, 1891 року.

Вже в 1860-их роках почався рух між гр. кат. духовними за скликанням Собору для обговорення і вирішення важких справ, які клопотали священиків.

І в часі ювілею папи Льва 13-го пала порадив гр. кат. епископам скликати місцевий Собор (чи Синод), і митроп. Сильвестер Сембраторович почав робити приготовання до Собору, — та не сам, але потайки з Поляком Баденім. Для него ж Поляки були важніші ніж Українці. А дальнє пійшла тайна перелиска з міністрами Кальюнокім і Гавчом в Відни та австрійськими міністрами при Ватикані.

Дуже тим Собором заінтересувався

був і голова „Пропаганди”, від якої греко-католики були залежні; Поляк Ледоховський. Греко-католики думали, що се буде іх Собор і для їх справ, але Поляки, Віденські і Рим розуміли, що той Собор має бути для їх користі. А Сембратович тим чужим помагав.

Гр. кат. священики хотіли перед Собором мати деканальні (окружні) наради разом зо світськими Українцями, але Сембратович такі наради заборонив, — не хотів щоби священики до Собору приготовлялися та це зо світськими нараджувалися. Мали радитись лише з епископами, але і до того не прийшло. Політика Поляків і Риму вимагала щоби священики до Собору не були приготовані.

**
*

На Собор допущено лише одного світського, д-ра Ізидора Шараневича, якому митрополит і Часка не дозволили нічого говорити, хоч на загальне домагання священиків він таки говорив. А важною справою Часки, отже Риму, було, щоби Собор заявився за целібатом.

Справа целібату довго обговорювалась, але священики твердо стояли проти целібату, а за целібатом був лише Часка і Сембратович. Коли ж ще окре-

мо пійшли до Чяски до готелю священики — Василь Чернецький, Іван Негребецький і Михайло Матковський щоби з Чяскою справу целібату обговорити, то Чяска мав сказати: „**Мовчи отче, за одну будеш мати тисячу**”. Значить: не будеш мати одної слюбної, то неслюбних можеш тисячу мати.

Почувши таке священики зараз вийшли і все оповіли еп. Пелешови, а даліше усім священикам, й обурення всіх було дуже велике.

Вкінці приняли постанови в яких не було згоди на целібат, і передали їх митрополитові. Та коли ті ухвали надруковано в Римі, то показалося що ухвали пофальшовані, бо там було сказано що Собор заявився за целібатом. І папа ті пофальшовані ухвали завів до своїх документів як закон.

Розуміється, що до того причинився і Сембраторович. Коли ж опісля священики домагалися щоби Сембраторович показав їм писані ухвали, то він заявив що вони день затратилися.

Крім справи целібату пофальшовано там ще інші справи на некористь гр. кат. Церкви.

Справа того Собору була довший час напів ясною для загалу, але в 1924 році з'явилася книжочка п. з. „Висвітлення”, під якою підписалося 9 священиків, які на Соборі були, і ціла справа вловні виявилася. Знайшли також деякі документи, які ще докладнійше справу вяснили.

Ось так на свою користь і на користь Поляків правив греко-католика-ми Рим разом з Поляками, а також австрійський католицький уряд в Відні. Справи, які повинні були вирішувати самі Українці, вирішували чужі на шкоду Українцям.

І хоч Українці були на тім Соборі, але се був Собор Римської Церкви. Такі Собори могли бути також в Італії, де були Італійці, в Франції, де були Французи, в Еспанії, де були Еспанці, але все те були римські Собори, бо під опікою Риму. Вони провадилися по тій лінії, яка Римови потрібна, а не по лінії того народу серед якого Собор відбувався.

Унія справа Римської Церкви

Унія, яка заводилася на українських землях, належить до Історії Римської Церкви, — так, як належить палення людей в Еспанії, чи вбивання десятками тисяч в Франції. Способи, якими унія заводилася, були способами папської Інквізіції.

Папам ходило про те щоби поширити своє панування на православних Українців, а тоді папство буде мати більшу силу і більше доходів. Головно ходило про доходи. Отже поручали воно Полякам, як своїм церковним підданим, щоби всіми способами затягали православних до унії, отже під папське панування. Папам ходило про доходи, а Полякам ходило також про те, щоби уніятів перевести на Поляків, а тим і Поляки збільшать свою силу. Папи і Поляки були одною спілкою.

Українські католицькі прислужники голосять що нетільки папи, але і Поляки не заводили унії, але її завели самі Українці, однакож се явна брехня, бо Історія доказує що Поляки унію заводили, а папи їм помагали.

Досить згадати книжку польського єпископа Ліковського, „Берестейська

Унія", яку і жовківські Василіяне по українськи передрукували, і там на початку зазначено, що ту книжку присвячено:

Памяти — короля Жигмонта III., в. великого) канцлера коронного Яна Замойського, кардинала Вернарда Мацейовського, митрополита Іпатія Потія і епископа Кирила Терлецького, — головних творців Берестейської Унії в 300-літну єї річницю, присвячує Автор."

Отже ясне хто був творцем Унії: польський король, його канцлер, папський кардинал, отже ті, що мали в руках силу, а до них причеплено як латки — Потія і Терлецького, які самі не мали ніякої сили будучи польськими наймитами. Про Терлецького ж говориться в католицькій книжці — „Іпатій Потій”, що Терлецькому цілком не ходило про унію, — він лише „хотів приподобитися королеви” і не мати клопотів, бо за ним було багато злочинів. Отже чи не ясне хто заводив унію?

I Потія та Терлецького польський король, Жигмунт 3-ий, посылав до Риму з гуртом Поляків, а не вони на власну руку їхали. Король же був для них начальством, їх опікуном.

Унію вже наперед приготовляли польські Єзуїти, головно ж — Петро Скарга, і коли унія вже заводилася, то коло її поширення працювали польські Єзуїти та Домінікане і взагалі польські духовні. А польська держава давала військову поміч тим, що унію заводили.

Не залишились позаді і папи, — вони знали що робиться; певна річ, що нараджувалися з Поляками і вирішували що треба з православними „єретиками” робити. Історик Ранке в своїй „Історії Папів” наводить документ папського представника, де говориться, що православну шляхту треба відразу затягти до костелів, латинізити, отже разом і польшити.

Папа Урбан 8-ий по смерті Кунцевича пише 10-го лютого, 1624 р. до польського короля Жигмонта 3-го:

„Державний королю, ти не повинен здержуватися від меча й огню. Нехай єресь почує, що лютим злочинцям нема пощади”.

Отже для папи православіє то єресь, а православні єретики, отже до них треба прикладати інквізиційні способи — меч й огонь.

Той же папа пише 11-го травня, 1624 року лист Жигмонтові, де каже:

“Дійсно бажаємо щоби лічничі способи для єретиків (для православних!) складалися з переконувань, а не з кар, бо нам милійше бачити меч вłożений в похву, ніж облитий кровлю. Однакож невиліченим членам треба заліза, щоби від діткнених заразою не загинуло все тіло.

“І тому не завсігди треба сторожам загальної забезпеки думати лише о милосердю, але деколи треба вживати строгости, бо кари нищать відвагу нечестивих... Нехай (король) вмовляє в Поляків бажання, щоби скоріше старались заслужити ласку короля, а не його невдоволення.”

Отже ясне як на долоні, що коли переконування (намови) не поможуть, то треба винищувати „нечестивих” православних залізом, мечем. А Поляки нехай так поводяться з „нечестивими”, щоби заслужили ласку короля. Чи се не та сама Інквізиція, що була в Еспанії чи в інших краях Заходу?

А зновже папа Климент 13-ий, в своїм „Бреве Апостолікум” з 1766 р. пише польським епископам нехай стараються щоби польський уряд не давав право-

славним ніяких прав, бо вони „паршиві вівці”.

І як тут можна казати що Поляки разом з папами не заводили унії?

Отже унія була твором папів і Поляків разом. Папи наказували вживати огню і меча, а Поляки вживали. Словом --- унія заводилася папською. Інквізіцією руками Поляків. В західних краях інквізиторами були Еспанці, чи Французи, чи Італійці, чи ще хто, а під пануванням Польщі інквізиторами були, Поляки. Але Українці не додумались, що насильства над православними були насильствами папської Інквізіції. Бачили насильства, але не бачили тих, що ті насильства наказують виконувати.

Так унія є твором папської Інквізіції, в якій інквізиторами були Поляки.

Як правили папи уніятами і їх Церквою

Коли говоримо що діялося під папським пануванням в Італії, в Еспанії, в Франції, в Португалії, то треба згадати і Польщу, бо вона ж така папська католицька держава, як Еспанія, чи Фран-

ція. Як папи повинні відповідати за те, що в других іх державах робилося, так мусять відповідати і за те, що робилося в Польщі. І ще більше. В Еспанії, чи деінде переслідували „еретиків”, а під Польщею що таки з греко-католиками вироблялося. Послухаймо що говорить уніяцька, отже Католицька Історія.

Львівська „Нива” була органом гр. кат. духовних в Галичині, отже що вона говорить.

В 1914 р. „Нива” була ще досить папською, та і вона не могла заперечувати того, що греко-католики під пануванням Риму переживали. Ось що говориться на стор. 162—163 тої „Ниви”:

“Щоб однак Поляки заперестали наші душі руські в свою кошару перетягати на славу Польщі, того і не думайте. Відколи ми вернули до Церкви Вселенської (до Церкви Римської), відтоді завсіди твердо св. Вітці (папи) заступалися за наш руський обряд), забороняли перехід на латинський; Пій 9-ий забороняє духовники принимати вірного з іншого обряду без дозволу св. Вітця. Се воля римського Престола”.

Виглядало би що папи справді дуже твердо дбають щоби всюди був спра-

ведливий лад. Але читаемо в „Ниві”
дальше:

“Так що ж з того? Ніколи польське духовенство наказів св. Вітців не слухало. Духовенство польське ронило любовні сльози за св. Унію, і серед ревного любовного плачу забрало нам нашу шляхту, наше міщанство, та полишивши “хлопа”, взялося тепер і до нього. Заложена перед кількома літами у Львові “яничарня”, себто заведене вилапування гр. католиків на латинський обряд, що стоїть під проводом каноніка кс. Лібревського, може і не без дозволу своїх властей. Як отже в робленню Поляків лат. польське духовенство св. Престола не слухало, так і тепер не послухає; і як своє робило, так і далі робити не перестане”.

От і поміч! Папа язиком обороняє, а Поляки нагаями бють. Варта папі щодякувати! Колись папи королів з престолів скидали, чому ж тепер Полякам не забороняють нівечити Українців? Чому не заборонять бодай польським духовним? Коли ж вони папи не слухають то чому їх не проклине і не покине? Який з папи правитель, коли його не слухають? Чи треба ще доказувати що папи паперовими заборонами потішали уніятів, а ділом стояли з Поляками.

Берімо з іншого місця тої ж „Ниви”
(стор. 178):

“Тая ж сама ціль нинішніх ворогів, іменно — винародовлення, або й знищення всього укр. руського елементу. Для осягнення сеї ціли, як в часах давнійших, так і нині (як за давної Польщі!), всякий спосіб дозволений. Вільно (Полякам) зтоптати закон Божий, зневажити день Святий, осквернити місце святе, — вільно клеветати (обмовляти), очернювати, огидити, вільно допускатись найпідлійшої зради, найбільшого лайдацтва, навіть і присягу зломити коли розходиться о се, щоб осягнути “цель народови” (польську народну ціль).

Ось такою під папським правлінням була католицька Польща! Найбільші злочини могла виконувати і папського стриму не було. Гарне папське правління! Але ті Поляки будуть спасені, бо вони признають папу, а пана має властять гріхи їм відпустити. Безпечно! Та ось що говориться в „Ниві” даліше:

“Ось іде зі школи з плачем побита, покровавлена дитина! Хто її так скривдив? Пан “керовнік”, або кс. катехета, або й оба разом (польський учитель і польський ксьондз). За що? За що ж,

як не за руський “Отче наш”, або за руське “Слава Ісусу Христу”. В такий то спосіб стають наші бідні школяки мучениками за свій обряд!

“Памяткою того мучеництва остане також і закровавлена сорочина одного зі школаків Камянецького повіту (Камінки Струмілової).

Таке польські католики виробляли, з гр. кат. дітьми в українських школах. Ale чи папи — Христові заступники, того не знали? Як найвисші правителі Церкви не мають того знати? Як вони правлять Церквою, коли не знають що в ній діється?

А тоді ж митрополитом був в Галичині Шептицький, були другі епископи, то хиба вони папі того не розказали? А вони про те таки добре знали! — Ale слухаймо що дальнє говориться:

“Пійди до латинського костела, почуєш з “амбони” (проповідниці) стілько цвітистих компліментів голошених на адресу руської Церкви, обряду, священства, народу і всього що руське (зн. українське), що можна б ними цілі томи заповнити, як: “ви бацяже, руске съвінє, всъцекле русіни — геретики” і т. п. (ви негідники, українські свині, скажені русини-єретики).

“Хто ж се таке голосить? Хто так

паскудить, лає, огідить? Хто на руське "Слава Ісусу Христу" відповідає: "А шляг би це трафіл!?" (Те що: грім тебе вбив би!).

"Хто ж інший, як не "жимско-католіцька слуга Христусови!" (римо-католицький слуга Христа).

Ідімо із поза церкви чи костелі і гляньмо, що там діється, яка там католицька робота робиться.

"Спитаймо бідних сторожів, ремі місничих челядників по наших містах, особливо у Львові, чому перейшли на латинський обряд? З плачем відповідять, що боялися голоду, — для зарібку мусили. Хто ж се так знасилував їх совість? Хто в такий діявольсько-злобний та підлій спосіб використовує нужду і голод бідних людей? Може Німець або Жид? Де там! Такої підлоті допускається якраз "арцикатоліцькі" властитель камениці, варстату, фабрики, — представник урядів всілякого роду..."

Так бачимо, що всі Поляки — і духовні і світські були християнами з назви, а ділами були розбишаками. Але для папів вони були добрими християнами, окрасою Римської Церкви.

Та послухаймо, що говориться в

статті о. Евстахія Цурковського — „Пастирський лист. Митр. Мих. Левицького”, стор. 233. Каже він:

“Одиною обороною нашої Церкви за часів польських, був Рим. св. Престол, але ті часті декрети (рішення), які потребували видавати папи, свідчать, **що оборони ті були за слабі, бо як видимо, не промовляли вони ніраз до польського клиру (духовних), котрий на сі декрети був глухий”.**

Так бачимо, що **ніякої папської оборони не було**. Ми можемо писати нині такі „декрети” в обороні Українців на Україні, але яка з того користь, коли большевики наших „декретів” не слухають. І подає Цурковський папські декрети, які в своїм Пастирськім Листі згадує митр. Левицький:

Декрет папи Льва 10-го з дня 18 мая, 1521; — Климента 17-го з 20 марта, 1556; — Павла 5-го з 19-го грудня, 1615; — Урбана 8-го з 7-го лютого і 7-го червня, 1624; — Венедикта 14-го з 24 грудня, 1743; з 11 мая 1774 і 20 марта, 1781, і 18 вересня 1781; Пія 7-го з 13 червня, 1842.

Виходить, що папи декрети видавали, хоч знали, що Поляки не будуть їх слухати. Псували папір на потіху унія-

там. Тілько було тої оборони. Чому ж папи не вжили своєї влади і не заборонили раз на все Українців кривдити?

Каже Цурковський, що — „Поляки мали добре обсаджені місця при римськім престолі і папи потребували Поляків”, отже:

“Можемо уявити собі ту страшну самоволю, яка діялась в Польщі супроти Русинів уніятів, і як задивлялись Поляки на унію, — що дивились на унію як на акт, який мав послужити Полякам виключно до їх цілей політичних, до будовання Польщі від “моржа до моржа”, бо з латинізацією лучилася польонізація.

“На унію дивились як на тую браму, яка отворила їм приступ до нас, якою могли б легко добрatisя до нас, — до нас віхати, на нас віхати і переїхатись по нас”.

Ось тут маємо голос гр. кат. „Ниви”, що видавалась під оком митр. Шептицького. Чи скажемо, що вона неправду говорить? Або нехай скажуть ті, що нині величають папів як великих українських заступників, а унію славлять як Боже благословення для уніятів.

Те, що тут говориться, належить до Історії Римської Церкви. Рим. за все те

відповідає, папи відповідають, Римська Церква за те відповідає!

Арештовання гр. кат. священиків.

Треба тут згадати, що в 1919 і 1920 роках діялося коли український народ добивався волі і старався створити свою державу. А до тій української держави мала належати і Східна Галичина, отже західна частина України. І що ж Поляки роблять, які хочуть затримати українську Галичину для себе?

Вони арештують в Львівській дієцезії, яка належала до Шептицького, — 291 гр. кат. священиків, а в **Станиславівській** 84. Декотрих арештували по кілька разів (прим. свящ. Володимира Пелліха з Радехова, 3 рази, а свящ. Остапа Нижанковського вбито). Так самих священиків арештували 375.

Крім того арештували монахів Василіян 44, а богословів 6. Також гр. кат. монахинь 41. Отже разом усіх арештували 466 осіб.

Імена всіх тих арештованих, і звідки вони, подавав гр. кат. „Місіонар” з вересня 1922 р., що видавався в Філадельфії, Па., в Америці.

За що ж згаданих арештували, за які злочини? За те що вони хотіли волі свому народові. Тому їх арештували, нівечили, застрашували.

Се було в двох роках, але ті арешти, переслідування, кари, зневаги і священиків і звичайного народу не переривалися. В „Висвітленях”, під якими підписалося 9 гр.-кат. священиків, говориться: „**Коли сотки нашого духовенства і тисячі народа були увязнені, мучені, або й убивані, і коли ніхто на світі не озвався за нами**”.

Розумієсь, що тут повинен був озватися перший папа, бо ж Поляки його вірних греко-католиків мучили, але він мовчав. Не обороняв! І цілий католицький світ мовчав. Нізвідки не було оборони.

Коли ж таке діялося, а папа мовчав, то хиба не виходить, що всі ті муки були папською Інквізицією, яку провадили польські інквізитори? Все робилося на те щоби — „змести з лиця землі весь український народ і Церкву”, як в „Висвітленях” говориться.

Щасливі були Українці під папським пануванням!

Інквізиція на Придніпрянщині

Зараз після проголошення унії 1596 року інквізиційну роботу почав в західних сторонах України Йосафат Кунцевич. Яка була його робота, показують документи й історичні записки з того часу, а вже окрім його лист до польського канцлера Сапіги, де Кунцевич говорить що **йому вільно православних топити, голови їм втинати, а православні церкви зневажати.**

І Сапіга, відповідаючи Кунцевичови, опамятує його кажучи, що Святі так не робили як робить Кунцевич, і Христос так не вчив, але, певна річ, Кунцевич на те не зважав. (Лист Сапіги є в „Життю Йосафата Кунцевича”, виданім „Еклезією” в Винипегу, Ман., 1948 року).

Поляки були забрали Україну аж до Дніпра, отже і там насильствами почала заводитися унія. Папам ходило про те, щоби там завести унію, отже стати церковними володарями України, а Полякам ходило про те, щоби уніятів спогильщiti, і церкви замінити костелами.

І яка там страшна інквізиційна робота провадилася щоби примусити право-

слвних до унї! „Архів Юго-Западной Рості” з 1864 року, подає історичні документи, зібрани окремою комісією, з яких бачимо що там діялося. Тут кілька примірів:

Старому Данилови Кушнірови найперше обпалили руки, дальше втяли голову, тіло спалили, а голову на паль прибили. (Про те згадує і гр. кат. епископ Пелеш в своїй Церковній Історії).

До Мотрининого монастиря приїхав шляхтич Захаржевський з військом, ігумена арештував і так поводився, що 23 монахи л'овтікали.

Польський полковник Вичалковський стріляв в монастири за священиком, а потім скинув з него одіж і бив до крви. Він також тримав одного священика в ямі.

Уніяцький протоєрей Лаврентій напав з військом на церкву в Медведівці, хотів взяти священика, але той утік і ховався по лісах кілька неділь.

В Лозуватім на Великдень людей піарештували, а коли випускали, то лютобили.

Польський вояк на Великдень так побив паламаря, що той помер.

В Звенигородці забрали в священика все майно, а він утік в одній сорочці.

В Тулії священика забили в колодки (в деревляні кайдани), забрали майно, а двом дякам дали по більше як 100 буків (нагаїв).

До Черкас прибув заступник уніатського митрополита, Мокрицький, скликав людей і наказав переходити на унію, але люди казали: "Хоч і життя нам відберіть, а не перейдемо". Тоді прибув він з польськими вояками і ті людей били, роти їм роздирали, руки і ноги викручували, і трох вбили на смерть. А чоловіки знаючи що їх хочуть до військового табору забрати, порозбігалися по лісах, полішаючи жінок і дітей.

Від 1734 до 1743 р. насильствами забрали 128 православних церков і монастирів і перемінили на уніатські.

Службовець польського каштеляна, Домановський, заїздив з возами на поля села Веприн кілька разів (раз мав 100 возів) і забирає з поля людське збіже та завозив до каштеляна. Нападав він і на другі села та православних селян обробовував.

Ігумен польського Домініканського монастиря, Домінік Варановський, напав з озброєними людьми на село Копачів і забирає від селян пчоли і др.; казав позамикати православні церкви.

Православним ремісникам наказував що-
би брали участь в польських похоронах
і процесіях.

**

З наведених примірів бачимо що там Поляки і передові уніяти виробля-
ли. (Про тодішні католицькі насильства
можна знайти більше в книжці „Мелхи-
седек Значко Яворський”).

Таке діялося постановами папів і
силою папських Поляків. Католицькі по-
літики можуть сказати, що папи про ті
події не знали, але папи і знали і самі
старалися щоби ті насильства продов-
жувалися.

Поляки були позбавили православ-
них на Придніпрянщині усіх прав, а хто
прав позбавлений, того можна обрабо-
вувати, мучити, вбивати. Безправний не
може правно оборонятися, а хиба збро-
єю.

Коли ж заводилося на те, що Поля-
ки можуть дати православним належні
їм права, то папа Климент 13-ий настра-
шився, і посилає польським епископам
свої постанови („Бреве Апостолікум”)
1766 р., де наказує нехай вони старають-
ся в соймі щоби польський уряд ніяких
прав православним не давав. А з без-

правними буде можна робити дальнє що захочеться.

Отже нетільки що папа знов що там робиться, але докладав старань щоби насильства над православними продовжувалися. Значить, ті насильства діялися за волею Риму, отже се була папська Інквізиція, виконувана руками папських Поляків, як на Заході руками папських Еспланців, чи Німців, чи Французів, чи Італійців. Ви мої церковні піддані, отже виконуйте мої накази!

Інквізиція й України не обминула.

Постанови Всел. Соборів

Перші Вселенські Собори були Парламентами цілого тодішнього християнства, бо там збиралися епископи з усіх сторін християнського світу.

На Першім Соборі в Нікеї, 325 р., було 318 епископів, а з західних сторін 7 чи 8 осіб, а від Риму були тільки 2 священики. І там означено владу римських епископів так:

“Нехай задержуються давні звичаї приняті в Єгипті, в Ливії, в Пентаполі, щоби Александрійський епископ мав

власть над ними, бо і Римський епископ має подібну владу над близькими собі округами”.

Отже влада римського епископа поза близкій йому околиці не сягала.

На Другім Соборі Царгородськім, 381 р., було 150 епископів, а з Заходу не був ніхто. І там рішено:

“Нехай Царгородський епископ має степень пошани (не влади!) зараз по римськім епископови тому, що місто (Царгород) є **Новим Римом** (з. другою столицею)”.

Отже тут лише про пошану говориться, яка залежна від значення міста, а не від Божескої постанови. Римському епископови належиться перша пошана тому, що він є в першій давній столиці римської держави. Значить — почесть політична.

На Третім Соборі в Ефезі, 431 р., було 198 епископів та лише два епископи й один священик з Риму. Се показує, яка тоді була сила Риму.

На Четвертім Соборі в Халкідоні, 451 р., було 520 до 630 епископів. Від Риму були 2 епископи й 1 священик, а 2 епископи були з Африканської Церкви (що на південний південь від Італії, в Афри-

ці). І тут признали римському епископові лише перше місце пошани, чи почесті, а не церковної влади, кажучи:

“Вислухавши постанови 150-ти святих Отців, що були на Соборі в Царгороді, як в Новім Римі, за царя Теодосія, **ми також тесаме постановляємо про важність Константинопольської Церкви, як Нового Риму.** Бо Отці належно признали престолови Старого Риму першенство, **бо то була столиця держави.** Маючи се на увазі, ті 150 отців признали рівні права престолови Нового Риму (Царгороду) розуміючи, що місто, яке сталося містом царя і сенату, і має рівні царські права зо Старим Римом, повинно мати і в церковних справах рівні права з Старим Римом і бути другим по нім”.

Тут бачимо що згадувана пошана залежна лише від значіння одного і другого міста, як двох царських столиць, а про якусь Божеську владу, ніби надану Христом римському епископови, нема тут і згадки. І тут ще вирішили, що до царгородського епископа належить право поставляти епископів на Сході, як римський епископ поставляє на Заході. Про церковне папське старшинство тут і згадки нема.

Але на згаданім Соборі представники Риму почали доказувати, що вже на Никейськім Соборі 325 р. признато римським епископам найвищу церковну владу, однак їм не вдалося, бо їм доказали, що се брехня.

Також на Антіохійськім Соборі 341 р. рішено, що перше значіння повинен мати епископ головного міста в кожній провінції, бо там багато людей сходиться.

На Пятім Соборі в Царгороді 553 р., де було 164 епископи, справи епископської почести не розбирали.

На Шестім Соборі (Труланськім), що був в Царгороді 680 і 692 р., — де в 680 р. було 200 епископів, рішено — щоби епископський престол в Царгороді мав рівні права з престолом давнього Риму.

**

Так бачимо, що від 325 до 692-го року на Вселенських Соборах (загальноцерковних) не було і згадки про висшу церковну папську владу. Не було згадки про те, що римський епископ є наслідником Петра і заступником Христа.

Хиба ж можливе, щоби зібрані там епископи не знали, що нібито Христос постановив Петра старшим? А вони ж

були близше апостольських часів. Та видно, що в тих часах ще і думки не було, що римський епископ є верховним епископом над усім християнством. І папи з тим явно не виходили, а тільки старались крутими способами здобути собі признання церковного верховенства.

Еп. Штросмаєр на папськім Соборі 1870 р. говорив, що коли на перших шістьох Соборах було всіх епископів 1109, то західних спископів було 19. Як низько стояв тоді Рим.

Папи в Авініоні — і Схизма

Великою подією в Історії Римської Церкви було перебування папів в Франції, в місті Авініоні 70 літ (точно 72 роки). Те перебування називають „70-літньою”, або „Вавилонською неволею”. Коли ж та „неволя” закінчилася, то почалася „Західна схизма”, — отже церковне розбиття, що тревало знов 40 літ. „Вавилонська неволя” так почалася...

По смерті Боніфатія 8-го 1304 р., і по короткім урядуванню Бенедикта 11-го († 1305), вибрали папою Францу-

за, як Климента 5-го. По виборі він збрався до Франції і покликав туди до міста Ліону, кардиналів, щоби його там папою поставили. Королем в Франції був тоді Філіп 4-ий.

Папа лишився в Франції і зробив з королем угоду, що уневажнить екско-муніку проголошено на короля Боніфатієм 8-им; десятину священичих доходів буде брати король через 5 літ; розв'яже організацію Темпллярів і др.

Темпллярі, лицарі, напів ніби монахи, що мали великі маєтки, мали замки, отже мали велику силу. Іх організацію розвязано; папа і король позабирали їх маєтки, а в самім Парижі спалили 50 Темпллярів.

Від того часу папами дальше вибирали Французів і вони мешкали в місті Авініоні.

**

Авініон виглядав гарно. Був там університет, був епископ до приходу папів, а за папських часів було 7 парохій, 7 Колегій, 7 чоловічих і 7 жіночих монастирів, 7 шпиталів, 7 палат і 7 брам, що вели до міста. Але славний тоді поет, Петрарка (1304—1374) записав про мешканців міста як явних великих грішників. Та чи диво, як і папи такими були.

Папи в Авініоні нагромаджували більші маєтки ніж іх попередники. Климент 5-ий був багачом, якого перед ним не було. Його наслідник, Іван 22-ий, зоставив 25 міліонів в золотих фльорінах і всяких дорогоцінностях.

Папи збирали тоді майно і в Франції і в других католицьких краях всіми способами. Продавали епископства з усіми маєтками, що до них належали, продавали церковні становища, навіть світським людям, хто добре заплатить. Парлямент в Англії за Едварда 3-го нарікав, що папа за продажу церковних гідностей в Англії дістає 5 разів більше грошей ніж король.

Папи за гроши увільняли від зобовязань, від присяг, від гріхів за злочини. Коли діякон, чи піддіякон вбив кого, то платив 20 корон і діставав відпущення гріха. Епископ за подібне платив 300 лірів.

Всюди було розкішне гуляще життя. Духовні їздили на турніри (лицарські ігрища) та інші забави, вbrane по військовому. Мали дорогоцінні пояси, мечі, червоно-зелені чоботи та інші прикраси.

Архидіякони брали собі на візитації череди псів, щоби там владживати спорти чи лови; коли їх помічники пе-

реводили візитації, то звичайні священики мусіли і їх усіх і собак годувати і доглядати.

Так Христові заступники правили Церквою перебуваючи 70 літ в Авініоні.

Західна Схизма.

„Схизма”, се церковний розкол, і схизма почалася з поворотом папів до Риму. Та схизма тривала 40 літ.

Коли Григорій 11-ий помер в Авініоні 1378 р., Італійці почали завзято домагатися повороту папів до Риму.

В Римі кардинали Французи хотіли вибрати Француза папою, але народ робив такий галас, що були примушенні вибрати Італійця, — Урбана 6-го. Коли ж Урбан виступив проти грішного життя кардиналів, вони поза Римом вибрали Француза, як Климента 7-го. Він забрався зараз до Авініону і вже було двох папів нараз. Був Урбан 6-ий і Климент 7-ий.

За Урбаном стояла Італія, Англія і Німеччина, за Климентом Франція, а Еспанія хиталася.

Дальший римський папа, Григорій 12-ий, звернувся до Бенедикта 13-го, в Авініоні, щоби те розбиття закінчити,

але не вийшло з того нічого, бо жаден не хотів зрезигнувати.

В 1409 р. був Собор в Пізі, в Італії, куди прибули і кардинали з Авиніону, а також низші духовні і представники держав. Обговоривши церковний нелад, Собор оголосив, що позбавляє обох папів їх урядів, назвав їх „схизматиками” і „єретиками”, і вибрав нового папу, Александра 5-го, але він скоро помер. Тоді вибрали Івана 23-го. А що усунені папи мали своїх прихильників та і дальше падами себе уважали, то вже було разом трох папів.

Треба було Собору щоби, церковний нелад спинити, і папа Іван 23-ий під напором згодився скликати Собор до Риму 1412 р., але сам він Собору не хотів, отже наняв бандитів, щоби перехоплювати тих, які на Собор будуть іхати, отже з того Собору нічого не вийшло.

**

Нелад в Церкві був такий великий, що тим заінтересувався і німецький цісар Сигізмунд і постарався щоби скликати Собор до Констанци, в Німеччині. Собор зібрався 1414 р. і закінчився 1418 року. Туди прибув цісар, прибув папа Іван 23-ий і тисячі духовних та

світських з далеких сторін. Закликали й обох других папів, яких в Пізі осудили, але з них Григорій 12-ий прислав свого представника, а Бенедикт 13-ий замкнувся в своїй палаті і сидів як пана.

Іван 23-ий, як ніби правдивий папа, думав що за ним на Соборі буде більшість і він лишиться папою, але коли почали його гріхи на світло витягати, він настрашився і тікав з Собору, викравшись з Риму на старій коняці, але його назад привели і засудили на 20 літ тюрми. Та за якийсь час він великою сумою грошей викупився і дістав місце кардинала. Тут згадати, що Іван 23-ий нім став папою, то був ватажком морських розбішак (піратів).

Другий папа, Григорій, зрезигнував, а Бенедикт, який мав за собою кілька кардиналів, сидів в своїй палаті і проклиняв противників, хоч тих проклять ніхто не слухав.

А згаданий Собор вирішив що **власть Собору більша ніж папська** **власть**, отже папу Івана нагнав і папою вибрав Мартина 5-го, і так та 40-літня схизма закінчилася. Але не закінчилось загальне лихо, яке було в Церкві. Собор думав „оздоровити” Церкву і ту

справу передав Мартинови, але йому про оздоровлення Церкви не ходило, отже „слабість” Церкви дальше продовжувалася.”

Оборонці папів казали, та може і нині кажуть, що Констанцький Собор не був важним, але — коли признають важним усунення Івана 23-го і вибір папою Мартина, то знак, що той Собор мусів бути важним.

Католицьке монашество

Католицьке монашество.

Десь в часах переслідування християн за царя Декія (249—251) деякі християни йшли в пустині, щоби там на самоті служити Богу. Іх звали „анахоретами”, отже відйшовими.

Св. Антоній в 4-ім віку засновує монастирі на Сході, і тоді християни почали вважати пустинніче життя, а дальше монастирське найвисшим ідеалом християнства. Ще дальше монастирі повста-

ють на Заході, чоловічі і жіночі, і їх „чинів”, себто організацій, з різними монашими уставами і цілями, було багато. Тут деякі згадаємо.

Чин Бенедиктинів — заснував Бенедикт 543 року.

Францискане — заснував Франц з Асижу 1209 р.

Капуцини з'явилися 1526 року.

Домінікане — заснував Домінік 1215 року і за ними є велика історія як жорстоких інквізиторів. Вони нагадують також Єзуїтів.

Кармеліти — заснував Бертольд 1151 р.

Єзуїти — заснував Ігнатій Лойола 1540 р. Вони мають за собою голосну „єзуїтську” історію.

Редемптористи — заснував Альфонс Лігуорі 1732 р. Вони також нагадують Єзуїтів.

Поза тими було багато інших.

**

В початках свого існування монастирі були великим приміром побожного життя, — вони давали поміч потребуючим, переписували книжки, що було тоді дуже важною справою. Монахи мали жити убого, невибагливо, скромно і не

нагромаджувати для себе майна, Се було в початках.

Але з часом коли монастири почали багатіти, то почався в них моральний занепад, почалось гуляще розкішне життя. Вся увага зверталась тоді на майно і піддерживання папської політики.

Домінікане мали навертати до Римської Церкви тих, що від папи відлучилися („єретиків”), а коли не вдалося навернути, то мучили, вбивали, палили на огни. Щоби мати більшу силу, вони здобували професорські місця в університетах і взагалі визначні впливові становища.

Ціль Редемптористів місійно-політична для поширення папської сили. Вони мають притягати до Римської Церкви погань, а також тих християн, що до Римської Церкви не належать. Їх робота подібна до езуїтської.

Митроп. Шептицький був спровадив до Галичини бельгійських Редемптористів, обдарував їх маєтками, щоби були місіонерами для греко-католиків, а також для православних на Україні коли б там поле для них отворилося. Як було видно, вони мали відсувати від проводу греко-католицьких священиків і монахів Василіян, і провід вірних брати в

свої руки. Ціль наскріз політична, — брати греко-католиків під провід латинників. Нехай чужі греко-католиків вчать і провадять.

Редемптористам вже згори, без **порозуміння з греко-католиками**, була призначена Галичина, а також греко-католики в Канаді, і мали вони тут вже бельгійських Редемптористів своїми священиками для греко-католиків. А в Галичині виховували вже Українців на Редемптористів, і підготовивши, посилали їх до Бельгії, щоби там напоїти їх не українським, але римським молоком. А нині Редемпторист Максим Германюк є в Канаді митрополитом для греко-католиків. В Америці ж і Домінікане є вже в гр.-кат. Церкві. Так окружують греко-католиків латинською огорожею.

** *

Монахи Єзуїти.

Єзуїти зявилися, коли треба було папське панування перед протестантами ратувати. Протестантський рух, викликаний Лютром (род. 1483, помер 1546) відорвав від папи Англію, Данію, Норвегію, Швецію і більшу частину Німеччини. Протестантизм ширився в Чехії, в

Польщі і ще де. Франція для папи була непевною. Папі лишилася Італія, Єспанія і деякі острови.

Папі зосталися два способи ратунку, — Інквізиція і Єзуїти, а за ними і Домінікане.

Папи мали великі страти і треба було їх латати. Єзуїти і Домінікане мали навертати до папи протестантів, а дальнє здобувати для Риму нехристиянські народи в Китаю, Індії, в Японії, в Абисінії, і ними папські страти налагувати. Навіть в Індії були завели Інквізицію.

Єзуїти мали бути папською армією, отже їх виховувано строго і всесторонньо, — на науковців, на політиків, дипломатів, професорів, організаторів, хитрих місіонерів, спритних сповідників, на таких, що в кожнім краю можуть здобувати високі становища і виконувати велику роботу.

Дуже важним для Єзуїтів було — нагромаджувати майно кілько вдастися. Буде майно, то будуть засновувати свої школи, що для них було дуже важне, і будуть там виховувати молодих на таких, яких їм потрібно. Так виховували вони синів українських православних бояр в своїх школах і їх златиниціли і спольщили.

Широко про роботу Єзуїтів на українських землях пише проф. Олександр Сушко в своїй книжочці „Єзуїти” виданій у Львові 1902. А він же католик. Він говорить якими штучками обмотували Єзуїти синів православних бояр щоби їх за собою повести та про способи збирання майна. Широко про ті їх способи здобувати майно говорить Ор. Левицький в історичнім оповіданні „Єзуїтська Преподобниця”.

Окремо збирали Єзуїти майно сповідаючи слабих багатих людей. „Твоє життя може скоро скінчитися, отже кілько можеш, давай „на Боже”. І слабі щедро їх обдаровували.

Величезне майно забрали Єзуїти від Українців. Згадати, що „Єзуїтська Преподобниця”, себто внучка Константина Острожського — Анна Альойза, вмираючи, дала Єзуїтам 20,000 золотих, все єї золото, перли, дорогий камінь, столове срібло, підвічники, килими, карети, коні. Дальше гурти волів, биків, отари овець і свиней, зброю, гармати, рушниці, порох, кулі. Ще дальнє землі, де добувався камінь і др. і др.

Маючи майно вони засновували школи, де самі вчили, засновували шпиталі,

добродійні товариства, чим здобували нарід.

Іх робота була і в Індії. Там в провінції Гоа, яку мали католицькі Португальці, вони навертали Гіндусів до католицизму навіть Інквізицією, отже насильствами. Взагалі робота Єзуїтів мала на цілі забирати в руки все, що має вартість, — маєтки, провідні становища в державі, так, щоби могли давати напрям державній політиці, нагинаючи її до своїх і папських інтересів. Коли ж їх захланність і нахабність ставала дуже видною, то з ріжних країв їх наганяли як папських агентів.

**

Ось як в Англії єзуїтську роботу розуміли. Пій 5-ий (1566—1572) видав було 1570 р. проти англійської королеви Єлизавети, в якій королеву екскомунікує і закликає нарід щоби став проти королевої. Дальше закликає Францію й Еспанію до війни з Англією. І тоді видано в Англії таку постанову:

„Коли священики, чи інші особи, що звуться Єзуїтами, приходять до Англії, чи єї посілостей щоби відтягати нарід від належних королевій обовязків, і щоби заводити спори з урядом та готовити повстання; і що-

би спричинювати переворот і знищення, — то волею королеви і за згодою парламенту постановляємо, що всі Єзуїти, чи які, що звязані з Римом, від свята Різдва Івана Хрестителя мають в часі 40 днів забратися з Англії коли погода не перешкодить. Коли ж погода зміниться, то мають зараз заінвеститися”.

Се показує яку роботу провадили Єзуїти в Англії, а таке робили вони в кожнім краю до якого зайшли. Не робили добра тому краєви, але приготували нарід собі на помічників в здобуванню своїх цілей.

Подібне вони робили всюди, як папські агенти, як папські вояки, замасковані релігійними заслонами. То були влізливці, галапаси, для яких всі способи були добрі коли ходило про їх здобутки.

**

Згадаймо ще деякі краї.

До Франції прийшли Єзуїти 1540 р., але проти них був парламент, був університет в Парижі, також багато єпископів, отже тут Єзуїти не мали правного становища. Аж 1562 р. признано їх за „батьків” колегії в Клермонті. Та вже 1594 р. їх вигнали, бо виявилось що во-

ни стояли зі змовниками, які мали вбити короля. Одного Єзуїта Французи на віть спалили.

В 1603 р. наново впустили Єзуїтів до Франції, де вони знов мали маєтки, колегії і вплив на Церкву й уряд. Коли ж 1764 р. їх знов вигнали, то їх маєтки сконфіскували. Єзуїти були такими „слугами Божими”, що їх треба було виганяти.

В 1759 р. Єзуїтів поспішно виганяли з Португалії і Бразилії, а в березні 1767 р. в Еспанії серед ночі Єзуїтів розбудили, посадили на кораблі і повезли до Італії нехай там будуть. І папа журився де їх подіти.

В 1768 р. притиснули Єзуїтів на Сицилії і в князівстві Парми. Мали вони свободу лише в Сардинії і в папській державі.

Католицькі держави, що стояли проти Єзуїтів, примусили папу Климента 14-го, до розвязання ордену (чину) Єзуїтів. І в своїй постанові папа говорить, що хоч Єзуїти зробили багато добра, але між ними і другими церковними властями є незгоди, проти них є багато скарг; що католицькі князі їх виганяють щоби мати в державі спокій, — отже він Єзуїтське Товариство розвязує,

їх священиків уважає світськими людьми, а монахів увільняє від монастих обов'язків.

Все ж в Прусії та ще деяких краях Єзуїтів принимали. Що ж до Англії, де строго до Єзуїтів ставилися, вони туди вкрадалися щоби там провадити свою роботу. Перекрадалися і до протестантських країв як шпіони.

**

Число Єзуїтів скоро зростало. В 1556 р. було їх 1000 і мали 100 домів в Європі, Азії, Африці й Америці. В 1618 р. було їх 13,000. В 1759 р. було їх 22,589, а з них половина священики. Мали 669 Колегій, 176 семинарів і 273 місій в Європі й Азії.

В 1814 р. папа Пій 7-ий знов одобрив їх Товариство щоби провадили виховавчу працю в краях, де дозволять їм бути. Іх головою (генералом) від 1814 до 1870 р. був Поляк — Бжозовський.

Та хоч деякі держави давали їм в себе місце, то за час знов їх виганяли, як з Португалії, Швайцарії, Еспанії і деяких італійських держав.

Така історія є за Єзуїтами. Їх виганяли, бо вони працювали лише для себе і для папи, використовуючи держави в яких перебували.

Вони й Українцям далися взнаки. Виховали Поляків на свій лад; виховали польського короля Жигмонда З-го на завзятого єзуїта і приготували плян унії. Перевели українську шляхту до костела і спольщили. Виховали Йосафата Кунцевича на інквізитора і помагали унію поширювати.

**

Були латинські монахи, Уміляти, що провадили дуже гуляще життя і нагромаджували великі маєтки.

Коли папа Пій 9-ий (1566—1572) хотів той монаший чин реформувати, то монахи задумали бути папу вбити, і хтось з них навіть стріляв до папи коли він відправляв в Каплиці.

Мали Уміляти 94 доми і в кожнім з них могло поміститися 100 осіб, однакож монахів було так мало, що на кожний дім припадало 2 монахи. Папа той чин розвязав, а їх майно передав кардиналові Борромієви і Єзуїтам.

Треба признати, що час від часу зявлялися в Римській Церкві особи, що старалися завести гідне монастирське життя і їх праця на деякий час мала успіх, — але що дальнє то знов монашє життя сходило вдолину. Найперше мо-

нахи зобовязувалися до убогого і невибагливого життя, але коли почали на-
громаджувати маєтки, то моральний за-
непад починався.

Якже вони були залежні від папи, а
не від єпископів, то і гідний єпископ не
міг вмішуватися в їх справи. А знов же
папи, які самі гуляще життя провадили,
на неморальне життя монахів не зверта-
ли уваги, коли ті підтримували папське
пановання. Монахи були папським вій-
ськом, і папи увіцьняли їх від монаших
обовязків, маючи на увазі їх іншу ро-
боту. Так прим. Домініканів призначи-
ли бути інквізиторами.

Про монахів можна багато сказа-
ти, але вже згадане покриє незгадане.

Чи жінка Іванна була папою

Церковні історики згадують, що
жінка Іванна була папою через 2 роки,
один місяць і 4 дні. Про те згадує визна-
чний католицький історик, Плятіна ка-
жучи, що коли другі згадують, то і він
згадує, хоч не певний, чи так воно бу-
ло. Мала зватися та Іванна Бенедиктом
3-им, чи Іваном 7-им. Мала бути дуже

вчена. Померла при породі дитини на дорозі.

. Деякі історики доказують, що се була правдива подія; про неї говорить папський бібліотекар Анастазій в літописі „Лібер Понтіфікаліс” і каже, що був свідком єї смерти. Мали б бути і пам'ятники в її честь в Римі, Бельонії та Сієнні, але їх пізнійше понищили.

Могла вона не бути, а могла і бути, бо в Римській Церкві чого не бувало? Було там і гірше, ніж жінка була би папою. Гідна жінка царства не осквернила би. Коли міг бути папою 18-літній хлопець, то чому розумна жінка не могла би бути? Чим такий хлопець вартіший від дорослої розумної жінки?

І чи не красше було би, коли би на місце тих папів, в яких не було „волоска єпископського”, яких католицькі історики називають звірюками, були б папами добрі, поважні і розумні жінки? Гідна праця однаково важна чи чоловіків, чи жінок. Були ж давно жінки, яких Церква називає „рівноапостольними”.

Яка ріжниця була би між тим, що жінка була папою, а тим, що розпустні жінки, Теодори, Мароції, силою своїх впливів ставили на папський престіл своїх любовників, чи своїх неслюбних

синів? А таке було в 10-ім століттю, коли Українці прийняли християнство. А чи Донна Олімпія не правила вдійності і папою Іннокентієм 10-им (1644—1655) і церковними справами?

Були в Римській Церкві такі часи, що розумні люди могли сказати: „Видно що чоловіки не можуть бути гідними папами, отже поставмо папою поважну жінку, а може вона поведе красше церковну справу”. Чи таке неможливе? Найпевнійше що жінка була папою.

Конкубінат

„Конкубінатка” — незаконна жінка; „конкубінат” — співжиття з неслюбною жінкою. В “Церковній Історії” Милмана читаемо:

“Целібат, який для духовних був важною справою, був разом нещасливою і невиліченою слабостею. Половина, а бодай велика частина (духовних) була таки людьми. Загальний голос, який судить моральний стан що до полових справ між духовними, не є голосом лише ворогів, але і їх власним.

“Століття за століттям ми чуємо вічний протест більше строгих духовних, папів, легатів і Соборів. На Трідентськім Соборі баварський легат заявив, що на 50 духовних ледви кількох не мали конкубінаток.

“Яким розпустником був єпископ Ліону, Генрік, показує лист папи Григорія 10-го (1271—1276) до того єпископа, де папа його напоминає. Конкубінаткою єпископа була ігуменя (начальниця) монастиря Бенедиктинок та виходить, що вона не одна. Той єпископ хвалився на публичнім бенкеті, що в 22-ох місяцях був батьком 14-х дітей. Він походив з княжої родини і став єпископом будучи хлотцем. Та дивне, що папа того єпископа лише напомниав. Про якусь кару нема згадки.

“Є жіночий монастир, який і Боккачія завстидав би. (Італієць Боккачіо (1313—1370) написав книжку “Декамерон”, де показує розпустне життя духовних).

“Архієп. з Руен, Ріго, зладив “Записки Візитацій” з 1248—1269 років, де повно примірів розпустного життя серед висших степенів духовенства, а що діялося серед низших священиків та монахів, і не згадуєсь. Що можна висшим, те і низшим можна”.

Такий стан був в Римській Церкві сотні літ, а все те починалося від папів, і тому на Соборах і поза Соборами повторялися домагання, що — „треба оздоровлення Церкви в її голові і членах”. Себто починаючи від папів, а кінчаючи на епископах, низших духовних і монахах.

Навіть католицькі історики говорять, що папська палата була ніби домом простицтв, а деякі монастирі можна було назвати домом розпustи.

Таке починалося і в Галичині, коли заведено целібат, бо не даром еп. Хомишин заборонив священикам целебсам їздити публично зі своїми „господинями”.

А яка історія була за польськими ксьондзами Мацохами . . .

Непотизм в Римській Церкві

В церковній Історії багато говориться про „непотизм”, що тягнувся сотні літ і був великим скандалом Римської Церкви, був для неї нещастям.

По латинськи „непос” значить „сво-як”, отже в Церковній Історії під „непотизмом” розуміється збогачування

папами своїх незаконних дітей та дальших своїків. Розуміється, що той непотизм розтягався і на кардиналів, на єпископів, що загально беручи, і вони мали неслюбні жінки і дітей, отже і їх збагачували.

Лихо було в тім, що папи всіми способами збириали величезні суми грошей, щоби збогачувати ними і своїх дітей і дальших своїків. Крім того вони безнастанно політикували, вели війни для того ж непотизму, — щоби здобувати для своїків високі становища, графства, князівства. В Церковній Історії Милмана читаемо:

“Наслідник св. Петра (папа) був вибраний або з великих італійських родин, або старався звязатись з великою родиною. Непотизм стався разом і з силою і слабостей, славою і соромом папства. Силою, що піднесла папів на найвищий степень італійських князів, слабостею, яка звела папів до того, що вони занедбали справи Святої Столиці щоби підносити своїх своїків. Славою, коли бачилося як іх своїки занимають найвизначніші становища; що вони є властителями великих земельних поселостей, що є володарями князівств. А соромом коли бачилося як папи підносили нетідних своїків, і самі ста-

вали співчиннimi за їх (своїків) злочини, безхарактерність і нікчемність".

А тепер візмімо кілька примірів що покажуть як той непотизм провадиться.

Папа Сикст 4-ий (1471—1484) дуже завзято підготовляв війни і робив заходи щоби здобувати почести, майно і силу для своїків. Се дуже обурило шляхецьку родину Пацців в Венеції проти такої ж визначної родини Медічів, а що було причиною рабунків, насильств, вбивств і жорстокої війни, в якій папа був замішаний.

Він проголосив на Фльоренцію „інтердикт" і при облозі Фльоренції сам вів перед. Папа обдарував свого братанича клязівством в Романії.

Щоби взяти Фльоренцію то зроблено заговір на братів Медічів (Де Медічі), які були там правителями, й одного брата вбили, а другий брат, Лоренц, утік, і папа на Лоренца проголосив проклін. А що Фльорентійці папі противились, то вийшла завзята війна.

Сикст 4-ий був одним з найбільших непотистів. Він вийшов з монахів Францисканів, і без війни він не чувся щасливим.

В папи Іннокентія 8-го (1484—1492) було 16-ро неслюбних дітей, отже тре-

ба було заподілово дбати щоби їх збогатити і вивести на високі становища. Церковні доходи йшли на їх вивідання.

В папи Александра 6-го (1484—1492) було 5-ро неслюбних дітей (одно малим померло; та ще від іншої жінки було двоє), отже найстаршому синові дав князівство Беневенто, а другого, Цезаря, поставив кардиналом, а коли той кардинальство покинув, то став князем Неаполітанської території.

Треба пригадати, що папи не мали готових територій на роздавки, але політичними комбінаціями та воєнною силою забирали їх від других і свою рідню збагачували.

Папа Сикст 5-ий (1585—1590) поставив свого братанича кардиналом з річною платнею 100,000 корон. Другого поставив князем на Неаполітанській території.

Такими стараннями папів створилися сильні групи родин — Альдобрандінів, Боргесів, Барберінів і других.

Такі групи родин мали велику силу своїми багатствами і звязками. По смерті Урбана 8-го (1623—1644) група Барберінів мала на своїй стороні 48 кардиналів, отже поважну силу для вибору

папи зміж себе. Але другі родини зібрали свою силу і по 3-місячних суперечках та сварках вибрали свого папу, Іннокентія 10-го.

Тим папою правила Олімпія Майдальхіна, що церковні доходи собі і своїм своїкам забирала. І церковні справи по лінії єї політики вирішувалися.

Іннокентій 10-ий був в такій повазі що коли помер, то тіло лежало три дні і ніхто похороном не клопотався. Аж нагодився один священик, що колись стояв близько папи, і він поховав Іннокентія як послідного бідака.

Папа Іннокентій 11-ий (1700—1721) обчислив, що в 16-ім століттю не менше як 17 міліонів корон пішло не на церковні справи, але на особисті справи папів. Збирави гроші ніби для „Божої слави”, але обертали їх на свою славу і на славу своїків.

Для папів Церква не була Божою справою, але жерелом, з якого пливе золото. Хто став властителем того жерела, або став близько него, то міг багато золота собі загорнути. Ось чому групи італійської шляхти добивалися щоби папу зі своєї групи вибрати. Буде з їх групи папа то будуть для них золоті часи.

Як виглядали папські Інтердикти

Заборона по латинськи називається „інтердіктум”, а в Церковній Історії під „інтердиктом” розуміється папська заборона. Коли папи хотіли королів, чи цісарів примусити собі до послуху, то забороняли священикам в їх краях правити Богослуження і голосили, що до того довів їх король, чи цісар, отже народ повинен перестати пануючого слухати. І темний народ папи слухав, бо не здав, що папі ходить про його особисті справи, а не про справи релігійні. Тут примір як ті Інтердикти виглядали.

Між англійським королем Іваном і папою Іннокентієм З-им (1198—1216) вийшли спори і папа проголосує „інтердикт” 1208 р., і говорить епископам в Англії таке:

— “На ваш запит про силу заборони, яка в Страстний Четвер не дозволяє освячувати мира, я скажу, що треба вживати старого мира при хрещенню дітей, або домішувати оливи, коли мира замало. Коли ж треба давати причастя вмираючим, то нехай вони (вмираючі) вірять, що вони причастя дістали, а воно буде їм по вірі їх.

— Нехай не читається Євангелія, ані

нехай не буде Богослужень, де вони перше бували, ані в іншім місці, хоч би нарід зібрався.

— Монахи нехай допускають людей до церкви на Молитву, але не головними дверми, тільки тайними, побічними. Нехай церковні двері будуть замкнені крім великих свят; тоді вірні можуть входити ними на молитву.

— Хрестити можна в церкві при вживанні старого мира і при замкнених дверах, і ніхто там не має бути крім кумів. Покуту можна накладати на здорових і слабих.

— Хто признався до гріха в суді, або його оскаржено, того посылати до єпископа, або покутних властей, або примушувати щоби туди пійшов.

— Нехай священики відмовлять свої молитви вдома.

— Священики можуть в неділі воду на церковнім подвір'ю святити і нею окроплювати; можуть роздавати посвячений хліб; можуть оголошувати свята і пости, говорити проповіди (на церковнім подвір'ю).

— Жінці, що народила дитину, прочитати молитву надворі.

— Нехай священики відвідують слабих і сповідають, але нехай не правлять похоронів.

— В часі спомину Христових мук нехай священики виносять хрест надвір

без всяких обрядів, щоби вірні могли хрест пошанувати як звичайно шанують”.

**

Так виглядали папські „інтердикти”. Розуміється що в повному інтердикті подавались причини тої заборони; там був заклик до народу щоби пануючого не-навидів і не слухав, — щоби уважав його ворогом самого Бога.

Пануючі знали, що папи темний на-рід одурюють для своїх особистих справ, тілько ж не було сили народу освідо-мити. Папа мав між народом епископів, мав священиків, монахів, і ті голосили що папа наказував, а народ все прини-мав як святу правду.

Але час минав, обставини змінялися; пануючі почали з папської залежності визволятися. І прийшло, що нині папи давних інтердиктів проти пануючих не вживають, бо знають, що виставили би себе на сміх. Нині самі папи заключають з пануючими угоди (конкордати) з ким вдастесь, щоби хоч щобудь для себе виторгуввати.

Але інтердикти і нині продовжують-ся в іншій формі. Хочби згадати, що Українцям греко-католикам забороняють

сходиться з православними Українцями, забороняють читати православні книжки і газети, — хиба ж се не інтердикт?

Так! Се інтердикт! Заборона. І ціль тої заборони ясна — тримати людей в темності. Не сходиться з православними, не заходить з ними в ширшу розмову, не заходи до їх церкви, не читай що вони пишуть, не розвідуйся що і як вони думають, уважай православних Божими противниками... І той інтердикт обчислений на те, щоби греко-католик не довідався про гріхи папів, про їх політику, а зокрема про те, як папи піддержували Польщу, яка була пеклом для Українців.

Се ціль нинішнього інтердикту. Коли не можна нині проголошувати інтердикту проти пануючих, як се колись робили, то оголошують бодай проти православних Українців.

Але православний український провід ніколи не забороняв православним сходиться з греко-католиками, не забороняв заходити до гр. кат. церкви, не забороняв читати їх газет ні книжок. Українська справа чиста, тому страху нема.

Середні віки

Історики ділять Історію відповідно до єї змісту на періоди, чи доби, чи епохи, себто протяги часу, що визначалися якимись видними окремими подіями, які надали тому часови окремий зміст, окремий вигляд.

Для приміру згадати, що в Християнській Церкві був період апостольський і поапостольський, коли християнська Церква організувалася. Дальше прийшов період переслідування християнства, що тягнувся до початку 4-го століття. Дальший період коли християнство вже здобуло перевагу і стало вільним і т. д.

Багато говориться про Середні Віки, які мали свій окремий зміст в життю європейських, головно західних народів.

Загально історики уважають що середні віки починаються від Кароля Великого (768 р.) і продовжуються до Лютрової реформації (1517 р.), коли на Заході почався письменницький освітній рух, якого до того часу не було, і люди почали висвобожуватися з папської диктаторської влади. Історики означають Середні Віки приблизно так:

Історія Середніх Віків не є Історією

народу, не Історією звичайного загалу, але Історією Католицької Церкви, отже єї начальства. Дальше Історією пануючих, шляхти, лицарських організацій, що дуже звеличували жінок, захоплювалися лицарськими спортами та воєнними справами.

А нарід був лише матеріалом. Він нічого не думав, не читав, бо не було що читати, і все його знання було в тім, що він чув на проповіді. Йому казали думати про небо, рай, пекло, гріхи, про ангелів, чортів і про папу як Христово-го заступника. Голосилося тоді, що власть папи стойть понад цісарями, королями і папа має право їх поставляти, або усувати. Держава не є свята без папського освячення. Державні володарі є підданими папи. А люде, які не хочуть папської влади над собою признавати, то безбожні „єретики” і їх треба винищувати.

І власті епископів була так залежна від папи, що їм руки були цілком звязані. Папська диктатура на всіх тяжіла. Монахи, як папське військо, мали нераз більше сили ніж державні володарі, або епископи. Папська політика звязувала людський розум, забороняла самостійну думку і дозволяла лише те думати,

що церковному проводови було довгодоби. А тих, що відважились самостійно думати, церковний провід переслідував.

Такий загальний вигляд мають Середні Віки, які також називають „Віками Темного Середньовіччя”.

Коли ж почався реформаційний рух, то люди почали висвободжуватись від папської диктатури і починали самостійно ширше думати не оглядаючись на папів. Звертали тоді багато уваги на науку Христа й Апостолів, і порівнюючи її з тим, що робили папи з своїми помічниками, осуджували папів і їх роботу. Тепер просвіта серед народу почала поширюватися.

Отже тут Середні Віки кінчуються, хоч і поволі. Перехід був повільний до нового періоду, бо папи ще старалися всіма силами затримати в своїх руках свою середньовічну владу, отже провадили завзяту боротьбу з новим рухом, але крок за кроком їх сила ослалила. Вони ще продовжували Інквізіцію де могли, підготовляли війни, але все закінчилось тим, що і свою світську державу стратили.

Так поволі прийшов новий період, що приніс багато добра. Поширилась

освіта, людське знання стало ширше, не стало Інквізіції, папська диктатура в католицьких краях стратила давну силу, нема вже палення і топлення „чарівниць”. За самостійну думку нема вже давних лютих переслідувань. Католики можуть протестувати проти папських постанов коли вони є на їх шкоду. Не мають вже сили давні інтердикти, екскумунікати і прокляття. Папські крила значно обтягі.

Правда, що в посідінчих часах звіялася знов страшна большевицька диктаторська сила, також безбожна як була і папська, і та поневолила міліони народів, — ѹ те нове лихо може створити в Історії період нового диктаторства на світі, що тепер починається. Можна думати, що большевики взяли собі багато примірів з давної папської диктатури.

Христос давав обовязки, а не голу владість

Папам ходило не про релігію, не про побожність, не про спасення, але про владість, бо влада є силою. Вона не є ані розумом, ні чеснотою. Гідний чо-

ловік може властею гідно орудувати, а злочинець вжие влади для злочинів.

Хто дає кому владу, то накладає обовязки робити так, як приказує даючий владу. Обовязки, се обмежена влада. А необмежена влада то диктаторство. Ніхто розумний необмеженої влади нікому не дає. І Христос єї не давав ані Петрови, ані другим Апостолам. Христос давав Апостолам науку й обовязки, а не владу. А папам про обовязки не ходило. В них може бути хтось великим злочинцем, але коли має владу, то все добре. Коли ж на Петра покликаються, то й Петро був помильним чоловіком, не був твердою "скалою". Св. Іван Золотоустий ставив Павла понад всіх Апостолів. Ось що про Петра говориться:

1. Радить Петро Христови не йти на муки і смерть і говорити йому Христос: „Іди геть сатано, бо ти думаеш не про Боже, а про чоловіче”.

2. Коли Христа судили, то Петро три рази Христа відрікся:

3. Коли Христос казав Петрови йти по воді, то Петро зневірився і зачав потопати.

4. Питав Христос Петра: „Чи любиш мене”, а коли Петро сказав, що любить,

то каже Христос: „Паси вівці мої”. Отже Христос зробив виразне застереження: „Коли любиш, то можеш мої вівці пасти, а коли ні, тоді ти не пастир моїм вівцям”.

5. Петро і по смерти Христа не був скалою. Павло пише до Галат: (2:11-14): „Якоже прийшов Петро в Антіохію, я став явно проти него бо заслужив на докір”. Павло стояв тут вище Петра, — стояв вище своїм розумінням справи.

6. І всім Апостолам Христос казав: „Будьте сніглом вашими добрими ділами”, отже вкладав обовязки, а не власті.

Власть можна давати тому в кого є потрібний здоровий розум і велика гідність. Негідному і нерозумному власті не належиться, — а якими негідниками були папи, які звали себе наслідниками Петра і заступниками Христа.

**

Коли власті є всім найважнішим, то нащо непомильним папам Соборів? Нехай би папи все вирішували своєю властею. І коли б Собор щось наймудрійше плянував, то негідний папа міг всі пляни перечеркнути своєю властею і нащо тоді Собору?

Але і не всі католики в папську

власть вірили. Констанцький Собор (1414—1418) був вирішив, що Собор має більшу владу ніж папа. І він то своєю владою Івана 23-го судив і напав, а папою поставив Мартина 5-го.

Один визначний католицький, церковник казав: „Є багато суперечок за повноту церковної влади, і до яких розмірів вони можуть поширитися, коли в тих справах так мало є певного...” (Танта ест інтер докторес контроллерсія...). І тому на Тридентськім Соборі заборонено про папську владу говорити.

Згадати, що 1580 р. французький парламент наказав єпископам, щоби в церквах не проголошували папської булі, в якій папа проклинав тих, що папських наказів не слухають, Коли ж проголосять, то стануть зрадниками держави і їх майно сконфіскують.

Але тую булю проголошували в римських церквах майже 200 літ в Страстний Четвер. Аж папа Климент 4-ий зупинив те читання 1773 року. Бачив що розумні католики того прокляття не бояться.

Та ще 1707 р. Климент 11-ий екскомунікував австрійського цісаря, Йосифа 2-го, але тут трафила коса на камінь.

Йосиф так поставився до папи, що папа ексюмуніку мусів відкликати. Людський здоровий розум на папську владу не оглядався.

**

Який великий апетит мали папи на владу, показує наказ Пія 5-го (1585 р.) королеви Генрикови і князеви Конде:

“Власть дана Петрови і його наслідникам перевищає всю владу земних королів, скидає їх з престолів як слуг люципера (діявола)...” — А до англійської королеви писав: — “Той, що панує на небесах, одинокій католицькій Церкві, поза якою нема спасення, дав владу лише Петрови, і папу поставив князем над народами і королівствами...”

Чи знайдете щось подібне в Євангеліях або науці апостольській? А папа Боніфатій 8-ий таке рішав: — „Заявляємо що конечним є для спасения бути підданим римському первосвященикові. Світська влада має бути піддана духовній владі”. Подібне говорив і Григорій 7-ий та інші.

Папам лише про владу ходило, а чи врта вони тої влади, про те не згадували. Ім було досить того, що влада дасть їм майно, дасть їм силу, дасть

повагу, а більше їм нічого не треба. Але всі їх балачки про їх велику власті були лише зневагою для Христа і христіянства.

Та давні часи минаються і люде оглядаються не на папську власті, але на їх діла, за які папи боялися, тому і казали, що люди не мають права папів судити. За свої діла боялися!

Історичні матеріали

Читачам сеї Історії Римської Церкви буде інтересним знати з яких жерел автор вибирає матеріал пишучи ту Історію, отже ті жерела, чи ті книжки покаже дальший список — книжок українських й англійських, хоч і не всі тут ще згадані. Окремо ж стане взагалі видним яка велика є історична література про церковні справи. А тут згадано лише частинку тої літератури, головно англійської.

Деякі Історії, які тут згадано, об'ємом великі, а то і кілька томові. Так прим. Церковна Історія Мосгайма, друкована дуже дрібним друком, має понад 900 сторін. "Історія Папів" Ранкого (Ранке) в трьох томах, має коло 1600 сторін. Церковна Історія Милмана в 6-х томах. Вже згадане показує кілько історичного церковного матеріалу можна знайти в згаданих виданнях.

А їх автори широко відомі люди, визначні історики, і на їх праці, як гідні довіря, покликається науковий світ. Все те читач повинен мати на увазі.

Книжки українські

Католицький Народний Катехизм, автор Франц Шпіраго, видали Василіяне в Жовкві, в Галичині, 1913-14 року. Сторін 1107.

Відношеня Обрядові в Східній Галичині, автор Іван Безсторонний (гр.-кат. священик Іван Рудович).

Берестейська Унія, польський епископ Едв. Ліковський.

В Обороні Потієвої Унії, автор Петро Камінський, Ч.С.В.В. Вид. 1929 р. з рукопису Камінського.

Висвітленя, видано у Львові 1924 р.

Езуїтська преподобниця, Ор. Левицький.

Архив Юго-Западной Россіи, вид. в Київі 1864 р.

Іосафат Кунцевич, вид. в Жовкві 1902 р.

Життя Йосафата Кунцевича, вид. Спілки "Еклезія", в Винипегу, 1954 р.

Жизнеописаніє Іосафата Кунцевича, вид. у Львові 1868 р., де є Лист Сапіги до Кунцевича (по польськи), та інші історичні документи.

Собрание Припадков, вид. в Супрасли 1722 р.

Книга Правил (Церковні Канони).

Політика Полякув взглендем Русі, автор гр.-кат. священик Степан Качала, визначний український патріот, який написав ту книжку по польськи щоби Поляки перечитали що вони з Українцями виробляли. Вид. у Львові 1879 р.

Треба додати і польську **Гісторія Ко-**

сьцюла Католіцкого, автор кс. Роман Архутовський. Вид. в Гановері 1946 р.

Є ще деякі книжки, яких тут не згадано.

Книжки англійські

Ecclesiastical History, Mosheim's, with additional notes by James Murdoch, D.D.

History of Latin Christianity, Milman.

Rome: from the fall of the Western Empire, G. Trevor, M.A.

A Handbook of Church History, Samuel G. Green, D.D.

Romanism As It Is, Samuel W. Barnum.

The History of the Popes, Leopold Von Ranke.

Pope's Supremacy, Isaac Barrow, D.D.

Ten Epochs of Church History, Van Dyke.

Compendium of Church History, Andrew C. Zenos, D.D.

The Development of Roman Catholicism, John A. Bain, M.A.

History of Christianity, prof. Rudolf Sohm.

Outline of Church History, R. Sohm.

**

Можна було згадати ще деякі книжки, що є в руках автора сеї книжки, але і згадане покаже який запас церковно-історичного матеріалу має англійська література. Тут ще додати б:

Documents of the Christian Church,
Henry Betterson.

**The History of Freedom by John
Emerich Edward Dalberg-Acton.**

Також українських матеріалів є більше ніж згадано, хоч вони дрібніші і по-розкидані.

Багато матеріялу до Церковної Історії, головно римсько-української, маємо в річниках львівської "Ниви", що була органом гр.-кат. духовних в Галичині; в річниках львівського "Діла", перемишльського "Українського Голосу" і других, та української преси на Волині.

Розумієсь, що багато з тих матеріалів (або і всі) війна в Європі понищила, але тут можна їх бачити в тих, хто їх має.

Що ж до Історії Римської Церкви яку тут маємо, то до неї треба ще додати деякі матеріали, на які тут не було місця, а треба їх мати. Тоді і в українській літературі буде хоч частинно заповнене те місце, що дотепер стоїть порожнє, а де повинна бути Історія Римської Церкви.

Тоді кожний Українець, православний, чи греко-католик, зможе довідатись про те, про що дотепер не міг довідатися, а що повинен би він знати.

ЗМІСТ КНИЖКИ:

	Стор.
Вступне слово	5
Велике значіння Історії	9
Важніше в Історії Римської Церкви	14
Чи ап. Петро був в Римі	24
Кілько папів до святих зачислено	31
Папи й анти-папи	33
Що про папів казали самі католики	36
Що каже Католицький Катехизм ..	43
Перші папи і їх урядові канцелярії ..	54
Чим папи найбільше клопоталися ..	57
Вселенські Собори а Папи	60
Вислови давних про Апостолів	64
Багацтва папів, єпископів і монастирів	69
Церковні маєтки власність папи	71
I польські розбої папська справа ..	75
Брехливі Декреталії і Константин Великий	80

Стор.

Десяте століття й Українці	85
Мордовання Гугенотів в Франції ..	91
Політика Григорія 7-го	97
Хрестні походи до Палестини	108
Свята Інквізиція	116
Інквізиція на Україні	132
Українські церковні історики	138
Уніатські Собори	145
Унія — справа Римської Церкви ..	155
Як правили папи уніятами і їх Церквою	159
Інквізиція на Придніпрянщині ..	169
Постанови Вселенських Соборів ...	173
Папи в Авініоні — і Схизма	177
Католицьке монашество	183
Чи жінка Іванна була папою	194
Конкубінат	196
Непотизм в Римській Церкві	198
Як виглядали папські Інтердикти ..	203
Середні віки	207
Христос давав обовязки, а не владу	210
Історичні матеріали	217
Зміст книжки	221

КНИЖКИ

Важні для кожного Українця

Автор В. Кудрик.

1. Чужа Рука. — З церковних пе-
реживань Українців в Канаді. 35 ц.
2. Життя Йосафата Кунцевича. —
зміст листа Сапіги до Кунцеви-
чика і листи папі до польських
королів 50 ц.
3. Історичні Матеріали. 1. Яку віру
приняв Володимир Великий. 2.
„Проект на знищенння Україн-
ців”. Промова еп. Штросмаєра
на папськім Соборі 50 ц.
4. Маловідоме з Історії Греко-Ка-
толицької Церкви, Том I. 75 ц.
5. Маловідоме з Історії Греко-Ка-
толицької Церкви, Том II. 75 ц.
6. Маловідоме з Історії Греко-Ка-
толицької Церкви, Том. III. 75 ц.
7. Маловідоме з Історії Греко-Ка-
толицької Церкви, Том IV. 75 ц.
8. Мелхиседек Значко-Яворський
Додаток до „Маловідомого” 75 ц.
9. Маловідоме з Історії Римської
Церкви і папів 75 ц.

Замовлення слати на адресу:

ECCLESIA PUBLISHING CO.

7 St. Johns Ave.

Winnipeg 4, Man.